انجمن حمایت از کودکان کار

گزارش عملکرد انجمن حمایت از کودکان کار

سال گذشته را می‌توان یکی از دشوارترین و پرفشارترین دوره‌های فعالیت انجمن در سال‌های اخیر دانست. سالی که کودکان کار و کودکان در معرض آسیب، بیش از همیشه در معرض پیامدهای بحران‌های اجتماعی، اقتصادی و انسانی قرار گرفتند و ضرورت حمایت از آنان را به شکلی ملموس‌تر از گذشته نمایان ساخت.

در طول این سال، رخدادهای متعددی از جمله محدودیت‌های آموزشی کودکان مهاجر، تشدید مشکلات معیشتی خانواده‌ها، حوادث ناگوار منجر به جان باختن جمعی از کودکان در نقاط مختلف کشور و در نهایت جنگ و پیامدهای گسترده آن، شرایطی را رقم زد که آثار آن بر زندگی کودکان و خانواده‌هایشان عمیق و ماندگار خواهد بود. بسیاری از کودکان با احساس ناامنی، اضطراب، فقدان امید، اختلال در روند تحصیل، سوءتغذیه و افزایش فشارهای اقتصادی و روانی مواجه شدند و خانواده‌های آنان نیز در تأمین ابتدایی‌ترین نیازهای زندگی با دشواری‌های جدی روبه‌رو بودند.

در خردادماه سال قبل و همزمان با جنگ دوازده‌روزه و پیامدهای ناشی از آن، بخشی از کودکان مهاجر افغانستانی تحت پوشش انجمن با مشکلات گسترده مهاجرتی و خطر بازگشت اجباری مواجه شدند. انجمن در راستای انجام مسئولیت حرفه‌ای و انسانی خود، ضمن ارائه آموزش‌های لازم، برگزاری کارگاه‌های آموزشی و روانی، پیگیری‌های حقوقی و اداری و ایجاد ارتباط با نهادهای ذی‌ربط، تلاش کرد از آسیب‌های احتمالی پیشگیری کرده و مسیر ادامه تحصیل و حمایت از کودکان را تا حد امکان تسهیل کند.

یکی دیگر از مهم‌ترین دغدغه‌های انجمن در سال گذشته، موضوع حق آموزش کودکان بود. محرومیت بخشی از کودکان از حضور در مدارس دولتی، ناامیدی و آسیب‌های روانی گسترده‌ای را برای آنان به همراه داشت. پیگیری‌های مستمر، مکاتبات و جلسات متعدد با نهادهای مسئول سرانجام زمینه بازگشت این کودکان به مدارس را فراهم کرد؛ اتفاقی که اگرچه موجب خرسندی بود، اما بار دیگر اهمیت صیانت از حقوق بنیادین کودکان و ضرورت جلوگیری از تکرار چنین محرومیت‌هایی را یادآور شد.

در کنار این چالش‌ها، وقوع جنگ و شرایط بحرانی ناشی از آن، فشار مضاعفی بر کودکان، خانواده‌ها و حتی کارکنان انجمن وارد کرد. با این حال، مددکاران اجتماعی، روان‌شناسان، مربیان، داوطلبان و حامیان انجمن با وجود دشواری‌های فراوان، خدمات حمایتی، آموزشی، روانی، درمانی و معیشتی خود را متوقف نکردند و با تمام توان در کنار کودکان باقی ماندند. استمرار این خدمات در شرایط بحران، جلوه‌ای از تعهد جمعی به حفظ منافع عالیه کودکان و دفاع از حقوق آنان بود.

در کنار تمامی تلخی‌ها، سال گذشته فرصت‌هایی نیز برای رشد و توانمندسازی سازمانی فراهم آورد. آغاز فرایند تدوین دستورالعمل‌ها و نظام‌مند کردن رویه‌های اجرایی انجمن، برگزاری مستمر جلسات تخصصی کارشناسان و همچنین نشست‌های گفت‌وگوی گروهی کارکنان با محوریت ارتباط مؤثر و کار تیمی، گام‌هایی ارزشمند در جهت تقویت ساختار حرفه‌ای انجمن، رشد و توسعه فردی همکاران و ارتقای کیفیت خدمات به کودکان محسوب می‌شود.

گزارش پیش رو، روایت تلاش‌های یک‌ساله انجمن در مواجهه با بحران‌ها، حمایت از کودکان و خانواده‌های آنان، دفاع از حقوق کودک و توسعه ظرفیت‌های سازمانی است. هر آنچه در این گزارش آمده، حاصل همدلی، مسئولیت‌پذیری و تلاش بی‌وقفه کارکنان، داوطلبان، حامیان و تمامی افرادی است که باور دارند هیچ کودکی نباید به دلیل فقر، مهاجرت، بحران یا جنگ از حقوق کودکی خود محروم بماند.

این گزارش را به یاد کودکانی تقدیم می‌کنیم که در سال گذشته جان خود را از دست دادند؛ کودکانی که هر یک صاحب نام، هویت، رویا و حق زندگی بودند. یاد آنان، تعهد ما را برای پاسداری از حقوق کودک، پیشگیری از خشونت و ساختن جامعه‌ای امن‌تر برای همه‌کودکان، عمیق‌تر می‌کند.

زهرا زمانی

مدیرعامل

گزارش عملکرد اجرایی آموزش

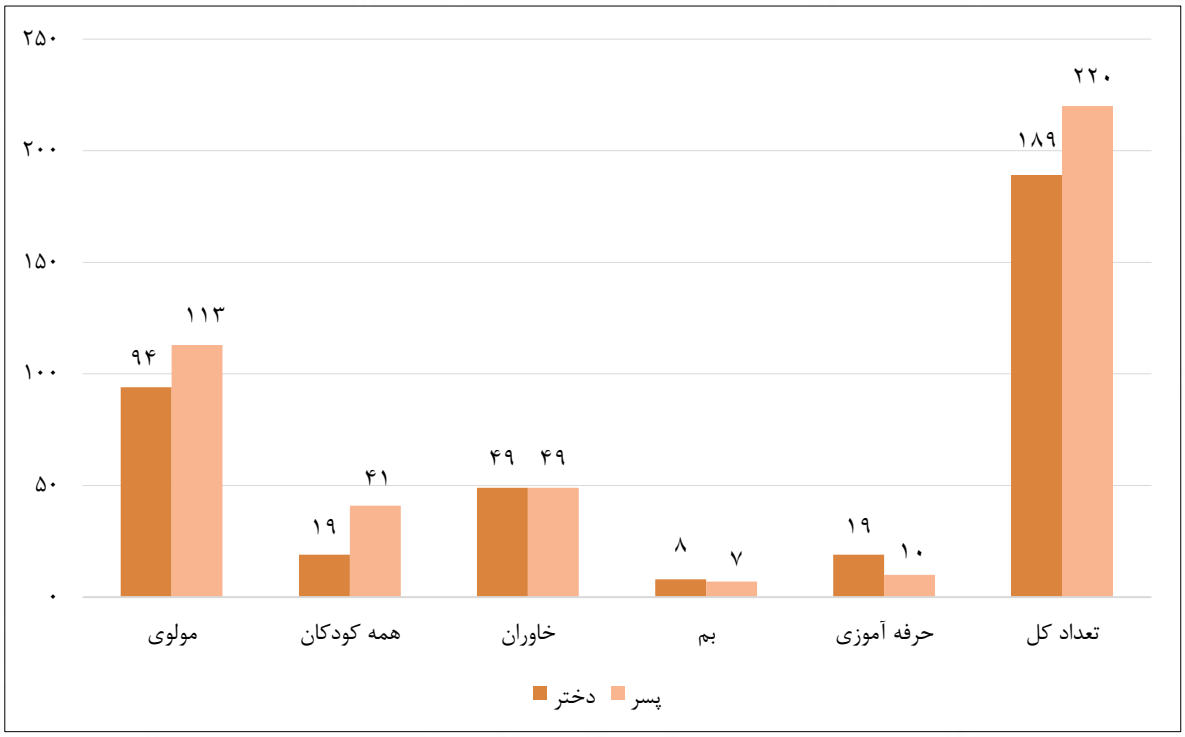
آموزش یکی از بنیادی‌ترین حقوق کودکان و از مهم‌ترین عوامل توانمندسازی فردی و اجتماعی آنان است. دسترسی به آموزش باکیفیت، علاوه بر فراهم کردن فرصت‌های یادگیری و رشد، نقش تعیین‌کننده‌ای در کاهش چرخه فقر، پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و ایجاد فرصت‌های برابر برای کودکان دارد. با این حال، کودکان کار و کودکان در معرض آسیب همچنان با موانع متعددی در مسیر بهره‌مندی از این حق اساسی مواجه هستند؛ موانعی که گاه آنان را از ورود به نظام آموزشی و گاه از تداوم تحصیل بازمی‌دارد.

انجمن حمایت از کودکان کار در سال ۱۴۰۴ نیز با هدف حمایت از حق آموزش کودکان، پیشگیری از بازماندگی از تحصیل و ارتقای سطح سواد و مهارت‌های آموزشی کودکان تحت پوشش، فعالیت‌های آموزشی خود را همانند گذشته در مراکز مختلف ادامه داد. این سال برای بخش آموزش انجمن، سالی سرشار از تلاش، پیگیری و مواجهه با چالش‌های گوناگون بود.

یکی از مهم‌ترین مسائل سال گذشته، محدودیت‌های ایجاد شده در روند ثبت‌نام و ادامه تحصیل بخشی از کودکان مهاجر افغانستانی در مدارس دولتی بود. تغییر رویه‌ها و اعمال ضوابط جدید موجب شد تعدادی از کودکان از حق تحصیل در مدارس دولتی محروم شوند و بخشی از آنان ناچار شوند آموزش خود را در مراکز آموزشی انجمن ادامه دهند. این وضعیت، علاوه بر ایجاد وقفه در روند تحصیلی کودکان، پیامدهای روانی و اجتماعی قابل توجهی برای آنان و خانواده‌های‌شان به همراه داشت و ضرورت پیگیری مستمر حق آموزش را بیش از پیش نمایان ساخت. در همین راستا، انجمن ضمن استمرار فعالیت‌های آموزشی خود، تلاش کرد با فراهم کردن فرصت‌های یادگیری جایگزین، از گسست آموزشی کودکان جلوگیری کرده و شرایط لازم برای ادامه تحصیل آنان را فراهم سازد. برنامه‌های آموزشی انجمن در مراکز تهران و بم از دوره پیش‌دبستانی تا متوسطه اول ادامه یافت. آموزش در مقاطع پیش‌دبستانی، پایه‌های اول و دوم ابتدایی و کلاس‌های نهضت سوادآموزی با بهره‌گیری از شیوه آموزشی «با من بخوان» اجرا شد و آموزش پایه‌های سوم تا نهم نیز مطابق با سرفصل‌های نظام آموزش رسمی کشور دنبال گردید. همچنین کودکانی که در مراکز آموزشی انجمن یا مدارس دولتی مشغول به تحصیل بودند و بر اساس ارزیابی‌های تخصصی، نیازمند حمایت‌های آموزشی ویژه تشخیص داده شدند، از خدمات تخصصی آموزش اختلالات یادگیری بهره‌مند شدند تا بتوانند با فرصت‌های برابرتر در فرایند یادگیری مشارکت کنند.

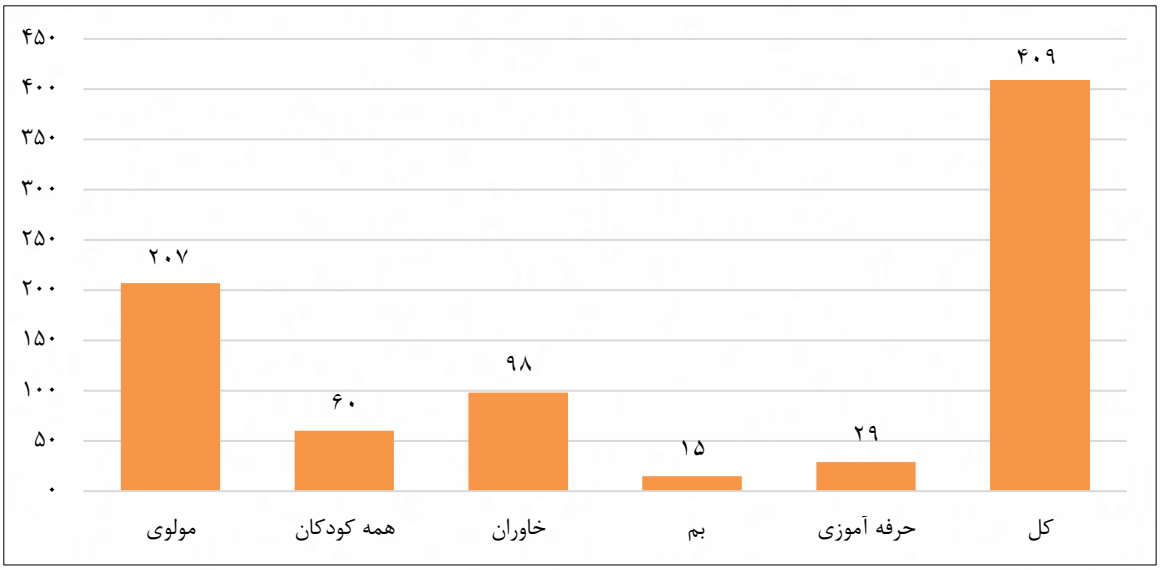
گزارش پیش رو، مروری بر مهم‌ترین اقدامات، دستاوردها، چالش‌ها و تلاش‌های انجام‌شده در حوزه آموزش کودکان تحت پوشش انجمن در سال ۱۴۰۴ است؛ تلاش‌هایی که با هدف تحقق حق آموزش و فراهم ساختن فرصت‌های یادگیری برای کودکانی انجام شده است که همچنان برای دستیابی به حق بنیادین با موانع متعددی روبه‌رو هستند.

تعداد کودکان مشغول به تحصیل در مراکز مختلف به تفکیک جنسیت

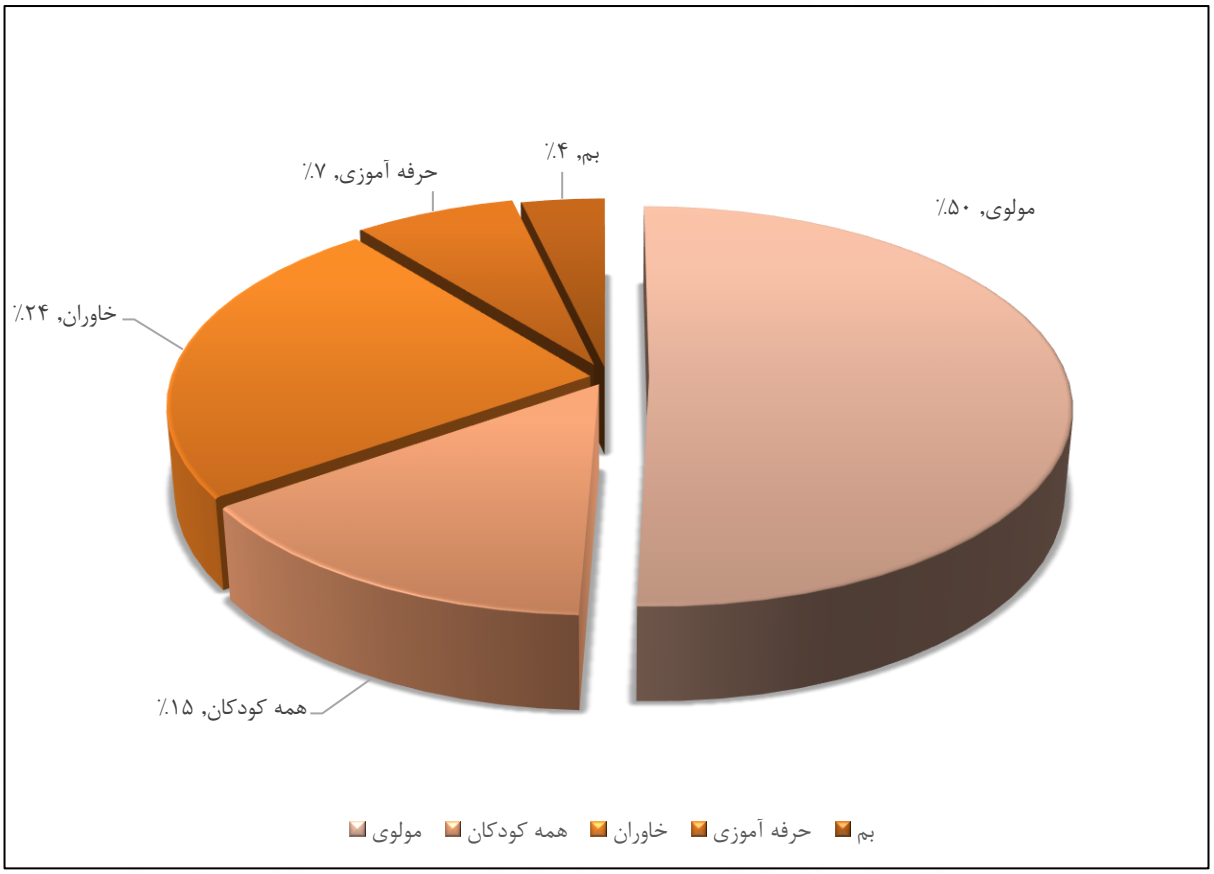
در سال ۱۴۰۴ در مجموع ۴۰۹ کودک در مراکز انجمن شامل ۲۲۰ پسر و ۱۸۹ دختر مشغول به تحصیل بودند. بیشترین فراوانی مربوط به مرکز مولوی و کمترین فراوانی مربوط به مرکز بم است.

تعداد کل کودکان مشغول به تحصیل در مراکز مختلف

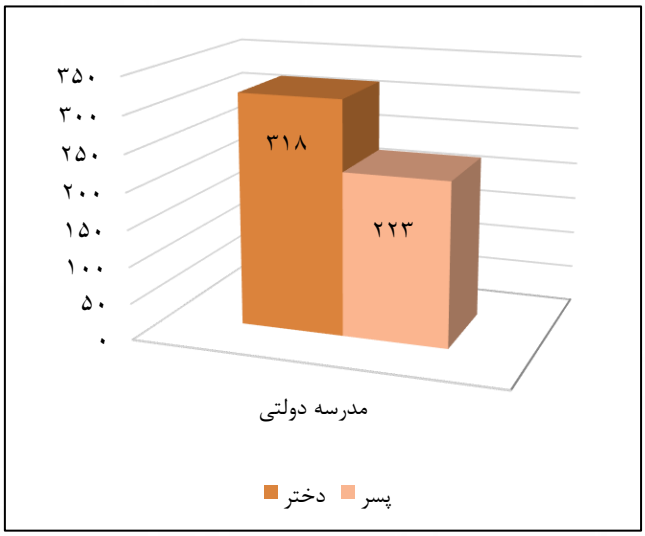

همان‌طورکه مشاهده می‌شود، با توجه به کارکرد و ظرفیت مراکز، فراوانی کودکان در هر مرکز نسبت به سایر مراکز متفاوت است.

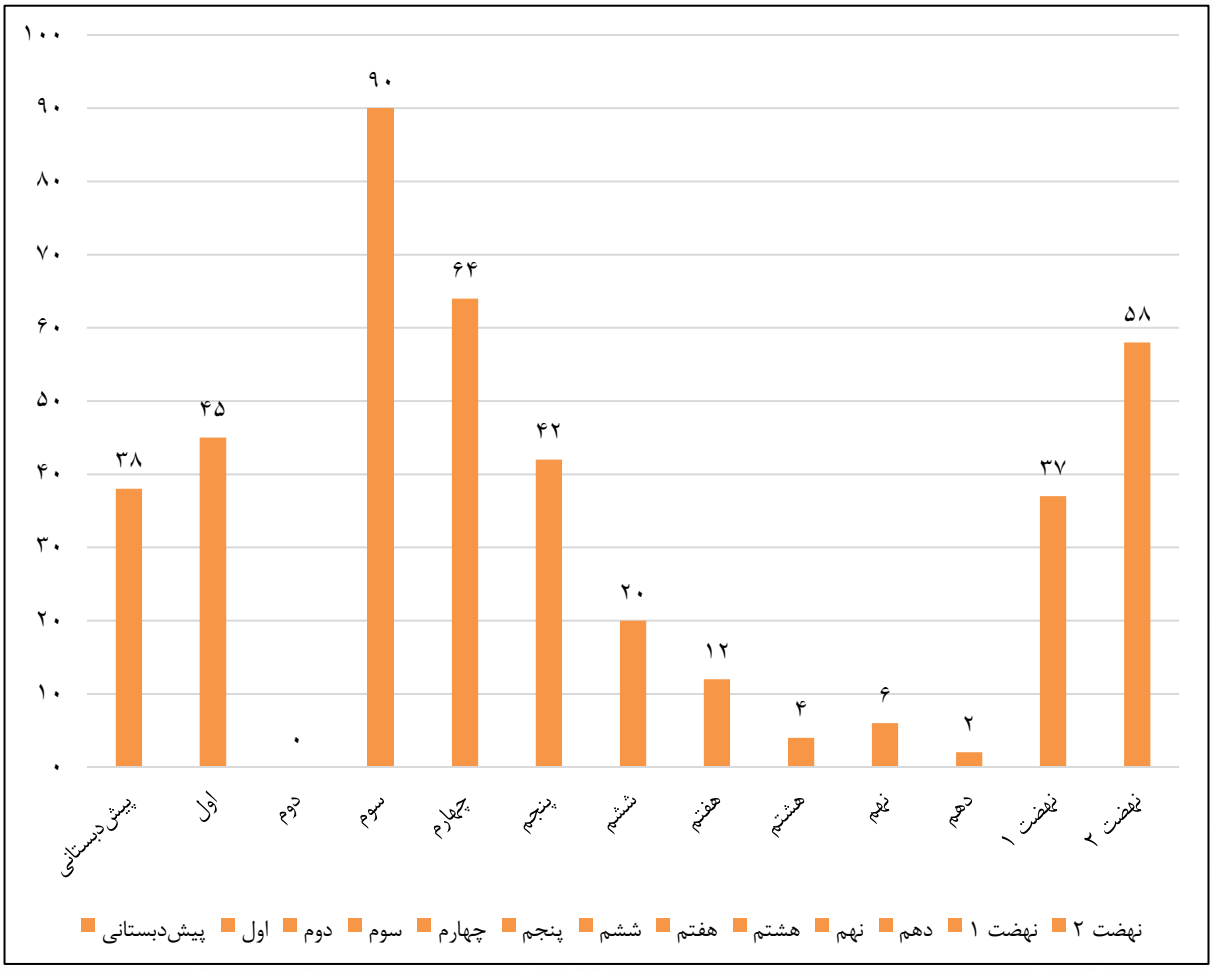
درصد کودکان مشغول به تحصیل در مراکز مختلف انجمن

تعداد کودکان مشغول به تحصیل در مدارس دولتی به تفکیک جنسیت

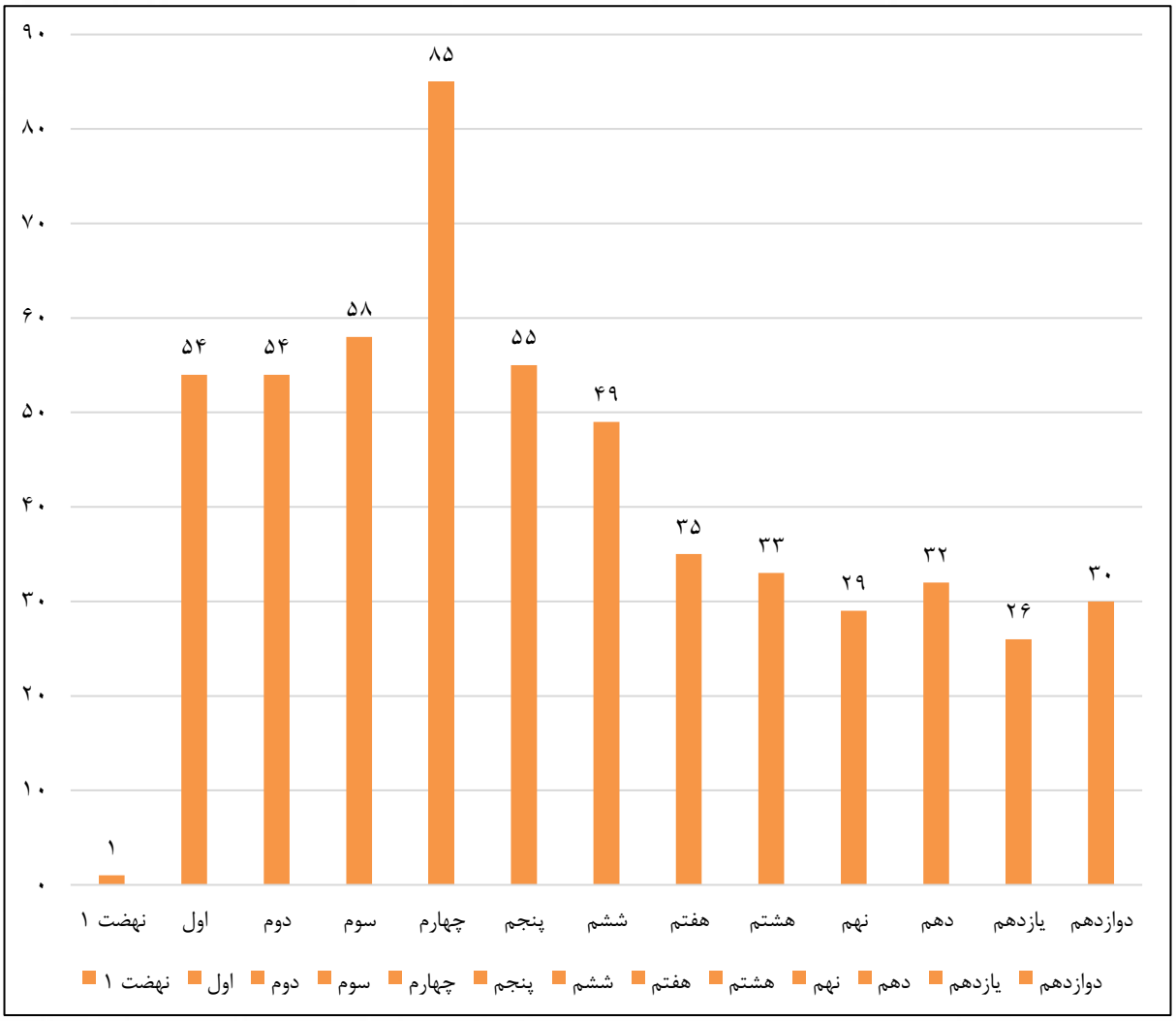
تعداد کودکان مشغول به تحصیل به تفکیک پایه در مراکز انجمن

نمودار فوق توزیع فراوانی کودکان را در پایه‌های تحصیلی مختلف نشان می‌دهد. همان‌طور که در نمودار ملاحظه می‌شود در سال ۱۴۰۴ همانند سال ۱۴۰۳ بیشترین فراوانی مربوط به پایه سوم و کمترین فراوانی (بعد از پایه دوم که صفر بوده) مربوط به پایه‌های دوره متوسطه اول است. علت پایین بودن فراوانی کودکان در دوره متوسطه این است که هرچه پایه تحصیلی کودکان بالاتر می‌رود احتمال بازمانده شدن از تحصیل کودکان به دلایل زیر بیشتر می‌شود:

- اشتغال به کار
- ازدواج دختران
- دوری مسیر (مرکز خاوران)
- عدم تمایل کودکان به ادامه تحصیل و... نیز بیشتر می‌شود و این به تعداد کودکان پایه ششم سال قبل نیز بستگی دارد.

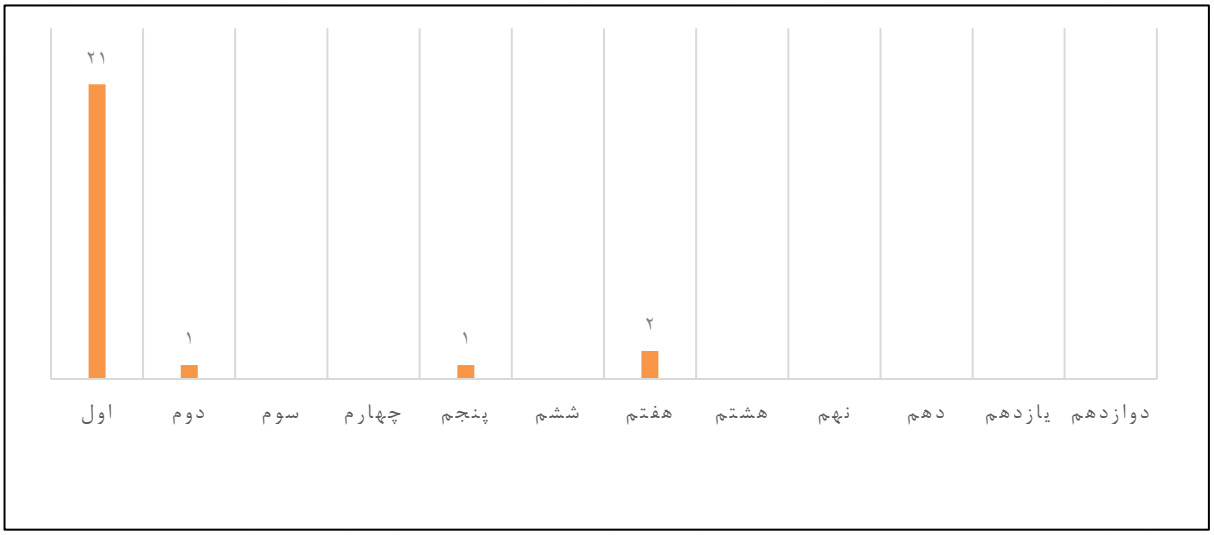
تعداد کودکان مشغول به تحصیل به تفکیک پایه در مدارس دولتی

جدول فوق فراوانی کودکان در پایه‌های مختلف تحصیلی را در سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴ نشان می‌دهد.

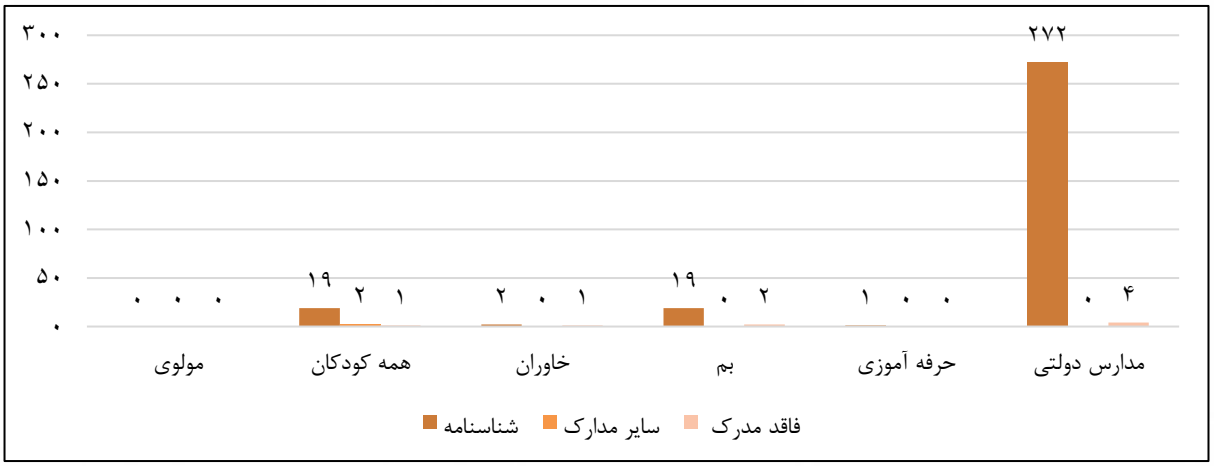
در مقایسه دو نمودار فوق با یکدیگر، تمام تلاش انجمن بر این امر استوار است که کودکان مشغول به تحصیل در انجمن به سیستم رسمی آموزش بازگردانده شوند به همین دلیل در مقطع دبیرستان تعداد کودکان محصل در مراکز کاهش می‌یابد.

تعداد کودکان ثبت نام شده در مدارس دولتی در سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴ به تفکیک پایه‌ی تحصیلی

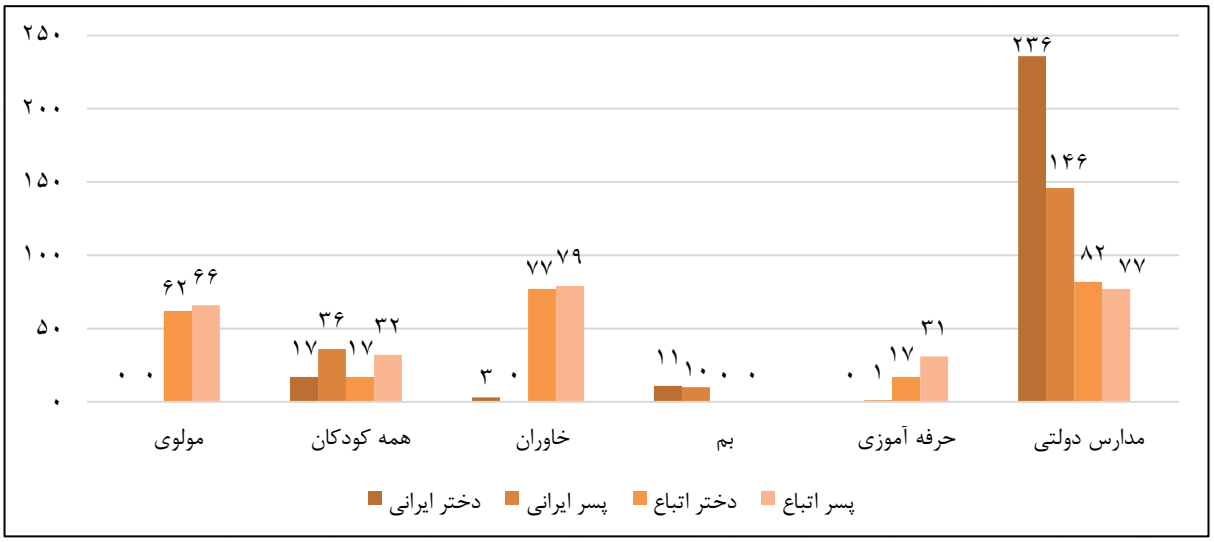
در شروع سال‌تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴، ۲۵ نفر از کودکان تحت حمایت انجمن و مشغول به تحصیل در مراکز موفق به ثبت‌نام در مدارس دولتی شدند. این تعداد نسبت به کودکان ثبت‌نام شده در سال‌های گذشته با کاهش شدیدی مواجه بود.

اوراق هویتی کودکان ایرانی

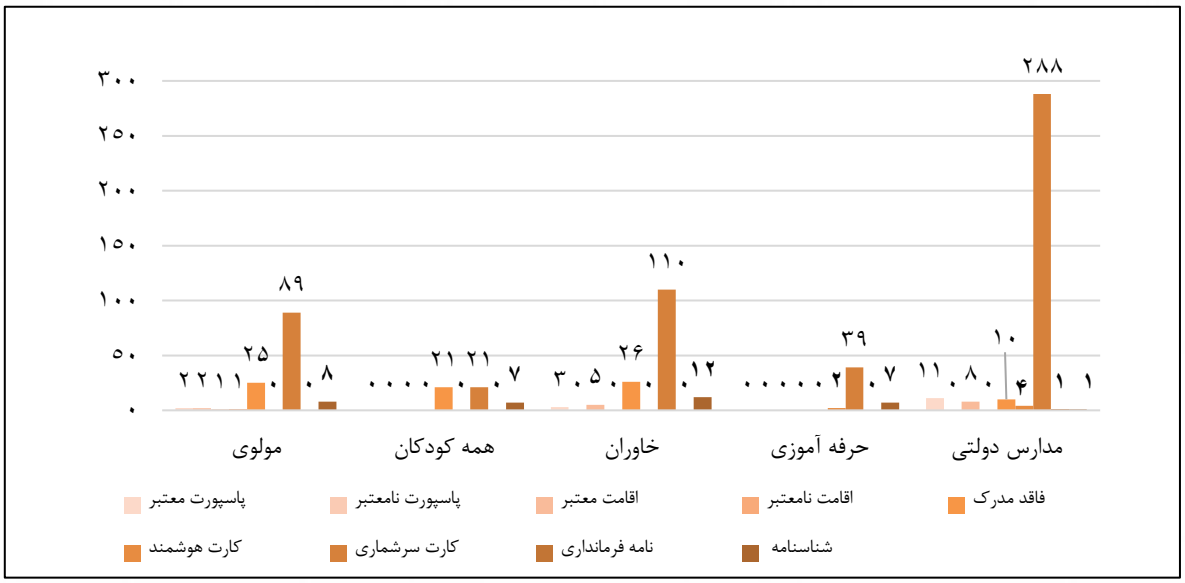

نمودار فوق مدارک هویتی کودکان ایرانی را مدارس و مراکز انجمن نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود هم در مدارس دولتی و هم در مراکز ۴ کودک ایرانی فاقد مدارک هویتی هستند که در مراکز همه‌کودکان، بم و خاوران تحت حمایت‌اند.

وضعیت تابعیت کودکان

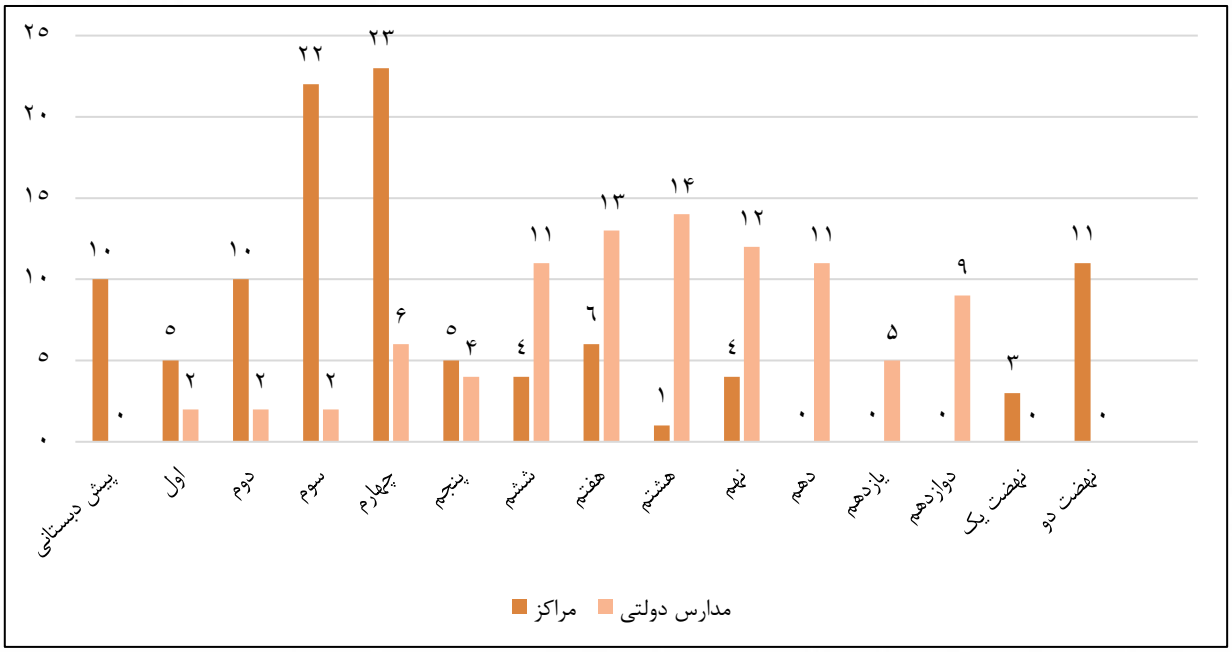

اوراق هویتی کودکان اتباع

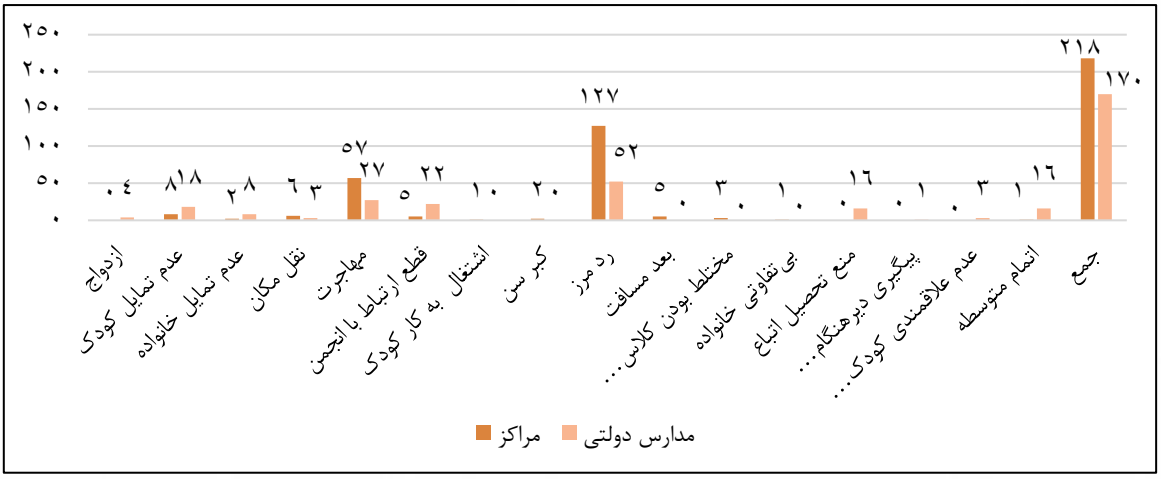
نمودار فوق نشان‌دهنده مدارک هویتی کودکان اتباع در مدارس و مراکز انجمن است. همان‌طور که مشاهده می‌شود در مدارس دولتی اکثر کودکان فاقد مدرک هویتی معتبر هستند و ۲۸۸ کودک صرفاً با برگه سرشماری و کدیکتا در مدارس ثبت‌نام شده‌اند. در مراکز نیز ۲۵۹ کودک، کارت سرشماری را به عنوان مدرک هویتی ارائه داده‌اند.

کودکان بازمانده از تحصیل به تفکیک پایه‌ی تحصیلی در مراکز و مدارس دولتی

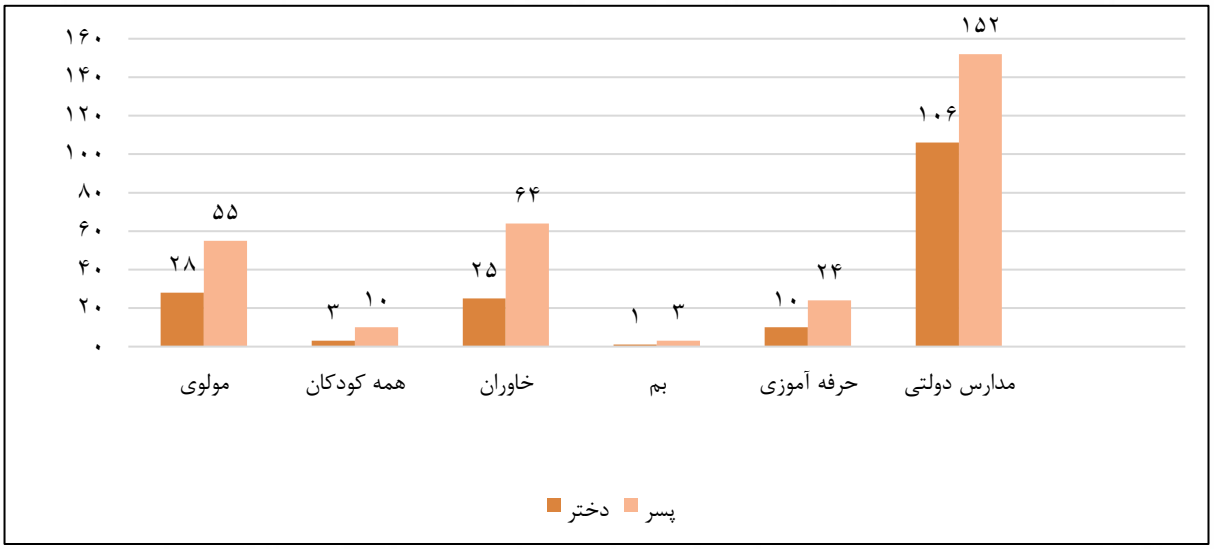
نمودار فوق فراوانی کودکان بازمانده از تحصیل را به تفکیک پایه تحصیلی در مراکز انجمن و مدارس دولتی نشان می‌دهد. در مراکز بیشترین تعداد بازمانده‌ها مربوط به پایه‌های چهارم و سوم و در مدارس دولتی مربوط به پایه‌های دوره متوسطه اول می‌باشد. ۴ کودک نیز در پایه دوازدهم فارغ‌التحصیل شده‌اند و جزء بازمانده‌ها محسوب نمی‌شوند.

دلایل بازماندگی کودکان بازمانده از تحصیل (از فروردین تا اسفند ماه ۱۴۰۴)

نمودار فوق دلایل بازمانده شدن کودکان را مراکز و مدارس دولتی نشان می‌دهد. از مهمترین دلایل می‌توان به عدم تمایل کودک به تحصیل، عدم تمایل و همراهی خانواده، مهاجرت، اشتغال به کار کودک و.. اشاره کرد.

تعداد کودکان مشغول به کار و تحصیل همزمان به تفکیک مراکز انجمن و مدارس دولتی

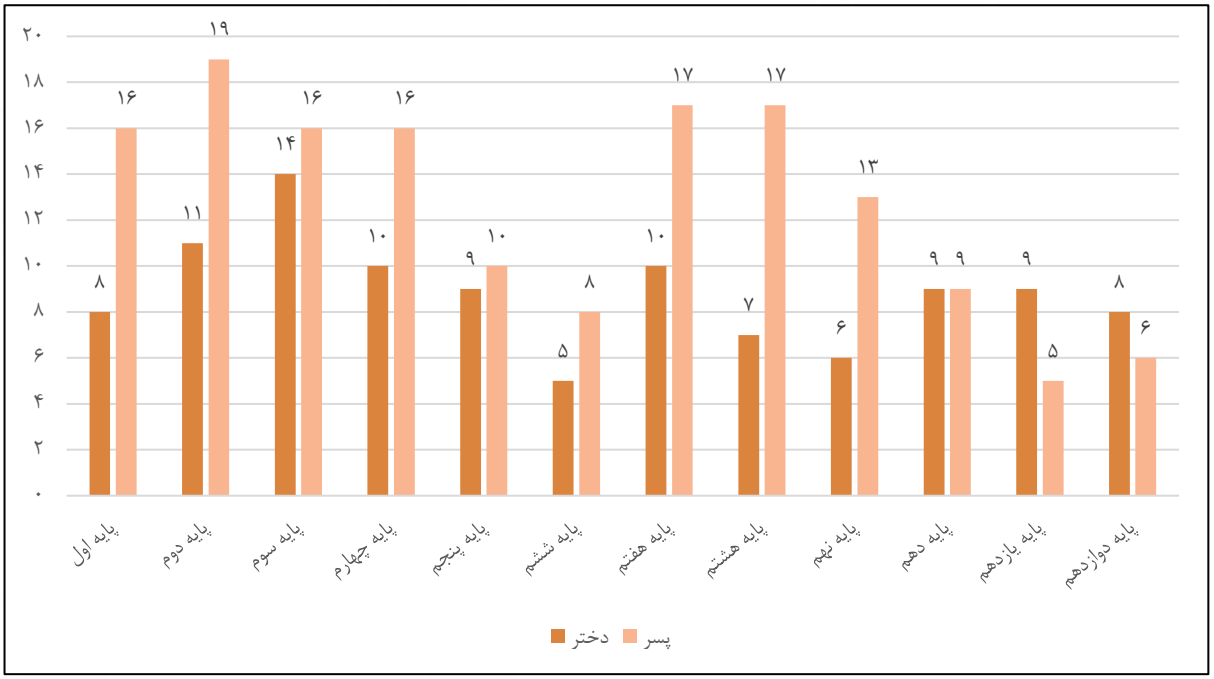
نمودار فوق تعداد کودکان مشغول به کار و تحصیل همزمان را به تفکیک جنسیت در مراکز و مدارس دولتی نشان می‌دهد.

تعداد کودکان مشغول به کار و تحصیل همزمان به تفکیک پایه تحصیلی در مراکز انجمن

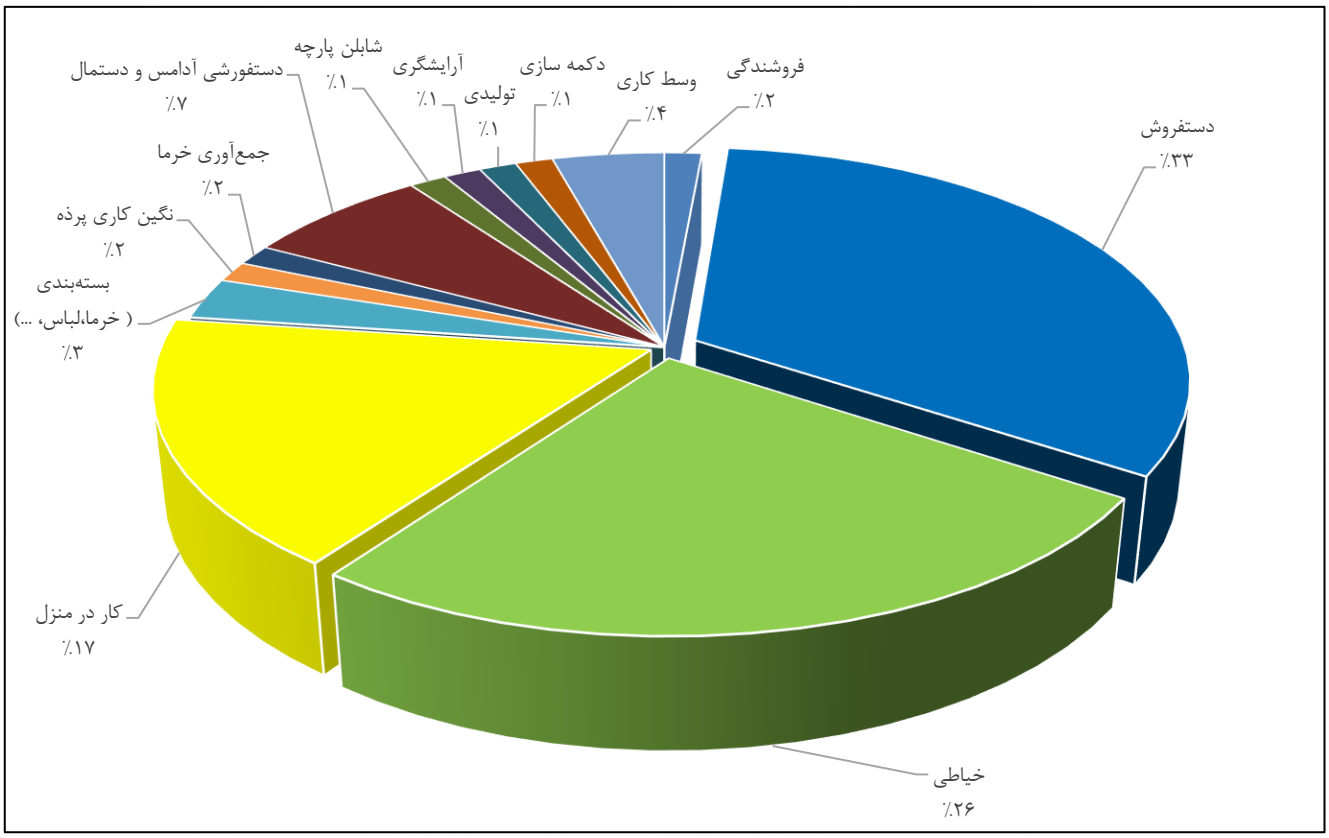
نمودار فوق فراوانی کودکان مشغول به کار و تحصیل همزمان را در پایه‌های مختلف به تفکیک دختر و پسر نشان می‌دهد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود تعداد پسرها و دخترها در پایه سوم نسبت به سایر پایه‌های تحصیلی بیشتر است. چون جمعیت کل پایه سوم بیشتر است.

تعداد کودکان مشغول به کار و تحصیل همزمان به تفکیک پایه تحصیلی در مدارس دولتی

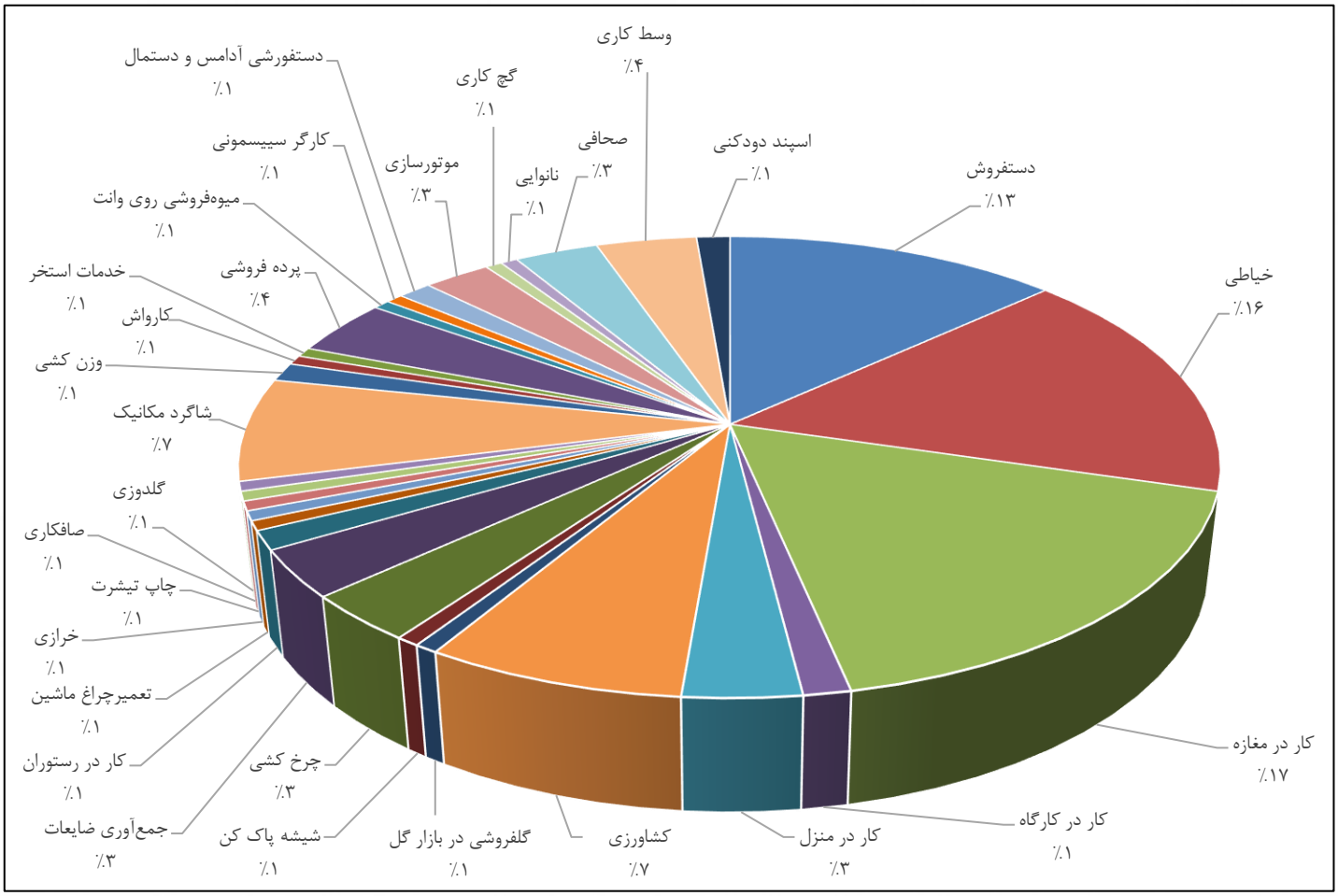
در مدارس دولتی نیز از فراوانی پسرها در پایه دوم و فراوانی دخترها در پایه سوم نسبت به سایر پایه‌ها بیشتر است.

مشاغل گروه دختران در انجمن

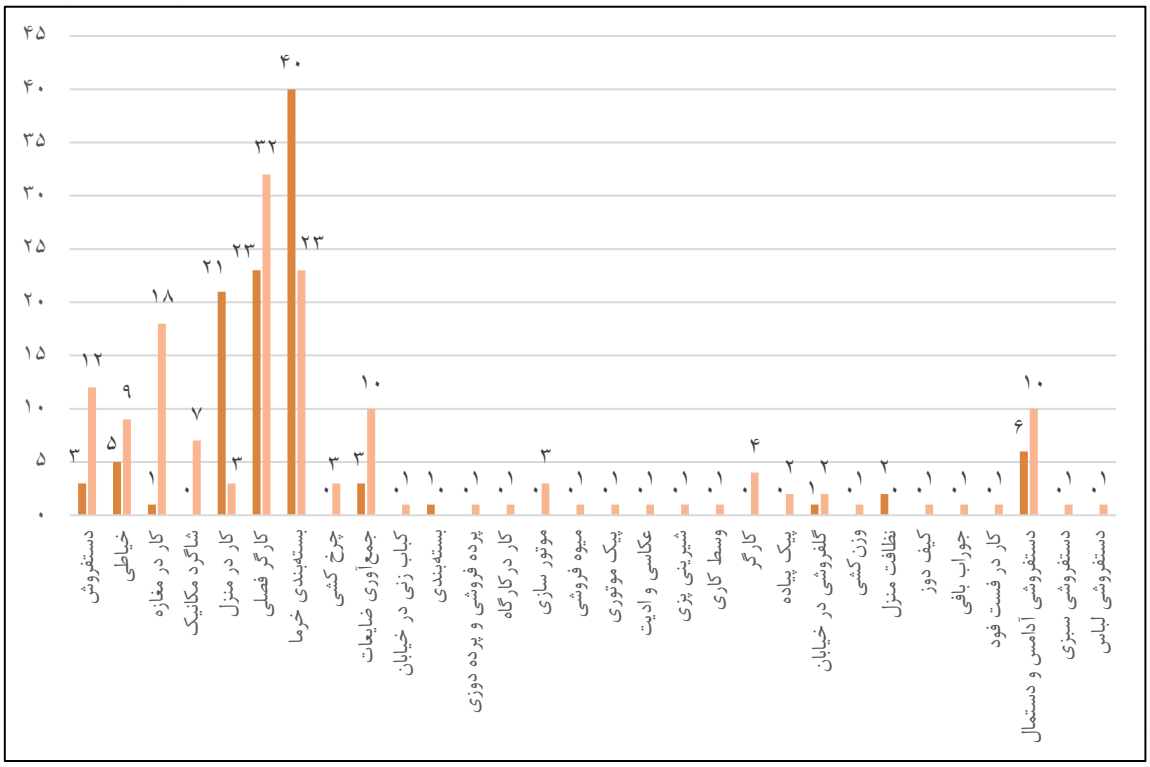
در نمودار فوق دستفروشی، خیاطی و کار در منزل به ترتیب دارای بیشترین سهم از مشاغل در گروه دختران هستند.

مشاغل گروه پسران در انجمن

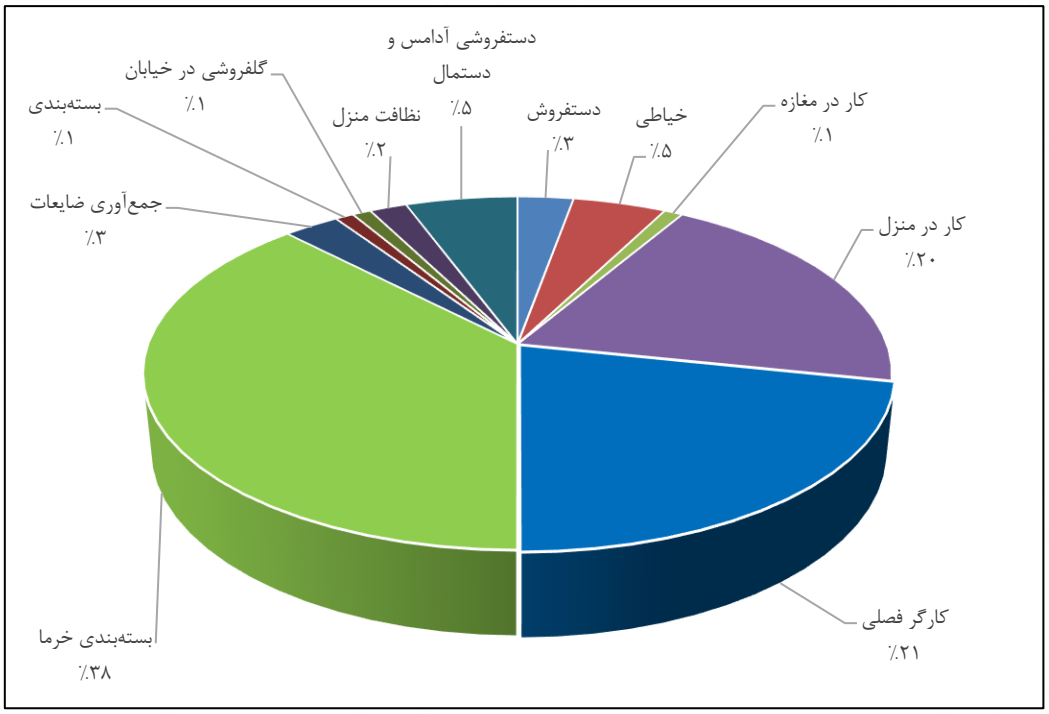
در نمودار فوق شغل کار در مغازه، خیاطی و دستفروشی به ترتیب دارای بیشترین سهم از مشاغل در گروه پسران هستند.

تعداد کودکان مشغول به کار و تحصیل در مدارس دولتی برحسب نوع شغل(اسفند ماه ۱۴۰۴)

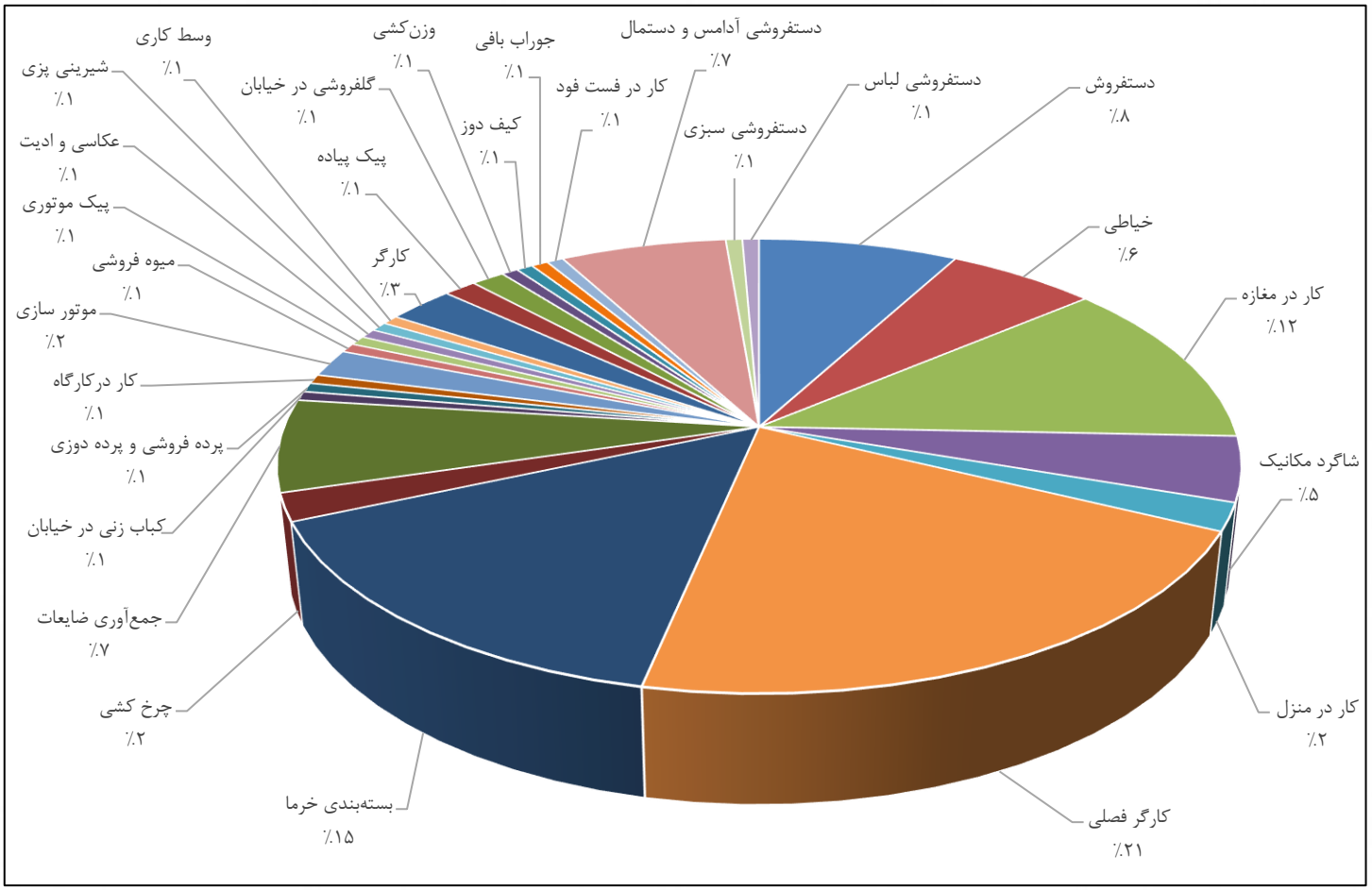
جداول فوق فراوانی و تنوع مشاغل کودکان را در مدارس دولتی نشان می‌دهد. بیشترین فراوانی مربوط به جمع‌آوری و بسته‌بندی خرما و کارگر فصلی می‌باشد که در میان کودکان مدرسه دولتی مرکز بم دیده می‌شود. بعد از این مشاغل کماکان دستفروشی به شکل‌های مختلف بیشترین فراوانی را در میان کودکان مدارس دولتی دارد.

مشاغل گروه دختران در مدارس دولتی

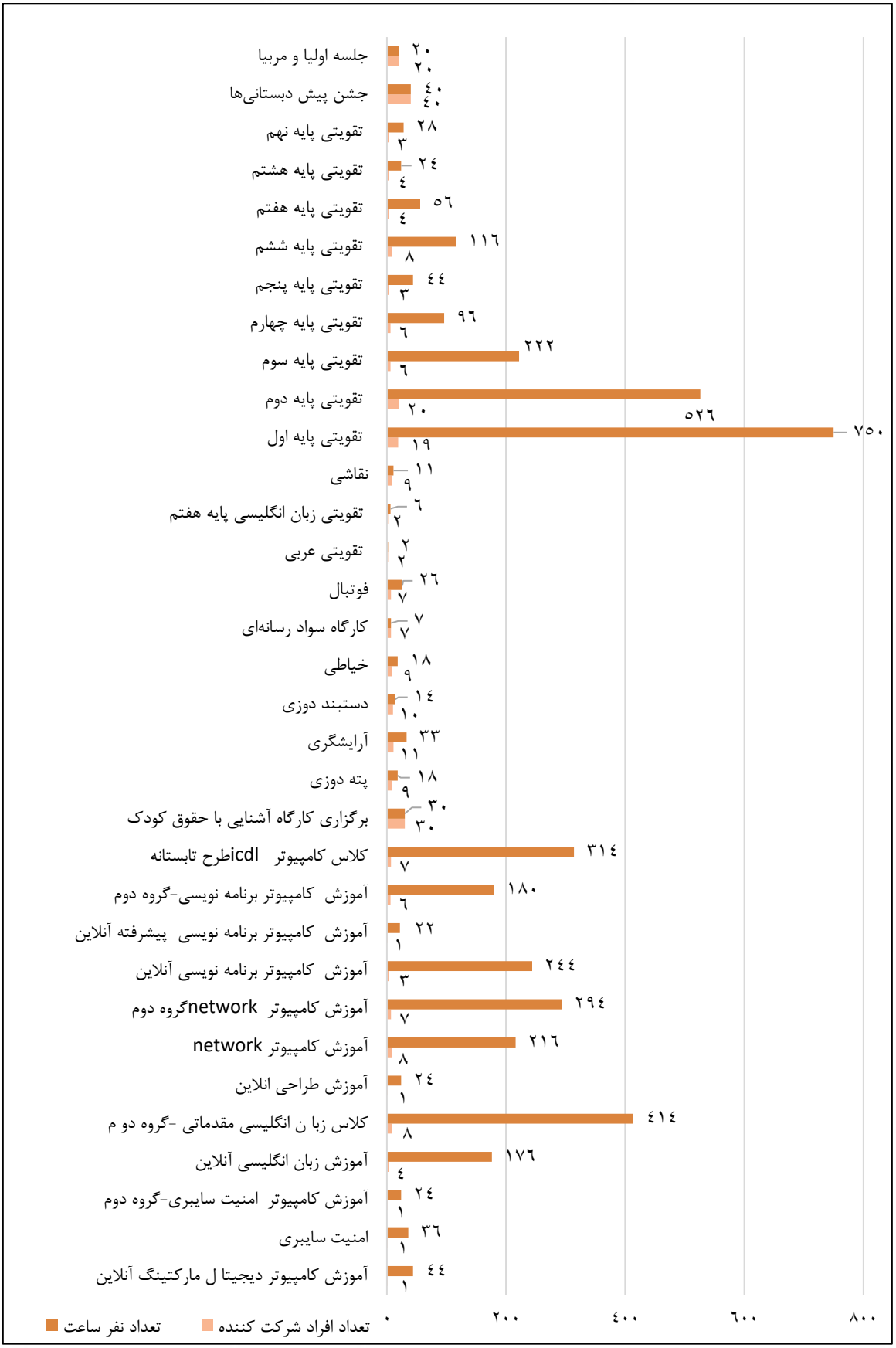
در نمودار فوق بسته‌بندی خرما، کارگر فصلی و کار در منزل به ترتیب دارای بیشترین سهم از مشاغل در گروه دختران در مدارس دولتی هستند.

مشاغل گروه پسران در مدارس دولتی

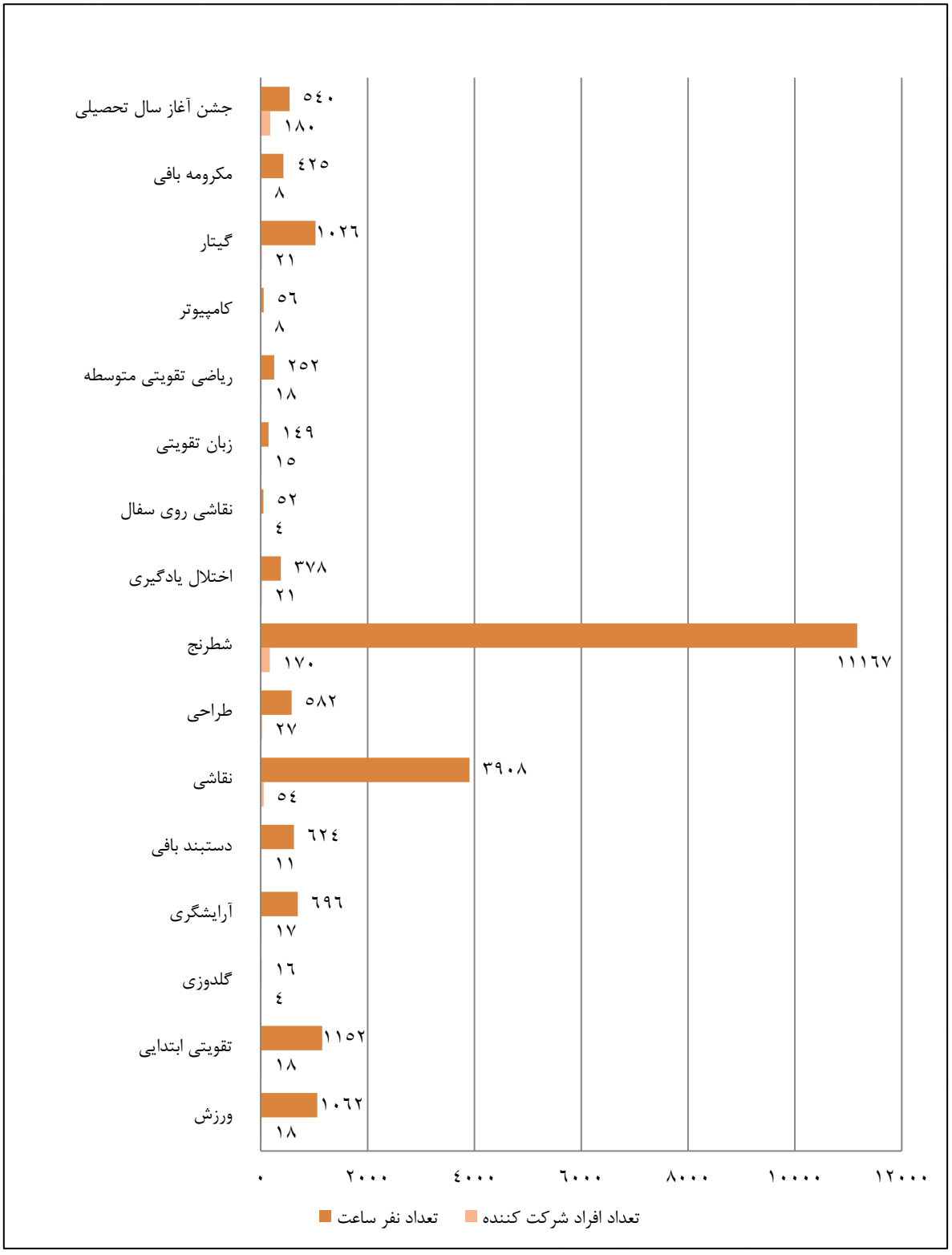

در نمودار فوق، بسته‌بندی خرما، کارگر فصلی و کار در مغازه، دستفروشی به ترتیب دارای بیشترین سهم از مشاغل در گروه پسران در مدارس دولتی هستند.

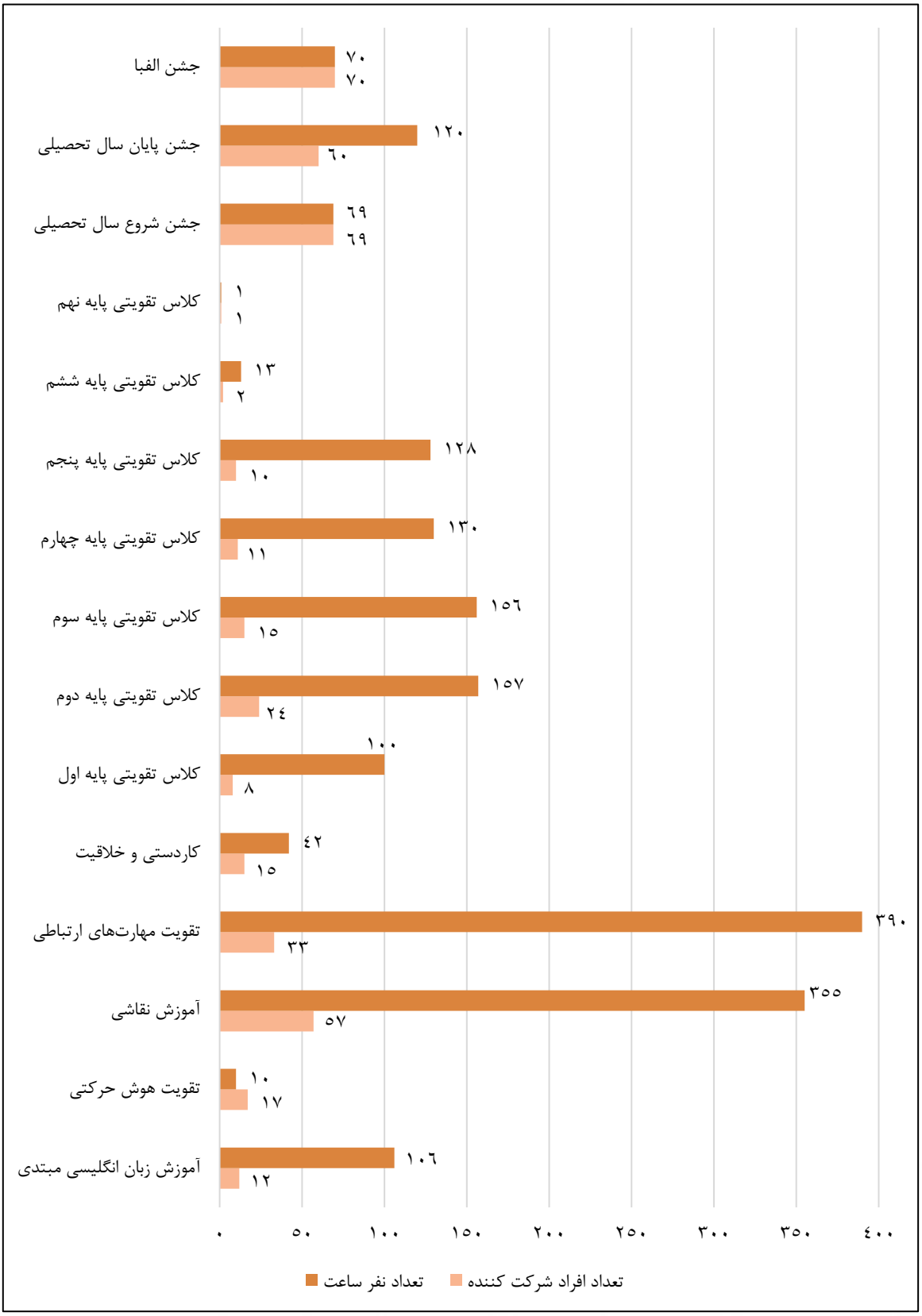
کارگاه ها و برنامه‌های آموزشی مرکز بم (از فروردین تا اسفند ماه ۱۴۰۴)

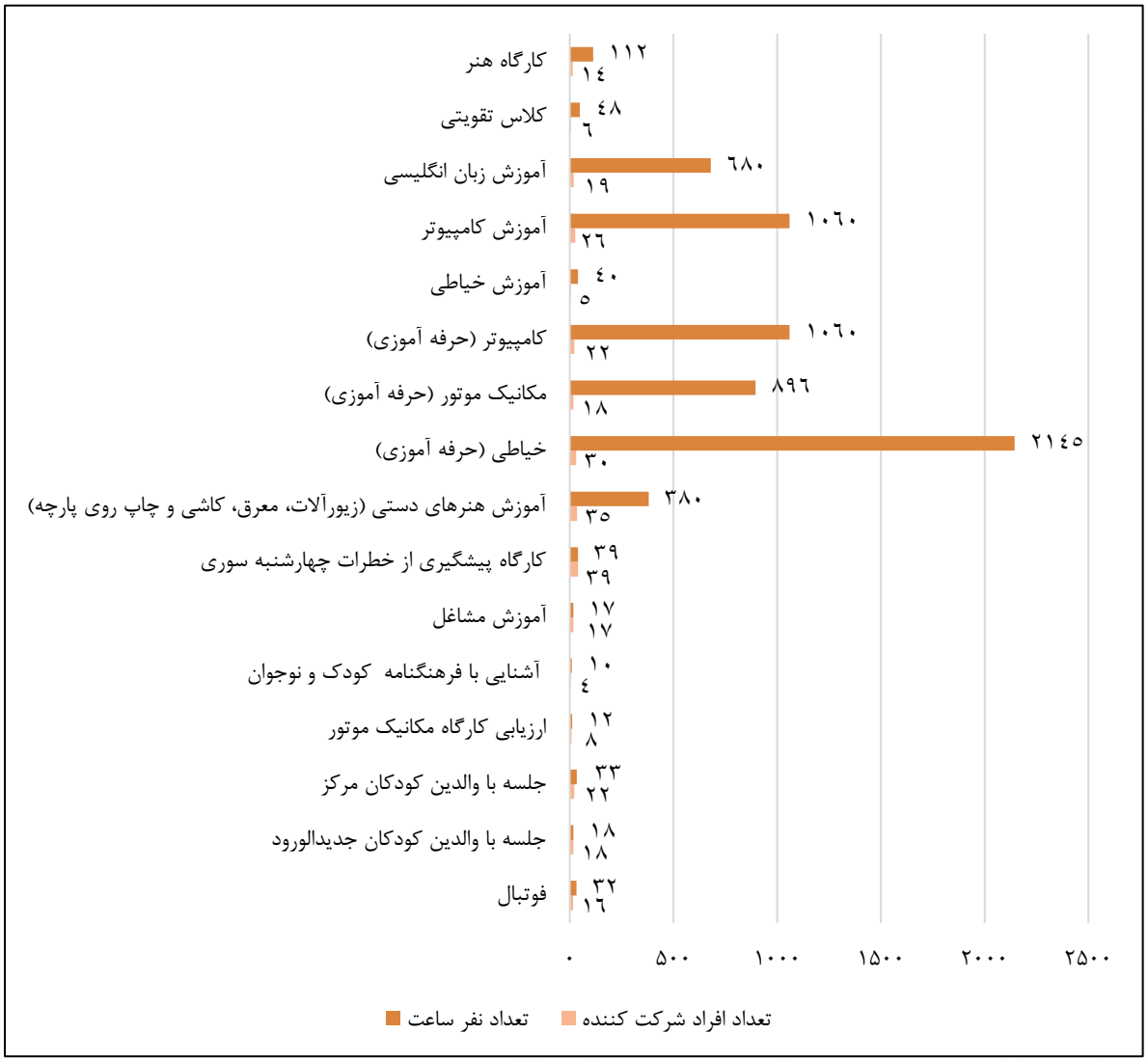
کارگاه‌ها و برنامه آموزشی مرکز خاوران (از فروردین تا اسفند ماه ۱۴۰۴)

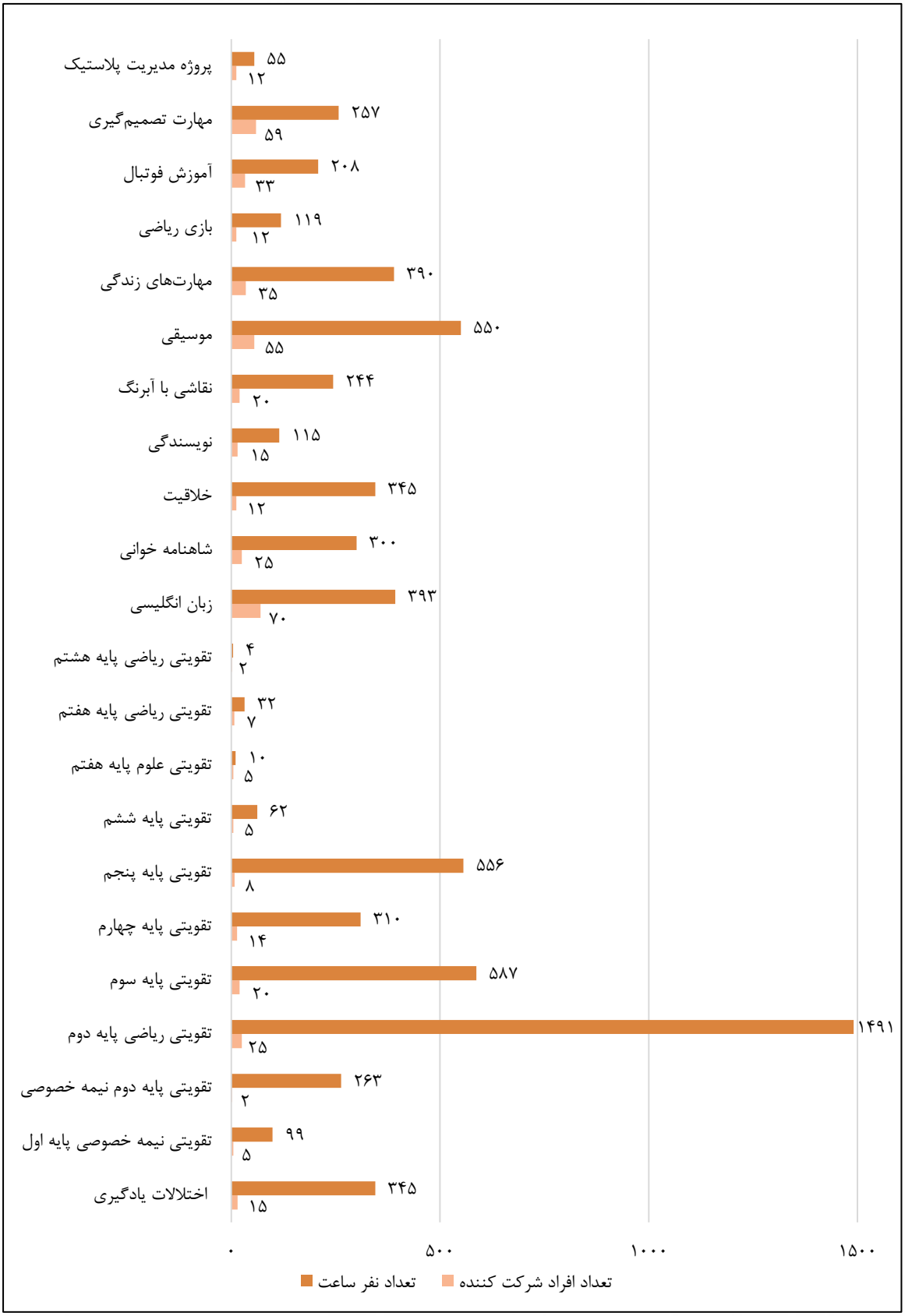
کارگاه‌ها و برنامه آموزشی مرکز همه‌کودکان (از فروردین تا اسفند ماه ۱۴۰۴)

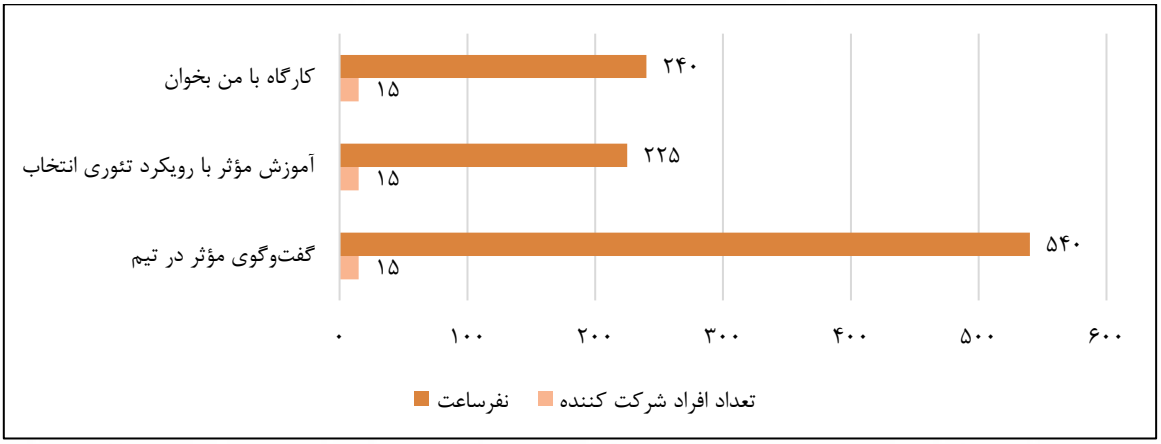
کارگاه ها و برنامه آموزشی مرکز حرفه‌آموزی (از فروردین تا اسفند ماه ۱۴۰۴)

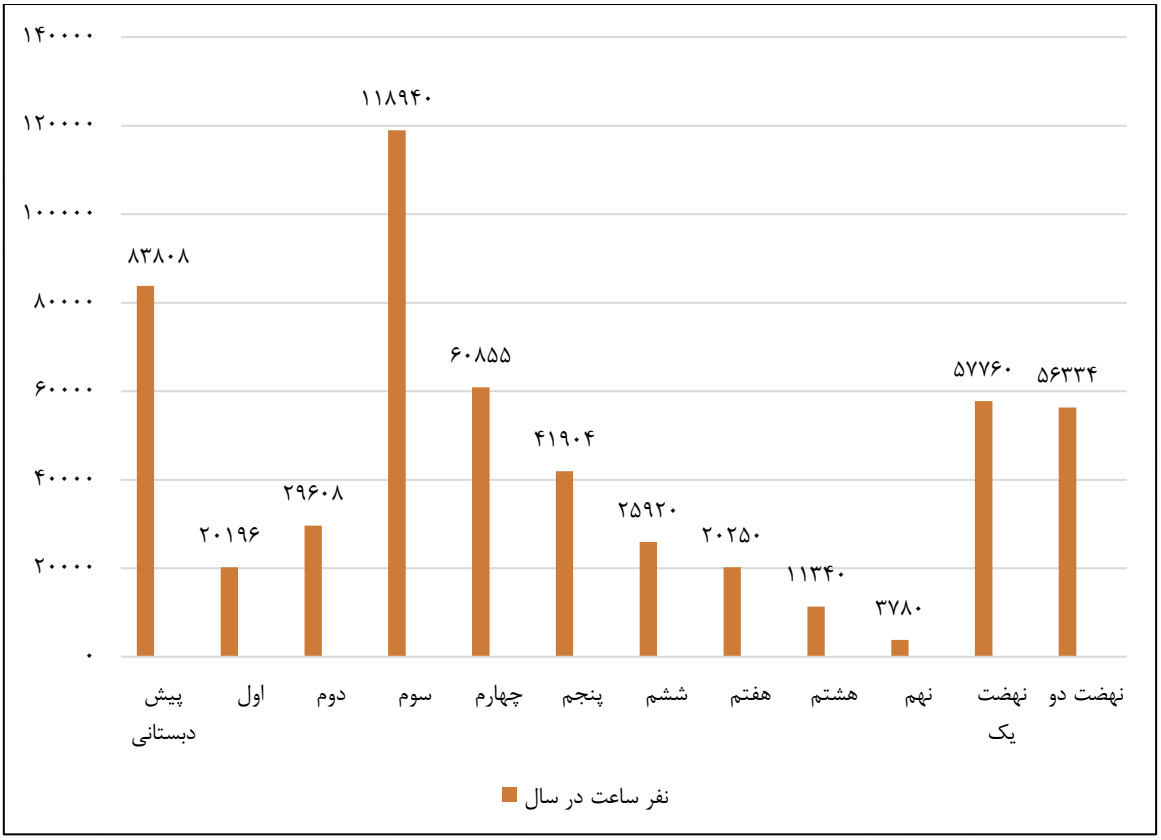
کارگاه ها و برنامه آموزشی مرکز مولوی (از فروردین تا اسفند ماه ۱۴۰۴)

کارگاه‌های آموزشی ویژه آموزگاران

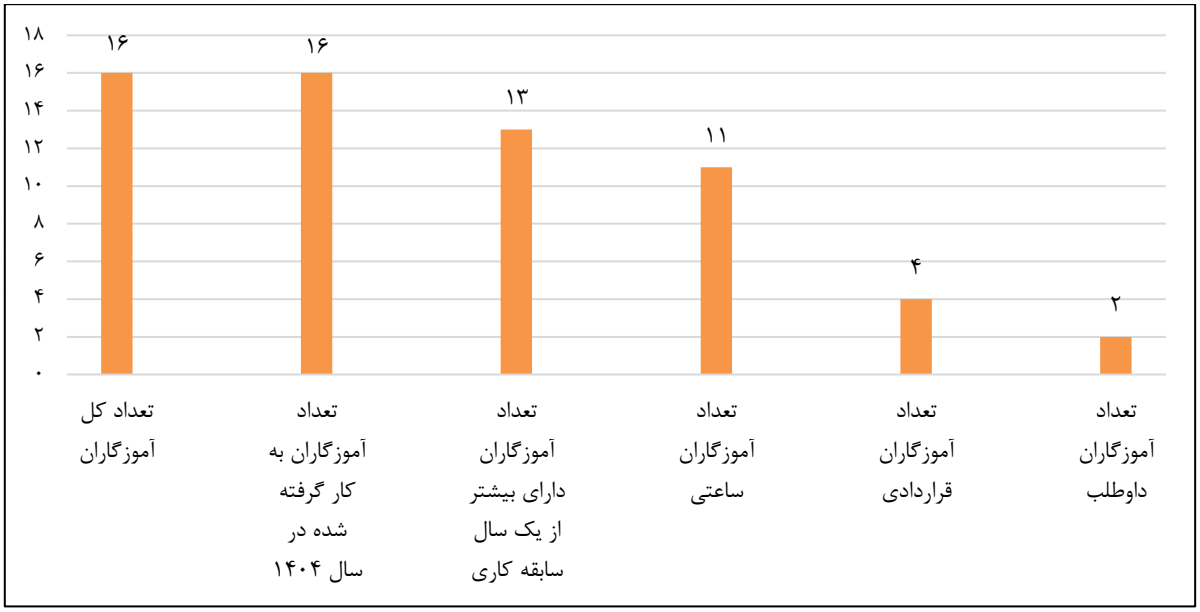

میزان ساعت آموزشی برای پایه های تحصیلی (از فروردین تا اسفند ماه ۱۴۰۴)

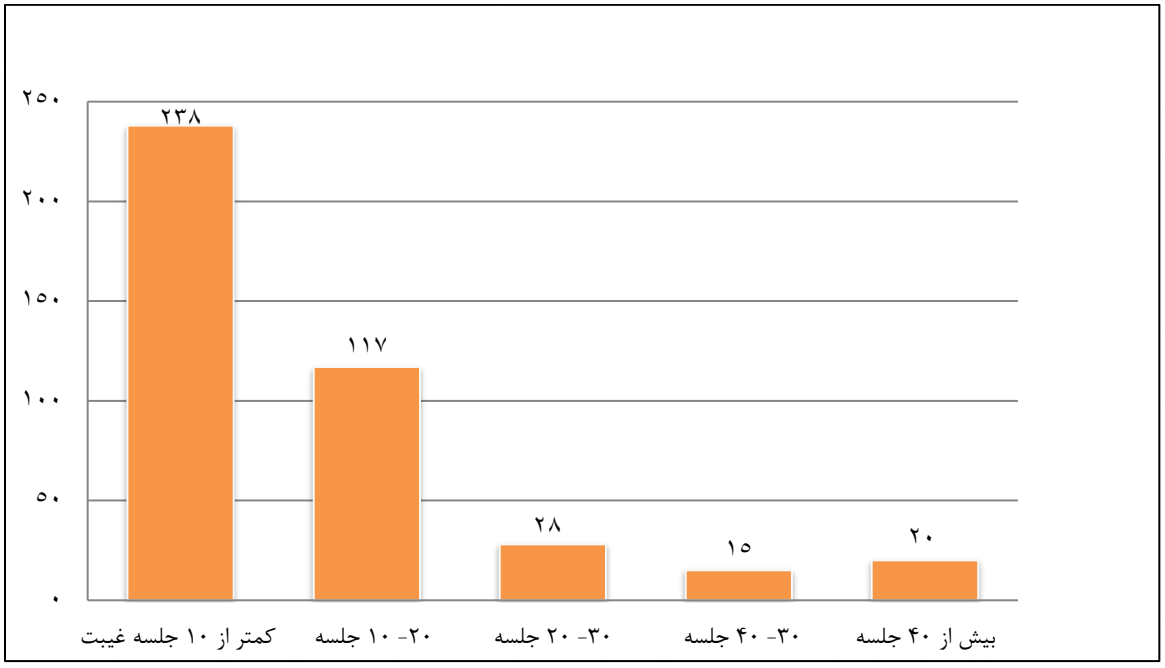

نمودار فوق، ساعات آموزشی کودکان را بر حسب نفر ساعت نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، میزان ساعات آموزشی کودکان در پایه سوم به دلیل فراوانی بیشتر کودکان، بیشتر است.

تعداد آموزگاران در مراکز (در سال ۱۴۰۴)

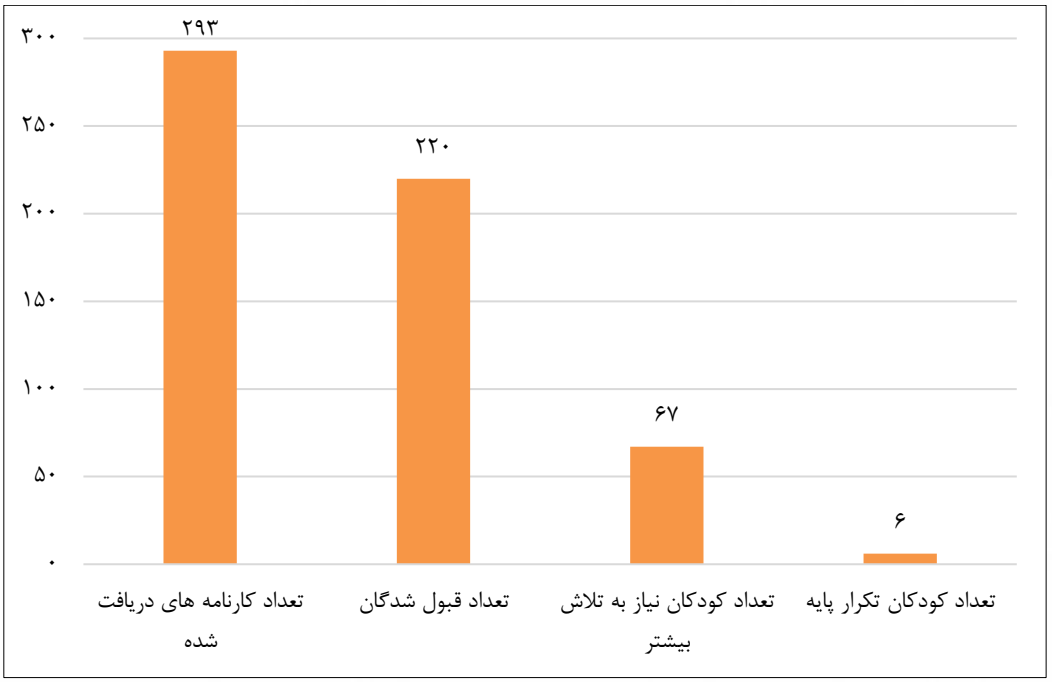

وضعیت غیبت کودکان مراکز در سال تحصیلی (۱۴۰۵-۱۴۰۴)

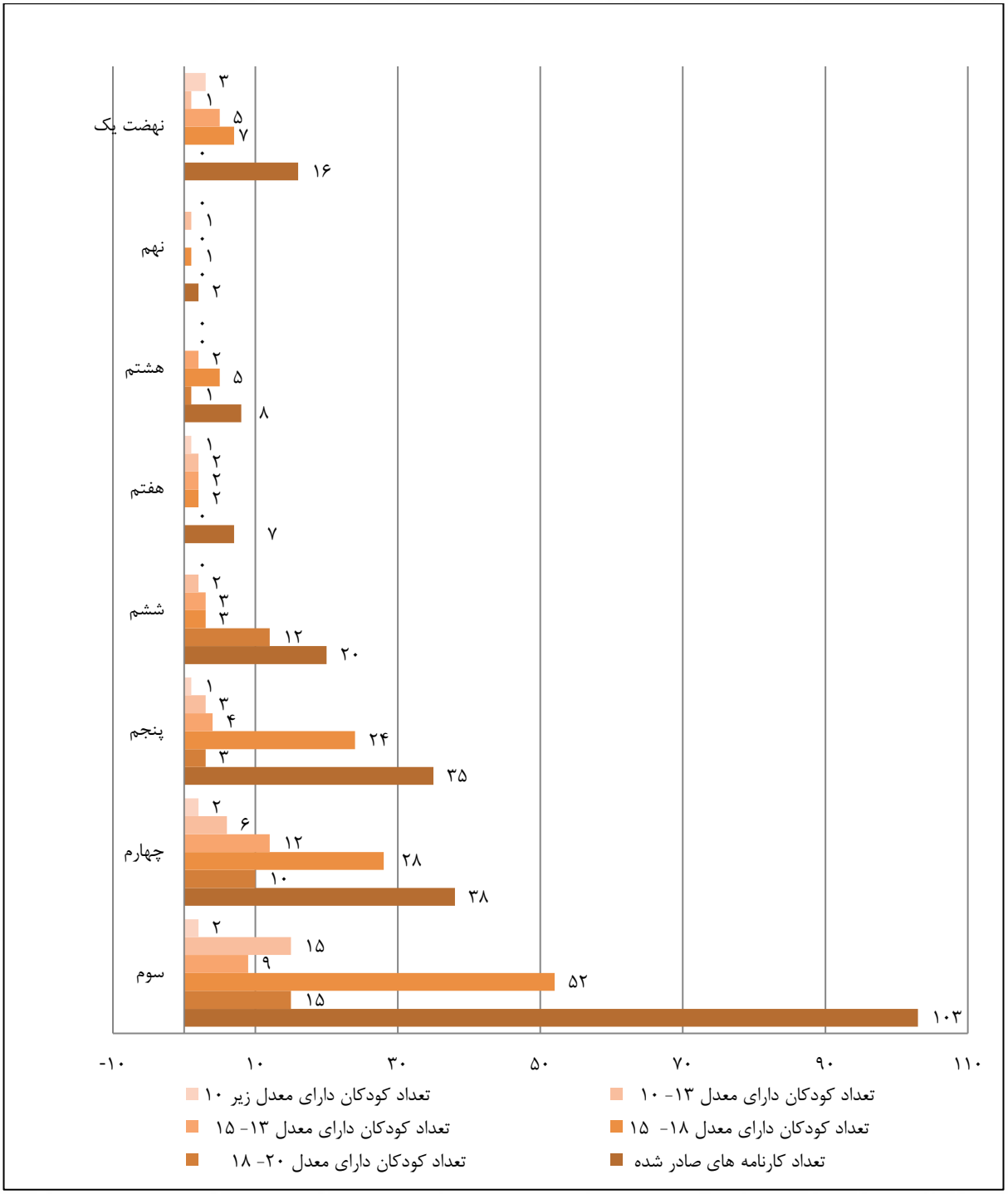
نمودار فوق وضعیت غیبت‌های کودکان را در سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴ نشان می‌دهد. از دلایل اصلی عدم حضور کودکان در کلاس درس می‌توان به اشتغال به کار کودکان، بی‌انگیزگی، بی‌تفاوتی کودکان و خانواده‌هایشان، اولویت نبودن تحصیل آسیب‌های اجتماعی و... نام برد. لازم به ذکر است غیبت‌های کودکان در ابتدا توسط مسئولان آموزش پیگیری و در صورت تداوم به مددکاری و روانشناسی ارجاع داده می‌شوند.

بررسی اطلاعات کارنامه‌های کودکان مدارس دولتی

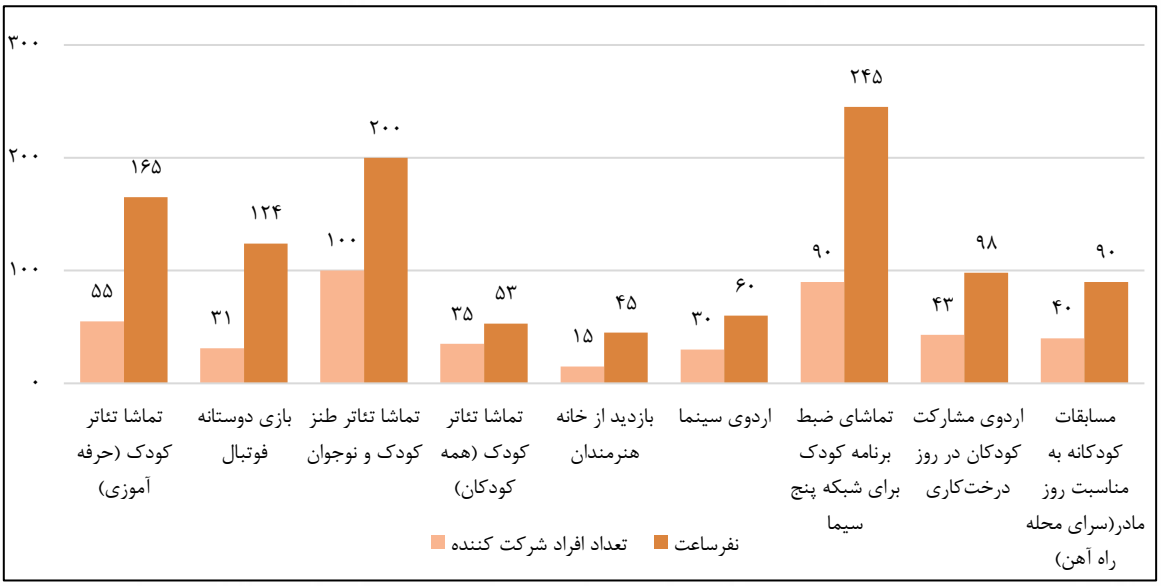
نمودار فوق تعداد کارنامه‌های دریافت شده از کودکان محصل در مدارس دولتی را نشان می‌دهد. از ۲۹۳ کارنامه دریافت شده ۲۲۰ نفر قبول، ۶۷ نفر نیاز به تلاش بیشتر و ۶ نفر تکرار پایه هستند.

بررسی اطلاعات کارنامه‌های تحصیلی کودکان مراکز (سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴)

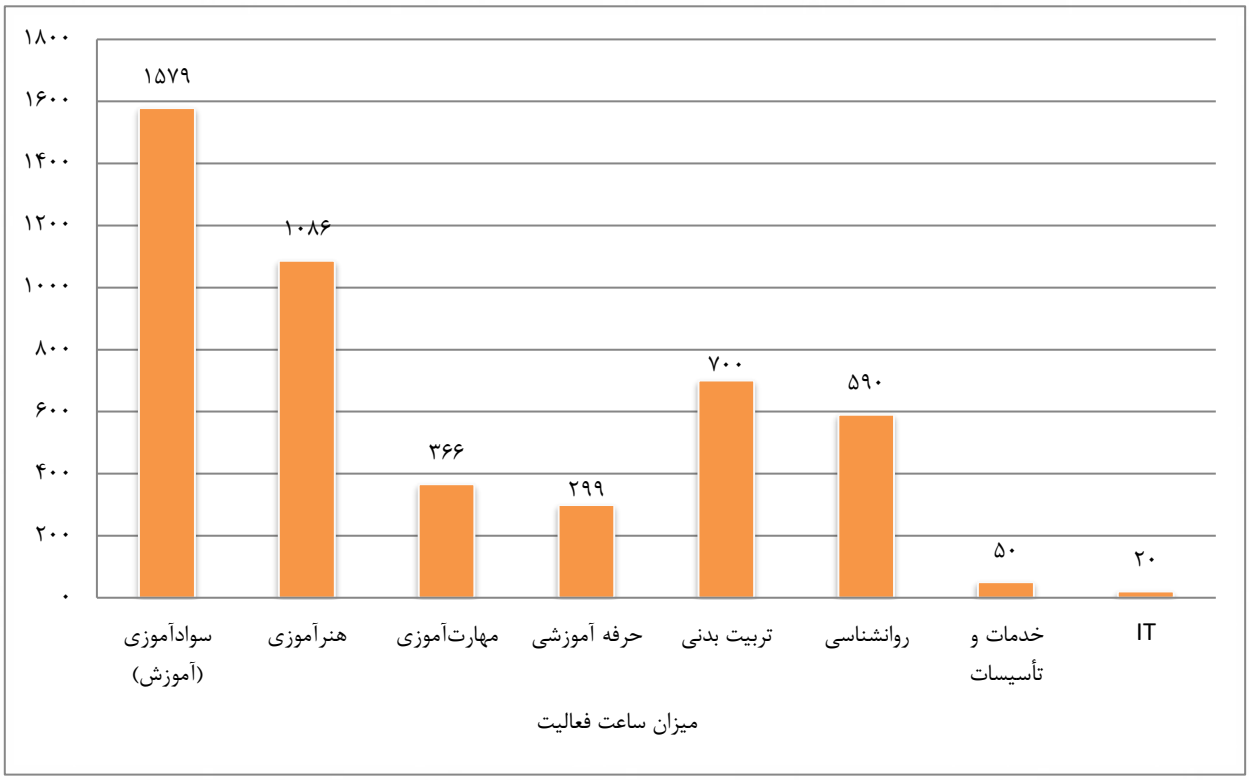
در سال ۱۴۰۴ نیز مطابق روال هر سال برای کودکان پایه سوم به بالا در هر نوبت تحصیلی کارنامه صادر شده است. نمودار فوق وضعیت تحصیلی کودکان مراکز را به تفکیک پایه و معدل نشان می‌دهد. پایه‌های اول، دوم، نهضت یک و نهضت دو به دلیل این که با شیوه‌ای متفاوت نسبت به آموزش‌وپرورش و با برنامه با من بخوان تحت آموزش بودند با روش متفاوتی ارزیابی می‌شوند.

اردوها و مسابقات برگزار شده در تمام مراکز (سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴)

نمودار فوق اردوها و مسابقاتی را که در سال ۱۴۰۴ در مراکز انجمن برگزار شد نشان می‌دهد.

فعالیت داوطلبان

نمودار فوق، میزان فعالیت داوطلبان برحسب ساعت در حوزه‌های مختلف را نشان می‌دهد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود بیشترین فعالیت داوطلبان در بخش سوادآموزی شامل کلاس‌های درسی و تقویتی می‌باشد. داوطلبان در بخش هنرآموزی در رشته‌های مختلف هنری از جمله موسیقی، طراحی، نقاشی و... فعالیت داشتند.

گزارش عملکرد اجرایی مددکاری‌اجتماعی

واحد مددکاری اجتماعی انجمن حمایت از کودکان کار، مأموریت خود را در چهارچوب رسالت انجمن و بر پایه اصول حرفه‌ای مددکاری اجتماعی، رویکرد مبتنی بر حقوق کودک، عدالت اجتماعی، مشارکت و توانمندسازی دنبال می‌کند. این رویکرد بر این اصل استوار است که تمامی کودکان، فارغ از ملیت، جنسیت، وضعیت اقتصادی، قومیت، وضعیت اقامتی یا هرگونه تفاوت دیگر، از حقوق بنیادین و کرامت انسانی برابر برخوردارند و مسئولیت نهادهای اجتماعی، فراهم ساختن شرایطی است که تحقق این حقوق را ممکن سازد.

بر همین اساس، برنامه‌های واحد مددکاری در سال ۱۴۰۴ با تمرکز بر سه هدف راهبردی طراحی و اجرا شد:

۱. توانمندسازی خانواده‌ها و تقویت ظرفیت آنان برای مدیریت مسائل، کاهش آسیب‌های اجتماعی و دستیابی پایدار به منابع و فرصت‌های حمایتی.
۲. ایجاد محیطی ایمن، حمایتگر و مشارکت‌محور برای رشد، یادگیری و شکوفایی کودکان.
۳. توسعه و ترویج رویکرد مددکاری اجتماعی مبتنی بر حقوق کودک، عدالت اجتماعی، مشارکت و مطالبه‌گری، همراه با ارتقای ظرفیت کارکنان، داوطلبان و اعضای انجمن به عنوان کنشگران حوزه حقوق کودک.

در این چهارچوب، مددکاری اجتماعی فراتر از ارائه خدمات حمایتی و پاسخگویی به نیازهای فوری تعریف می‌شود. هرچند حمایت مستقیم از کودکان و خانواده‌ها بخش مهمی از مسئولیت‌های روزمره واحد مددکاری است، اما پایداری نتایج زمانی حاصل می‌شود که مداخلات بر شناسایی و تقویت ظرفیت‌های فردی، خانوادگی و اجتماعی، توسعه شبکه‌های حمایتی، تسهیل دسترسی به خدمات عمومی، ارجاع به خدمات تخصصی، افزایش مشارکت ذی‌نفعان و ارتقای آگاهی نسبت به حقوق کودک استوار باشد. از این منظر، خانواده و جامعه محلی صرفاً دریافت‌کننده خدمات نیستند، بلکه بازیگران اصلی فرآیند تغییر و توانمندسازی محسوب می‌شوند.

فعالیت‌های واحد مددکاری در سال گذشته علاوه بر انجام خدمات تخصصی شامل پذیرش، ارزیابی، مصاحبه، مشاوره، بازدید منزل، مدیریت پرونده، پیگیری وضعیت کودکان، مداخلات حمایتی و مستندسازی، بر توسعه کیفیت خدمات نیز متمرکز بود. بازنگری رویه‌های اجرایی، تدوین دستورالعمل‌های تخصصی، ترویج نگاه کودک‌محور در فرآیندهای انجمن، تقویت نظام ارجاع به خدمات تخصصی، بهره‌گیری حداکثری از ظرفیت نهادهای دولتی، سازمان‌های مردم‌نهاد و شبکه‌های اجتماعی، کاهش وابستگی خانواده‌ها به کمک‌های مستقیم از طریق تقویت منابع حمایتی موجود، طراحی برنامه‌های گروهی برای کودکان و زنان و ارجاع موارد تخصصی خشونت و آزار به مراکز واجد صلاحیت، بخشی از این اقدامات بوده است.

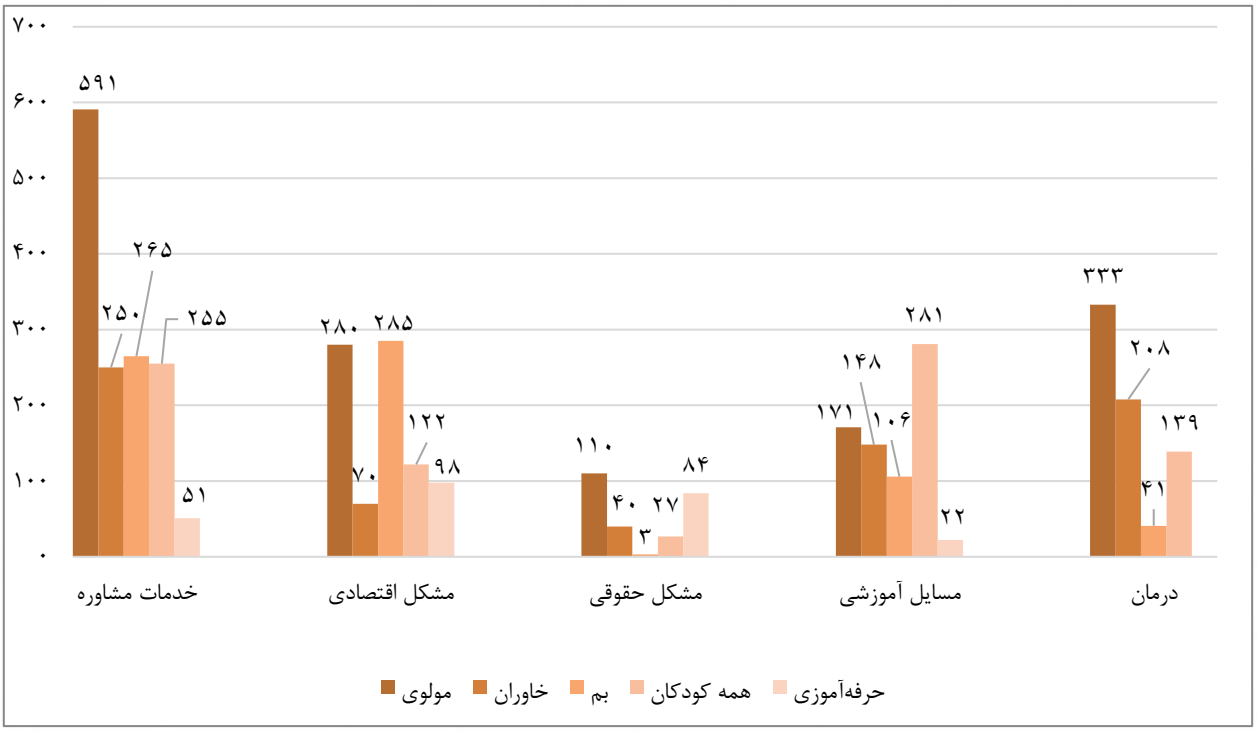
سال ۱۴۰۴ با مجموعه‌ای از بحران‌های انسانی و اجتماعی همراه بود که آثار آن به طور مستقیم بر زندگی کودکان و خانواده‌های تحت حمایت انجمن نمایان شد. تشدید محدودیت‌های دسترسی بخشی از کودکان، به‌ویژه کودکان و خانواده‌های مهاجر افغانستانی، به آموزش و خدمات اجتماعی، در کنار پیامدهای ناشی از جنگ و ناامنی، شرایطی را ایجاد کرد که نیاز به مداخلات حمایتی، روانی اجتماعی و حفاظتی را افزایش داد. در این شرایط، واحد مددکاری با اولویت دادن به منافع عالیه کودک، حفظ ایمنی، سلامت، کرامت و تداوم دسترسی کودکان به حمایت‌های ضروری، مجموعه‌ای از اقدامات شامل پایش مستمر وضعیت خانواده‌ها، ارائه خدمات ضروری حمایت‌های روانی، اجتماعی، آموزش‌های مرتبط با ایمنی و مراقبت از خود و هماهنگی با نهادهای همکار برای تسهیل دسترسی به خدمات مورد نیاز را اجرا کرد.

همچنین با توجه به چالش‌های ناشی از سیاست‌های مرتبط با مهاجرت و جابه‌جایی اجباری بخشی از خانواده‌های افغانستانی، برنامه‌هایی در حوزه اطلاع‌رسانی، آماده‌سازی خانواده‌ها، آموزش حقوق و مراقبت، رایزنی با نهادهای ذی‌ربط و پیگیری استمرار دسترسی کودکان به آموزش و سایر خدمات حمایتی، با همکاری سازمان‌های همکار، در دستور کار قرار گرفت.

گزارش حاضر، ضمن ارائه تصویری از خدمات، مداخلات و فعالیت‌های انجام‌شده در سال ۱۴۰۴، تلاش می‌کند رویکرد حرفه‌ای واحد مددکاری اجتماعی، تجربه‌های حاصل از مواجهه با شرایط ویژه سال گذشته، دستاوردها، چالش‌ها و مسیرهای پیش‌رو را نیز منعکس سازد. هدف از تهیه این گزارش صرفاً ارائه آمار خدمات نیست، بلکه مستندسازی تجربه‌های حرفه‌ای، ارتقای یادگیری سازمانی، افزایش شفافیت، تقویت پاسخگویی و فراهم ساختن بستری برای توسعه همکاری‌های مؤثر در راستای حمایت از حقوق کودکان است.

انجمن حمایت از کودکان کار بر این باور است که تحقق حقوق کودک تنها از مسیر ارائه خدمات حمایتی امکان‌پذیر نیست، بلکه مستلزم تقویت ظرفیت خانواده‌ها، مشارکت فعال جامعه، مسئولیت‌پذیری نهادهای عمومی، دسترسی برابر به فرصت‌ها و ایجاد سازوکارهایی است که کودکان بتوانند در محیطی امن، عاری از تبعیض و مبتنی بر کرامت انسانی رشد کنند. از این منظر، مددکاری اجتماعی نه صرفاً یک خدمت تخصصی، بلکه فرآیندی برای توانمندسازی، حمایت از حقوق، تقویت مشارکت اجتماعی و حرکت به سوی عدالت اجتماعی است.

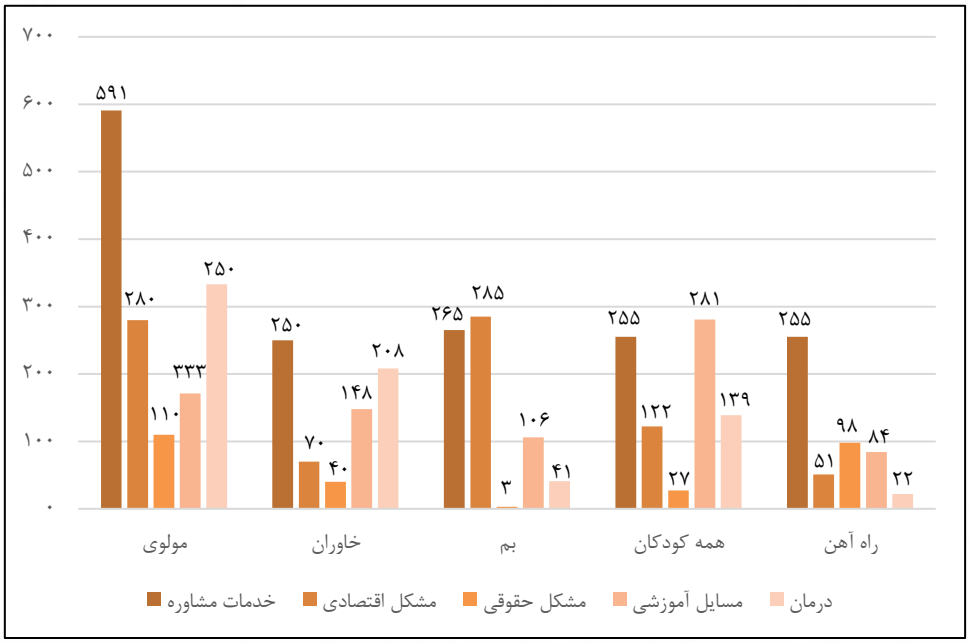
تعداد مراجعات کودک به واحد مددکاری اجتماعی به تفکیک مراکز

فقر و مهاجرت، سلامت روان و جسم کودکان را به مخاطره می‌اندازد و مداخلات حوزه‌های سلامتِ روان، مشاوره و خدمات بهداشت و درمان نیز از ضروریات توجه به سایر جنبه‌های رشدی کودکانِ گروه هدف است.

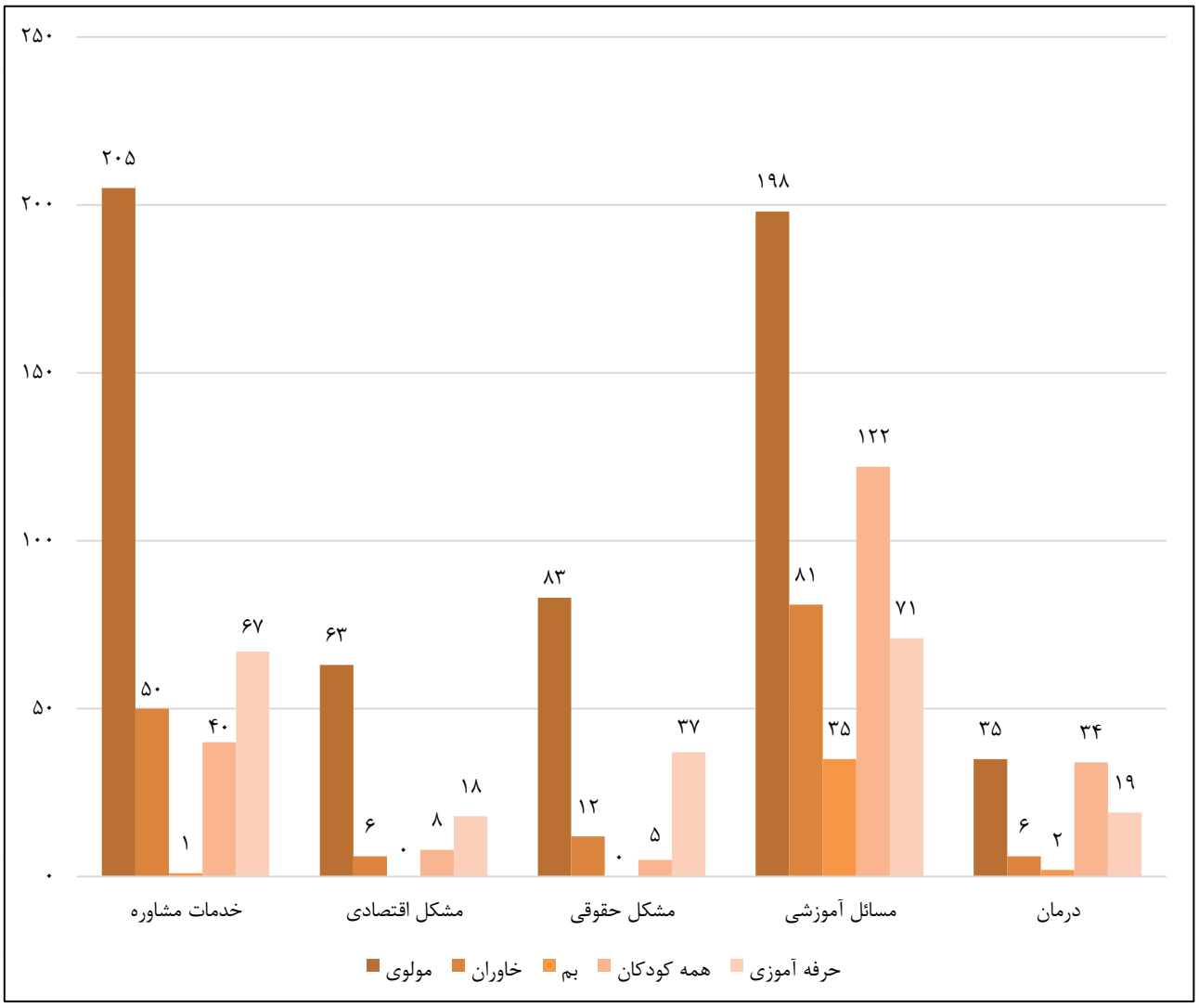
در جدول فوق، مراجعه کودکان به منظور دریافت خدمات مشاوره بیشترین فراوانی را دارد که بالاترین تعداد آن با اختلاف محسوس از سایر مراکز متعلق به مرکز مولوی است. بعد از آن مراجعات اقتصادی در مرکز بم بیشترین فراوانی را دارد که می‌تواند نشان دهنده فقر مالی و نیاز بیشتر گروه هدف در این مرکز باشد.

تعداد مراجعات خانواده به واحد مددکاری اجتماعی به تفکیک مراکز

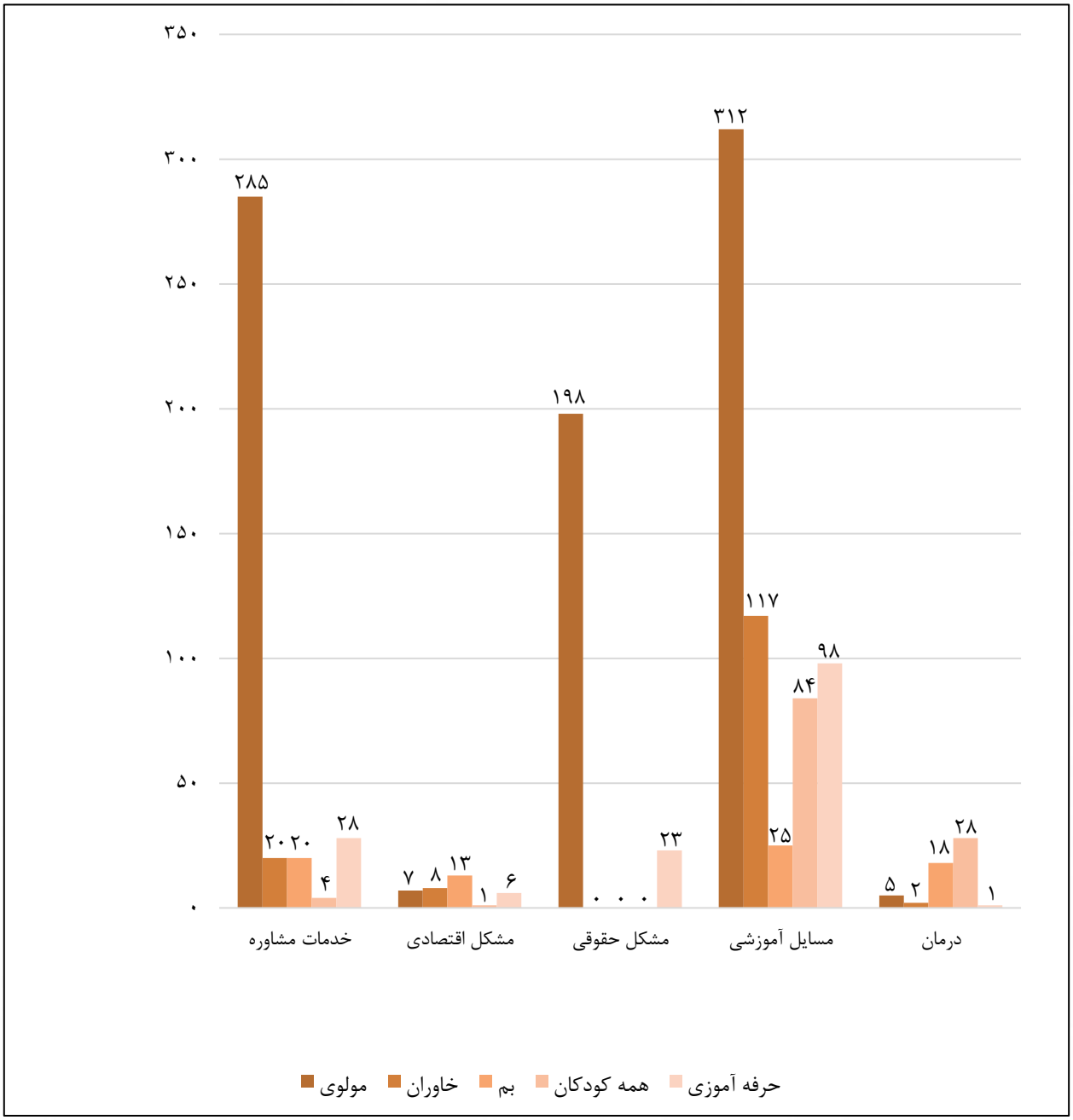
پیامدهای فقر معمولا دامنگیر کودکان است و نه‌تنها کودکی که کیس انجمن محسوب می‌شود بلکه سایر کودکانی که در برخی موارد حتی شرایط پرمخاطره‌تری دارند. در این نمودار مراکز مولوی و بم بیشترین تعداد خدمات مشاوره را داشته و کمترین تعداد مربوط به خاوران است. در مسائل اقتصادی مربوط به خانواده بیشترین تعداد مربوط به مولوی و کمترین تعداد مربوط به خاوران است. در مشکلات حقوقی بیشترین تعداد مربوط به مرکز حرفه‌آموزی و کمترین مورد مربوط به بم است که می‌تواند نشانگر اختلافات قانونی و یا ناآگاهی مراجعین در مرکز حرفه‌آموزی باشد. در مسائل مربوط به آموزش، بیشترین تعداد مربوط به همه‌کودکان و کمترین تعداد مربوط به حرفه‌آموزی است که می‌تواند نشان دهنده چالش کمتر مرکز حرفه‌آموزی باشد. در مسائل درمانی مرکز مولوی به عنوان ستاد و مکان استقرار واحد بهداشت و درمان تعداد مراجعین بیشتری دارد. همچنین روند رو به رشد تغییر خدمات اقتصادی به سمت خدمات مشاوره در مرکز بم می‌تواند نشان دهنده آغاز مسیر حرکت به سمت خدمات تخصصی مددکاری در این مرکز باشد.

تعداد ارجاع از واحد آموزش به واحد مددکاری اجتماعی

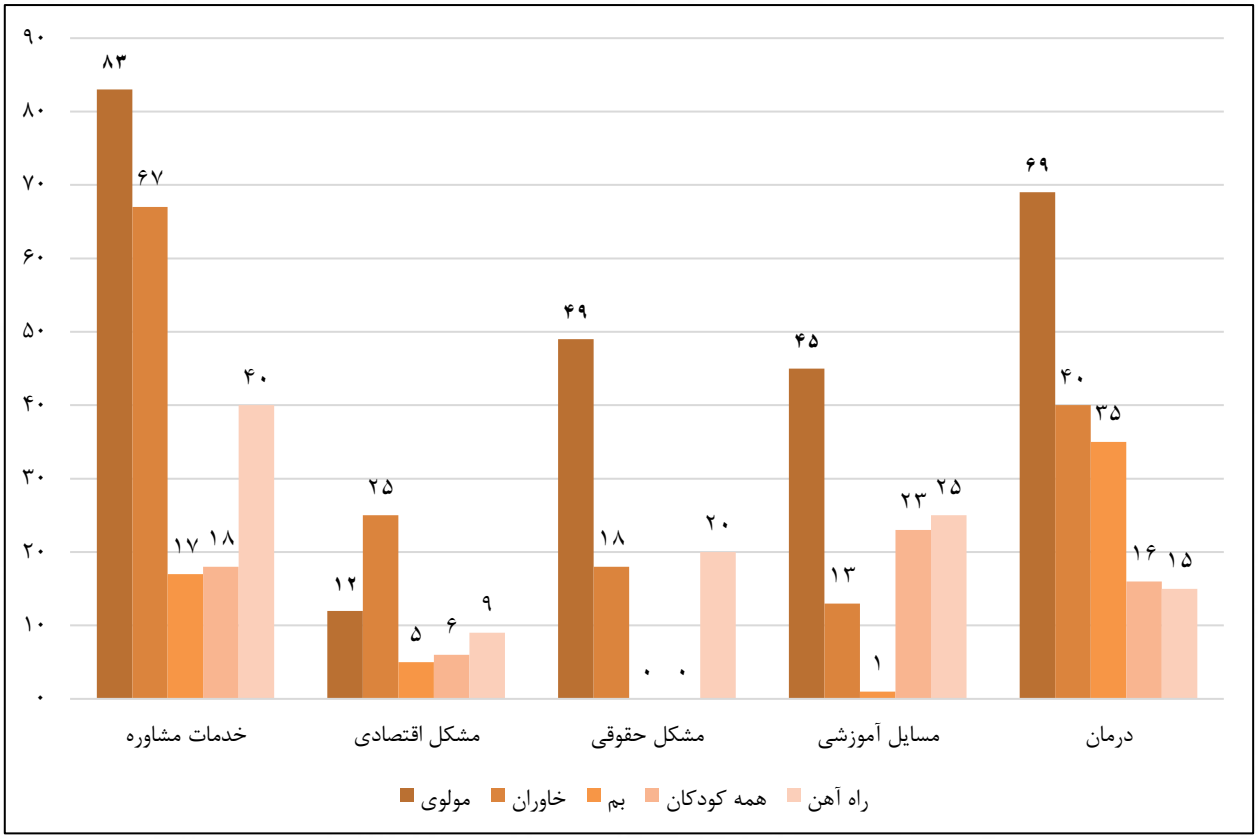
در مواجهه با مسائلی چون مشاهده نشانه‌های سوءرفتار با کودک، موضوع را به مددکار اجتماعی ارجاع می‌دهند تا موضوع پیگیری و در صورت نیاز اقدام شود. مراکز همه‌کودکان و مولوی تعداد زیادی کودک را تحت آموزش مستقیم دارند و به همین دلیل ارجاعات این دو مرکز بالاست و از طرفی کودکان در این دو مرکز با مشکلات جدی‌تری مواجه هستند و تعداد کودکان درگیر کار در این دو مرکز بیشتر است.

تعداد مراجعات جدید به واحد مددکاری اجتماعی به تفکیک مراکز

مشکلات مدارس در پذیرش کودکان به ویژه اتباع افغانستان و همین‌طور عدم انطباق سن و پایه باعث می‌شود خانواده برای دریافت خدمات آموزشی به انجمن مراجعه کنند که طبیعتاً ظرفیت‌های انجمن پاسخ‌گو بسیاری از متقاضیان نیست. طبق نمودار مرکز مولوی بیشترین متقاضیان جدید در زمینه‌های دریافت خدمات مشاوره، حقوقی، آموزشی و اقتصادی را داشته است که می‌تواند نشان دهنده نیاز گروه هدف در منطقه مولوی به خدمات و یا کمبود مراکز ارائه دهنده خدمات برای گروه هدف باشد.

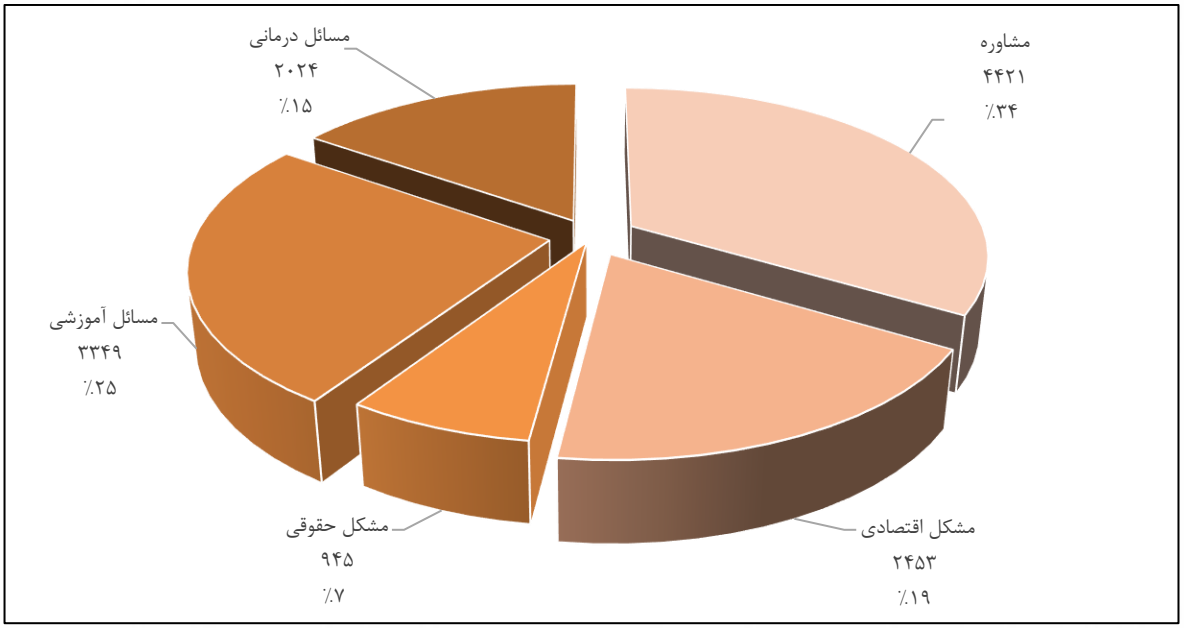
تعداد ارجاع از واحد روان‌شناسی به واحد مددکاری اجتماعی

تعامل بین بخش مددکاری اجتماعی و بخش روان‌شناسی از نقاط قوت فرآیندهای انجمن است. در ارزیابی‌ها و مداخلات روان‌شناسی، چنانچه اعضای تیم نیاز به مداخلات مددکار را احساس کنند، مورد را به آن واحد ارجاع می‌دهند. نمودار نشان می‌دهد که مرکز مولوی در اکثر حوزه‌ها آمار بالایی دارد که می‌تواند نشان دهنده نیاز بیشترکودکان این مرکز به دریافت خدمات باشد. بخشی از این ارجاعات برای پیگیری موارد درمان است و بخشی مربوط به مشاوره‌های تخصصی مددکاری. مابقی حوزه‌ها معمولا از سایر کانال‌ها انجام می‌شود.

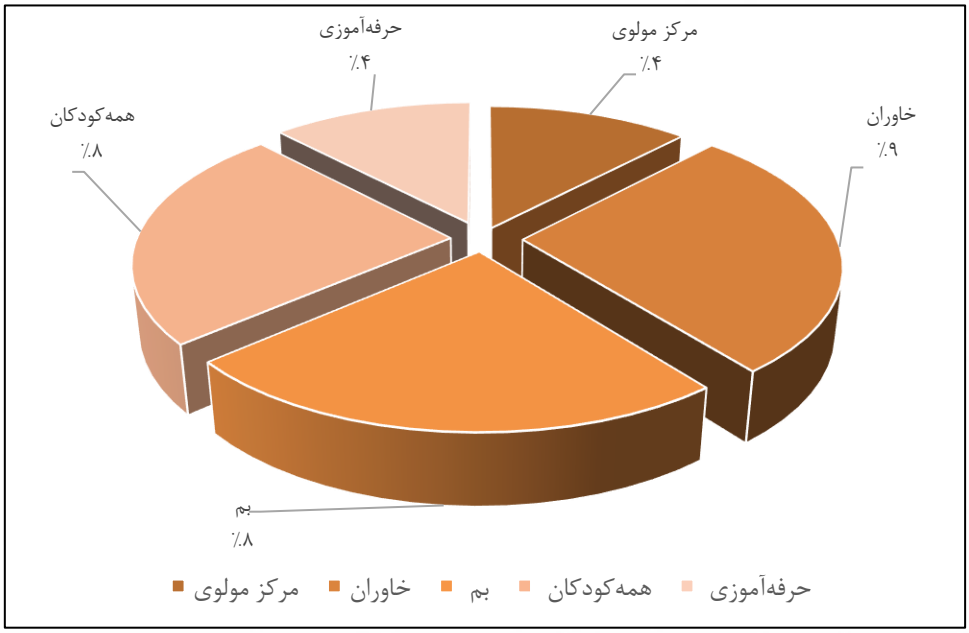
نکته: فعالیت مراکز خاوران و حرفه‌آموزی به دلیل قطع همکاری در پروژه شهرداری در پایان آذرماه خاتمه یافته است.

پراکندگی مراجعات به واحد مددکاری اجتماعی در مراکز انجمن به تفکیک موضوع

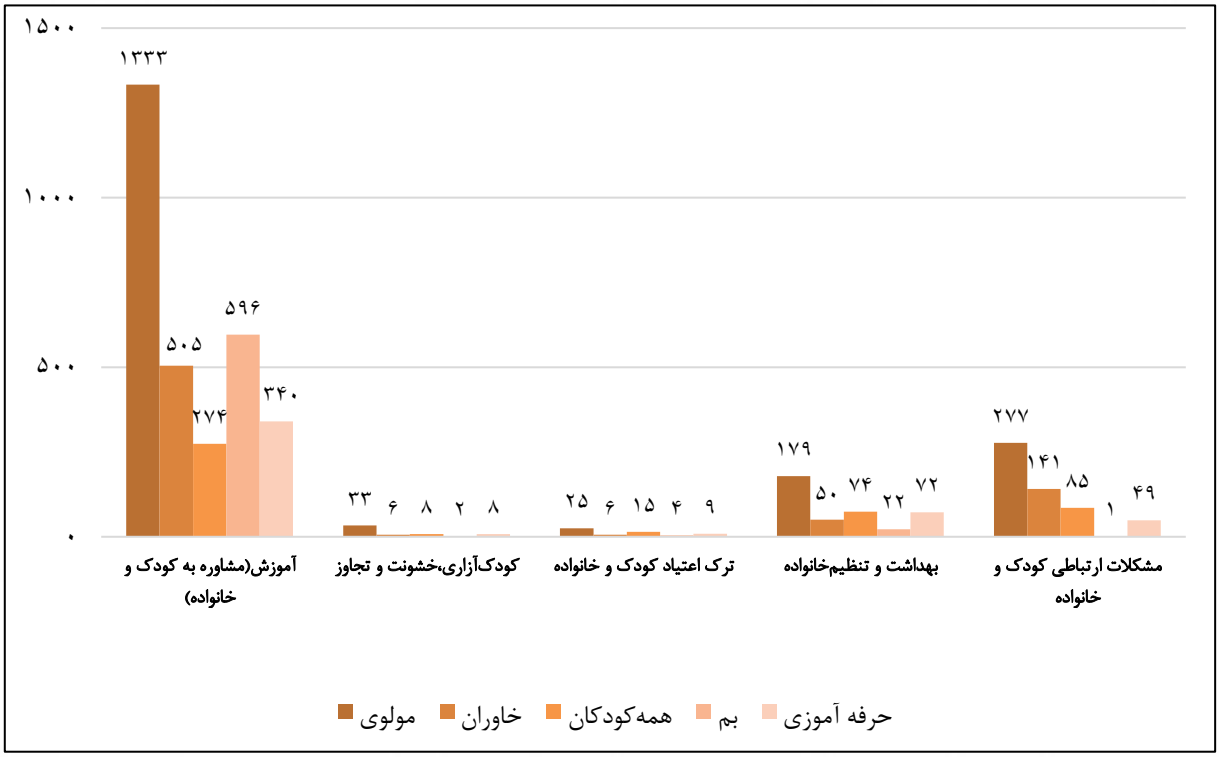

برخلاف سال گذشته بیشترین آمار خدمات مربوط به مشاوره‌های تخصصی است و این در حالیست که سال گذشته خدمات اقتصادی فراوانی بیشتری را به خود اختصاص داده بود. مسائل آموزشی، اقتصادی و حقوقی در رتبه‌های بعدی هستند. به طور کلی به نظر می‌رسد آغاز تغییر مسیر از ارائه خدمات اقتصادی به سمت مداخلات تخصصی مددکاری در انجمن قابل مشاهده است.

پراکندگی مراجعات به واحد مددکاری اجتماعی به تفکیک مراکز

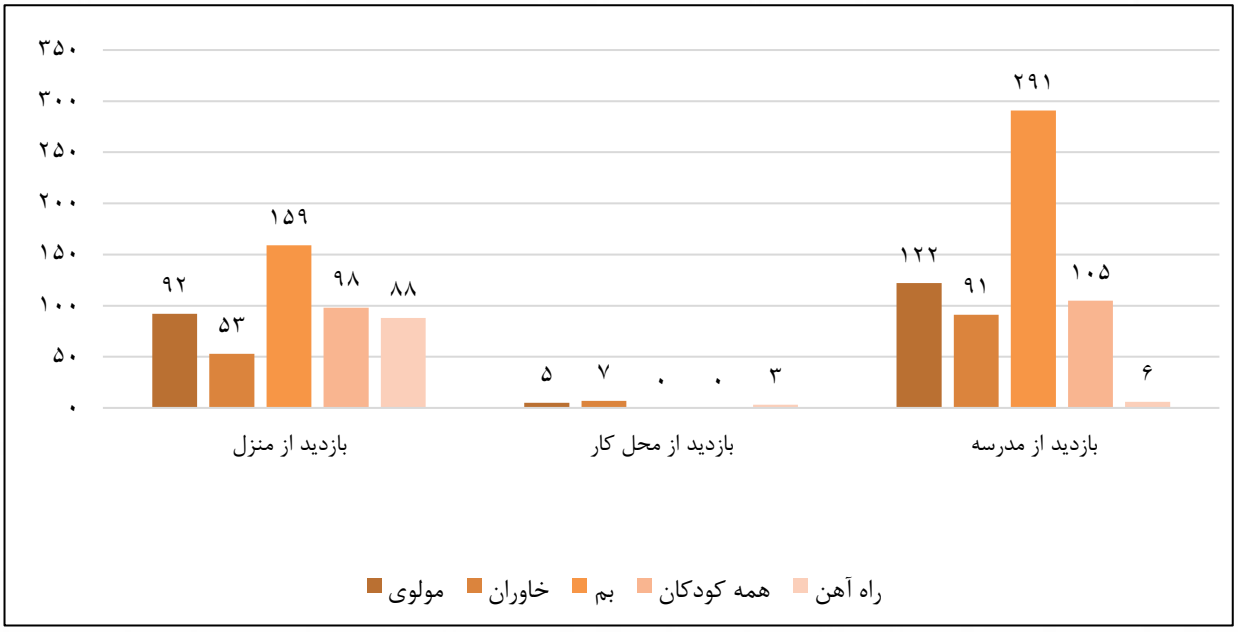

تعداد خدمات مشاوره‌ای تخصصی به تفکیک موضوع و مراکز انجمن

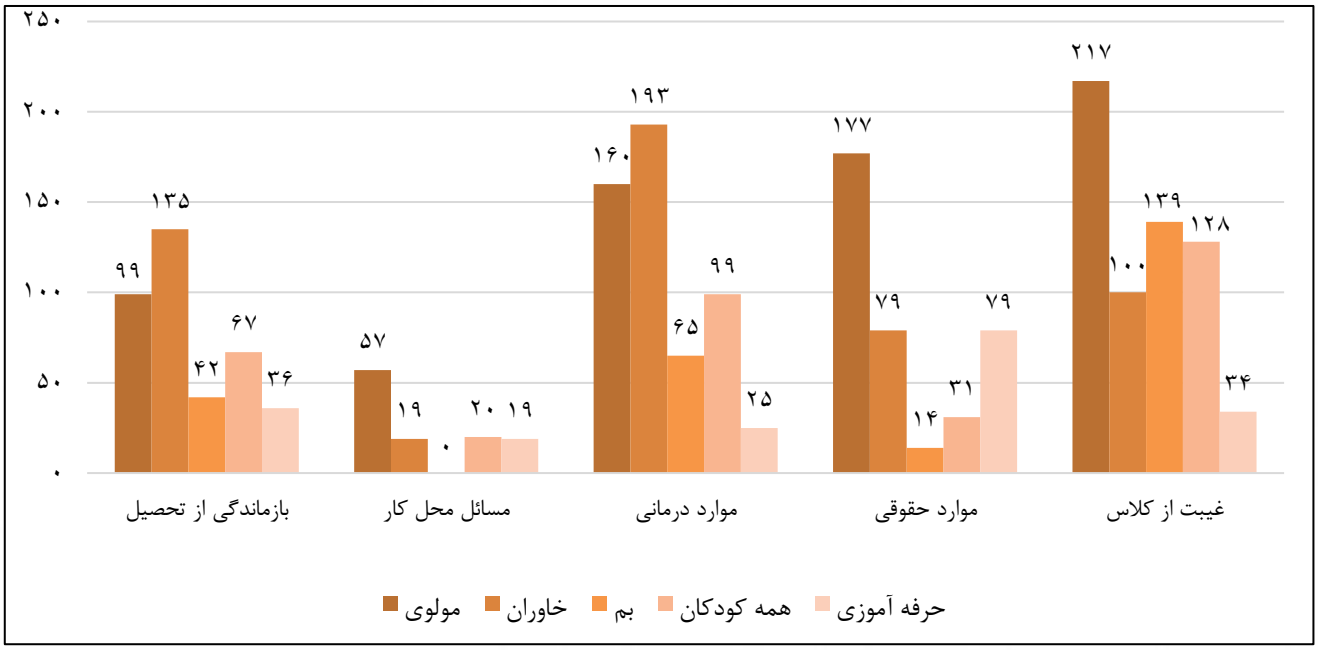
این جدول به فراوانی مشاوره‌های تخصصی در واحد مددکاری اشاره دارد که هم‌چون سال گذشته بیشترین فعالیت‌ها در موضوع آموزش و مشاوره به کودک و خانواده مربوط به مرکز مولوی بوده است. در مورد کودک‌آزاری نیز مرکز مولوی بیشترین آمار را دارد. در آخر، مشکلات ارتباطی میان کودکان و خانواده بیشترین فراوانی را به خصوص در مرکز مولوی به خود اختصاص داده است.

بازدیدهای انجام شده به تفکیک مراکز انجمن

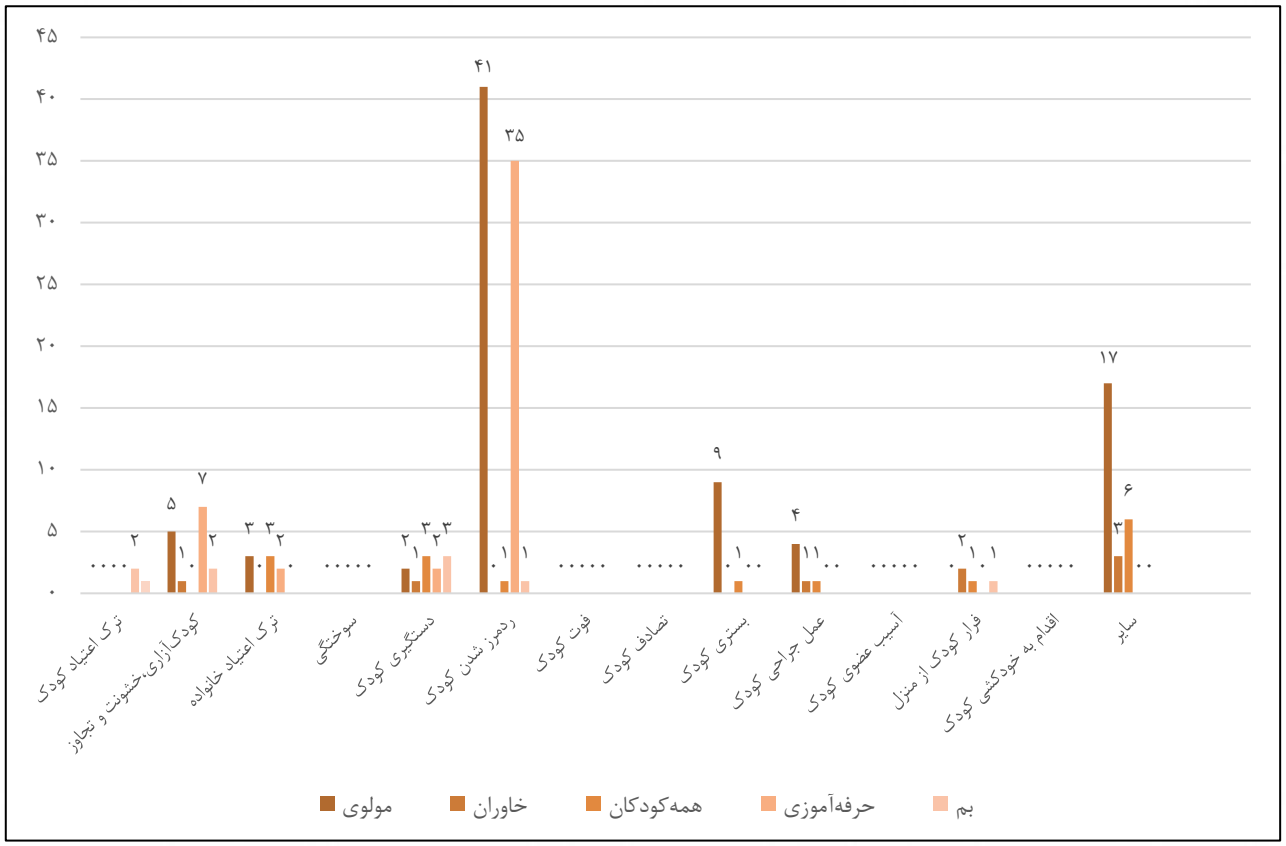
در این دوره زمانی یک ساله، عمده بازدیدهای انجام شده به منظور پایش وضعیت کودک در مدرسه و خانواده بوده است. بازدید از محل کار از برنامه‌های منظم در انجمن نیست و برحسب مورد و نیاز انجام می‌شود که مرکز خاوران بیشترین فراوانی را در این مورد دارد. بازدیدها از پرچالش‌ترین فعالیت‌های گروه مددکاری است. پراکندگی جغرافیایی مدارس و منازل، فقدان وسیله نقلیه، نبودن همراه در بازدیدها از مشکلات این فرآیند است که همچنان ادامه دارد.

خدمات پیگیری مددکاری اجتماعی به تفکیک موضوع و مراکز انجمن

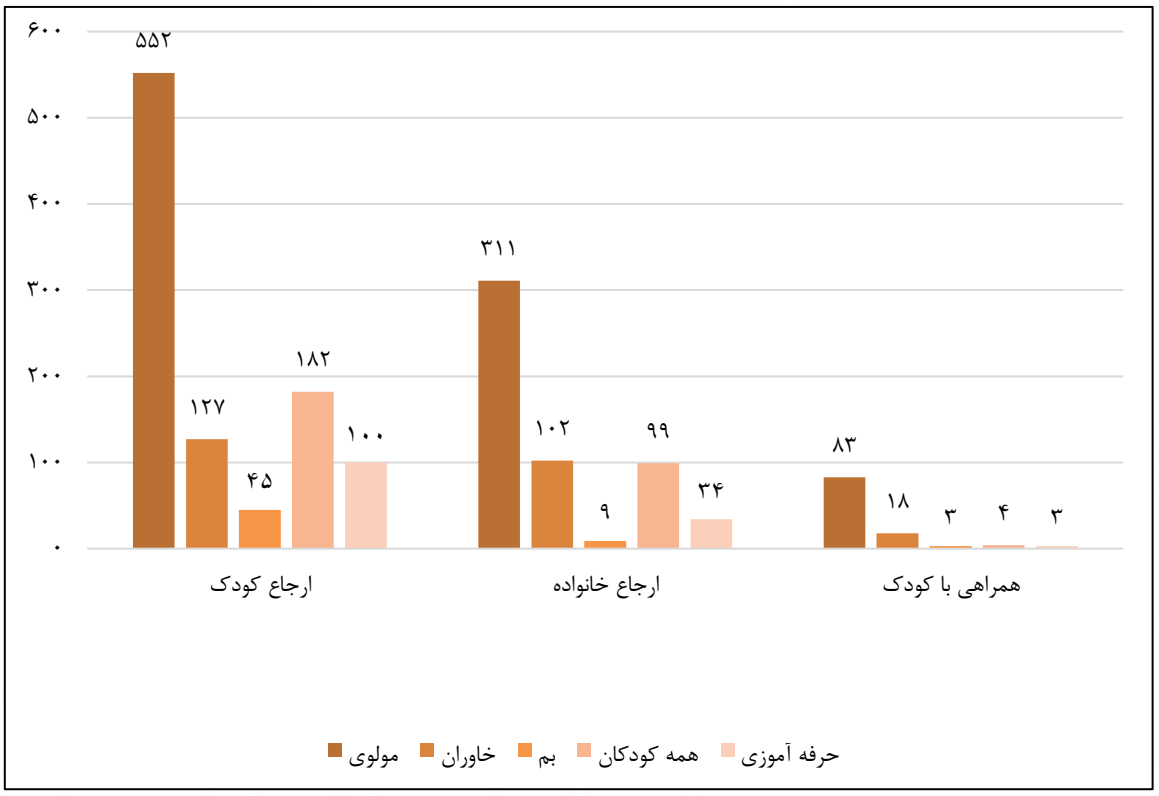
پس از پذیرش کودک و شروع مداخلات، رصد وضعیت و پیگیری روند بهبود ضرورت دارد. نمودار نشان می‌دهد هم‌چون گذشته زمان زیادی صرف پیگیری غیبت‌ها و مسائل درمانی بوده است. فراوانی بالای پیگیری غیبت‌ها در مرکز خاوران بیشتر در راستای تلاش برای پیشگیری از بازماندگی از تحصیل در کودکان است و پیگیری موارد درمانی به خصوص در همان مرکز و پس از آن در همه‌کودکان و مولوی قابل توجه بوده است. یکی از مهمترین دلایل آن را می‌توان پیگیری‌های مربوط به طرح غربالگری سلامت دهان و دندان در مراکز و همچنین طرح ریشه‌کن کردن پدیکلوز در کودک و خانواده دانست که پیگیری‌های مداوم مددکاران را در پی داشته است.

موارد خاص اورژانسی برای واحد مددکاری اجتماعی

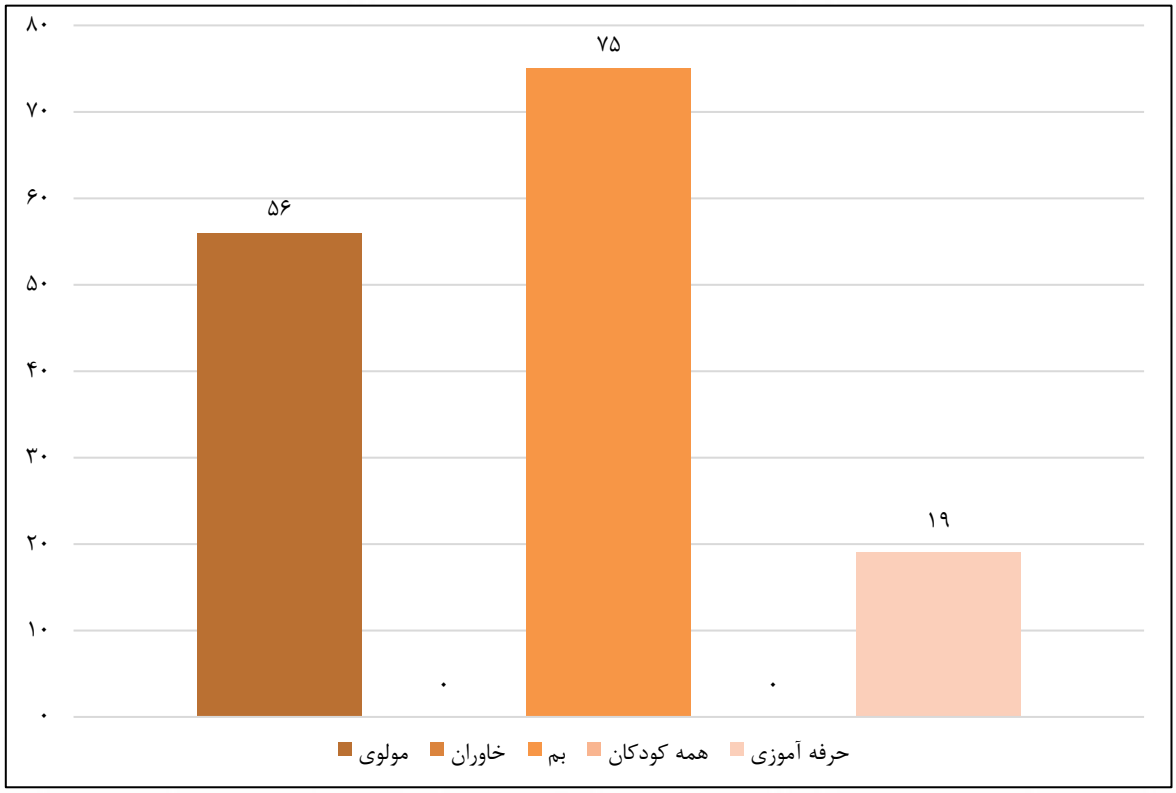
این موارد نسبت به جمعیتی که تحت حمایت داریم فراوانی زیادی ندارند. محله‌های ناامن، فقدان مهارت‌های اجتماعی و فردی ناکارآمدی و نظارت نامناسب خانواده، فقدان مهارت‌های فرزندپروری و ارتباطی خانواده، بیشتر کودکان را در معرض مخاطرات قرار می‌دهد. بیشترین فراوانی در موارد کودک‌آزاری و خشونت در مرکز حرفه‌آموزی و بیشترین فراوانی برای دستگیری کودکان در مراکز همه‌کودکان و بم بوده است؛ که با وجود گروه‌های سنی نوجوانان در این مراکز و رفت و آمد آنها میان مدرسه و محل کارشان قابل توجیه است.

تعداد خدمات درمانی ارائه شده به تفکیک مراکز

شرایط زیستی گروه هدف، وضعیت اقتصادی- اجتماعی آنان، محرومیت محلی، تراکم جمعیت و الزام به کار در شرایط سخت منجر به افزایش نرخ بیماری جمعیت و نیاز به خدمات‌درمانی می‌شود و این درحالی است که فقدان دسترسی به خدمات بیمه‌ای و گران بودن درمان برای این گروه، سلامت را به موضوعی غیرقابل دستیابی تبدیل کرده است. نظر به اینکه سلامت و بقا از اصول بنیادین حقوق کودک است و رشد در گرو سلامت جسمی و روانی است، ارائه خدمات ارزیابی، تشخیص و درمانِ به هنگام از گام‌های اولیه و پیش‌شرط سایر مداخلات است.

تعداد پرونده‌های راکد یا بسته شده

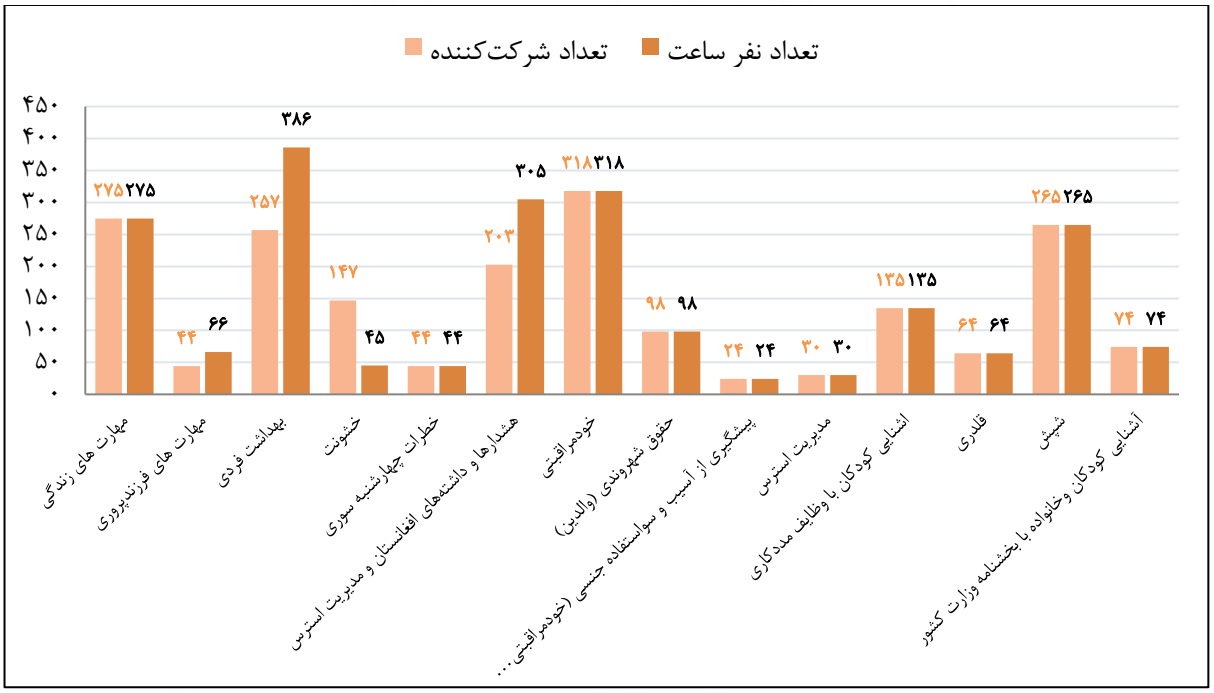

بستن پرونده در مواردی انجام می‌شود که یا اهداف مورد نظر حاصل شده و کودک نیاز به خدمات بیشتری ندارد یا کودک و خانواده از دسترس خارج شده‌اند. لازم به ذکر است راکد شدن پرونده‌های مددکاری به خارج شدن آنان از واحد آموزش انجمن بستگی ندارد؛ حتی ممکن است در صورت خارج شدن کودکان از واحد آموزش، پرونده مددکاری آن‌ها تا مدت‌ها باز و ارائه خدمات تخصصی مددکاری و روانشناسی برای آنها ادامه داشته باشد.

کارگاه‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های گروهی

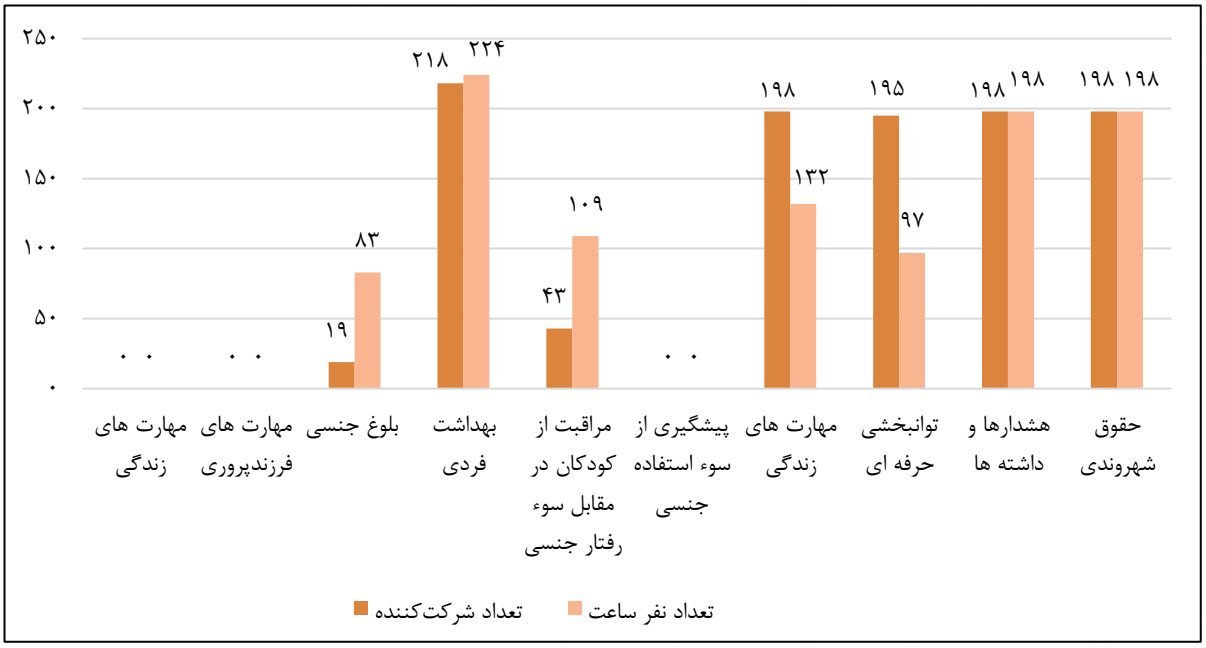
نمودارهای زیر فعالیت‌های مراکز در برگزاری کارگاه‌های آموزشی را نشان می‌دهند. آموزش مهارت‌های فردی، اجتماعی، مهارت‌های زندگی، خودمراقبتی و فرزندپروری بر حسب نیازِ گروه هدف طراحی و توسط مددکاران اجتماعی آموزش داده می‌شود. ناگفته نماند که نیاز گروه هدف بیشمار است و خوشبختانه آموزش ضمن خدمت مددکاران اجتماعی باعث شد تا آموزش‌های تخصصی‌تر در قالب برگزاری کارگاه‌های آموزشی بیشتر برای گروه هدف از جمله خانواده و کودک برگزار گردد. البته بخشی از نیازها در زمینه برگزاری کارگاه‌های آموزشی نیز توسط تیم روان‌شناسی انجمن انجام می‌شود.

کارگاه‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های گروهی برای مرکز مولوی

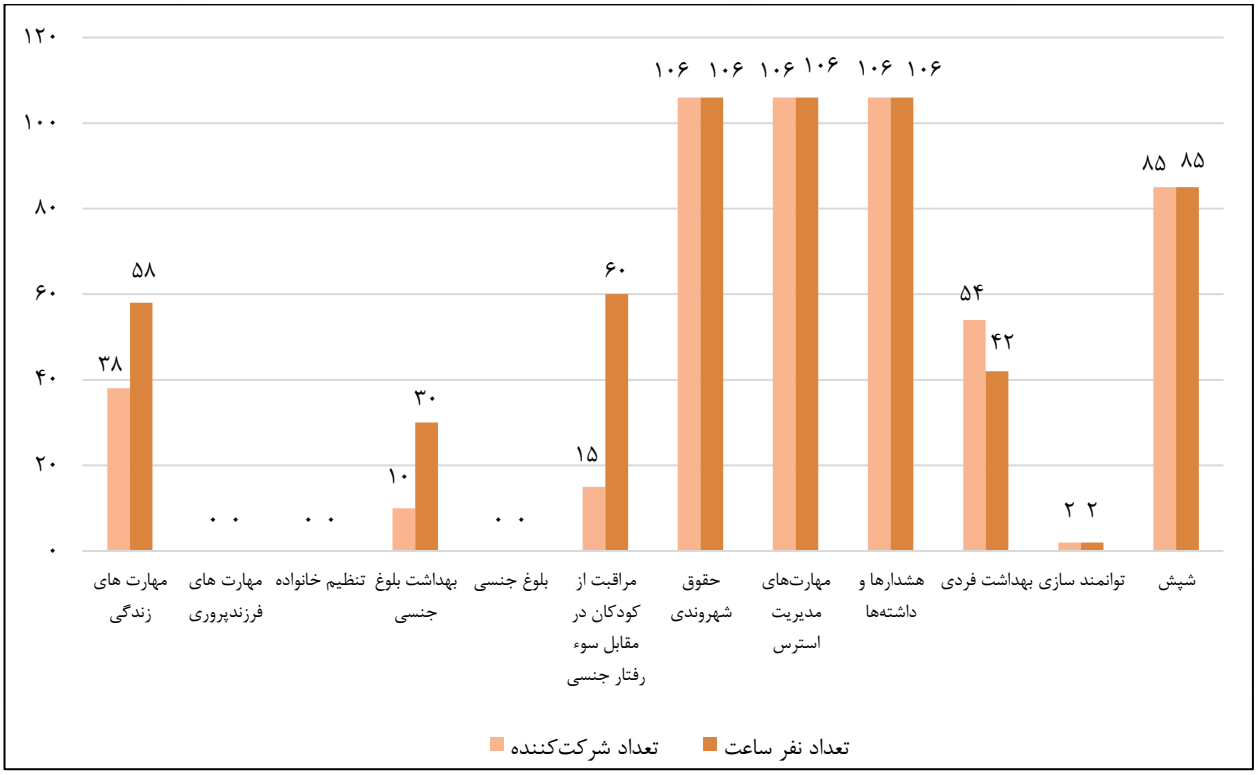

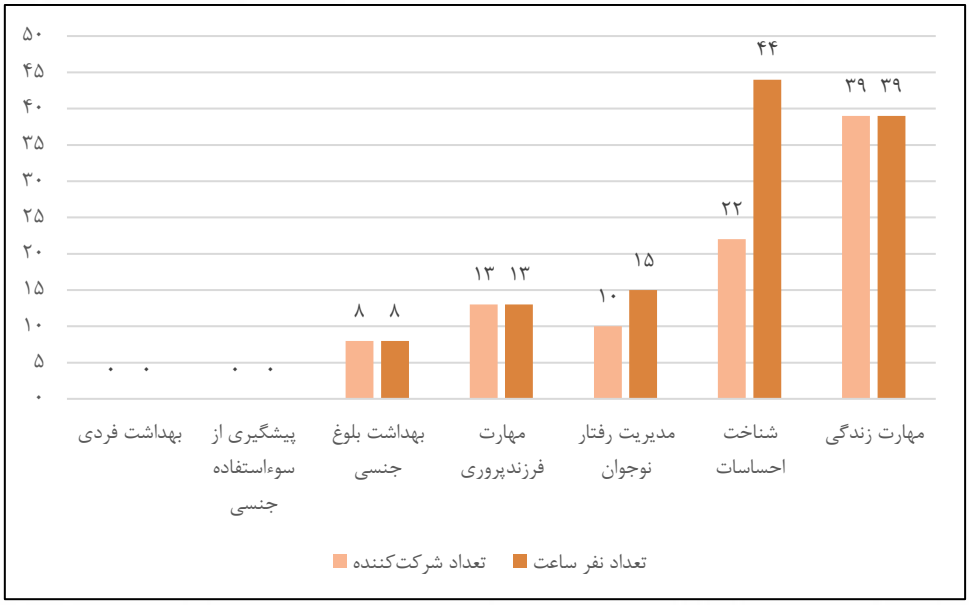
کارگاه‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های گروهی برای مرکز خاوران

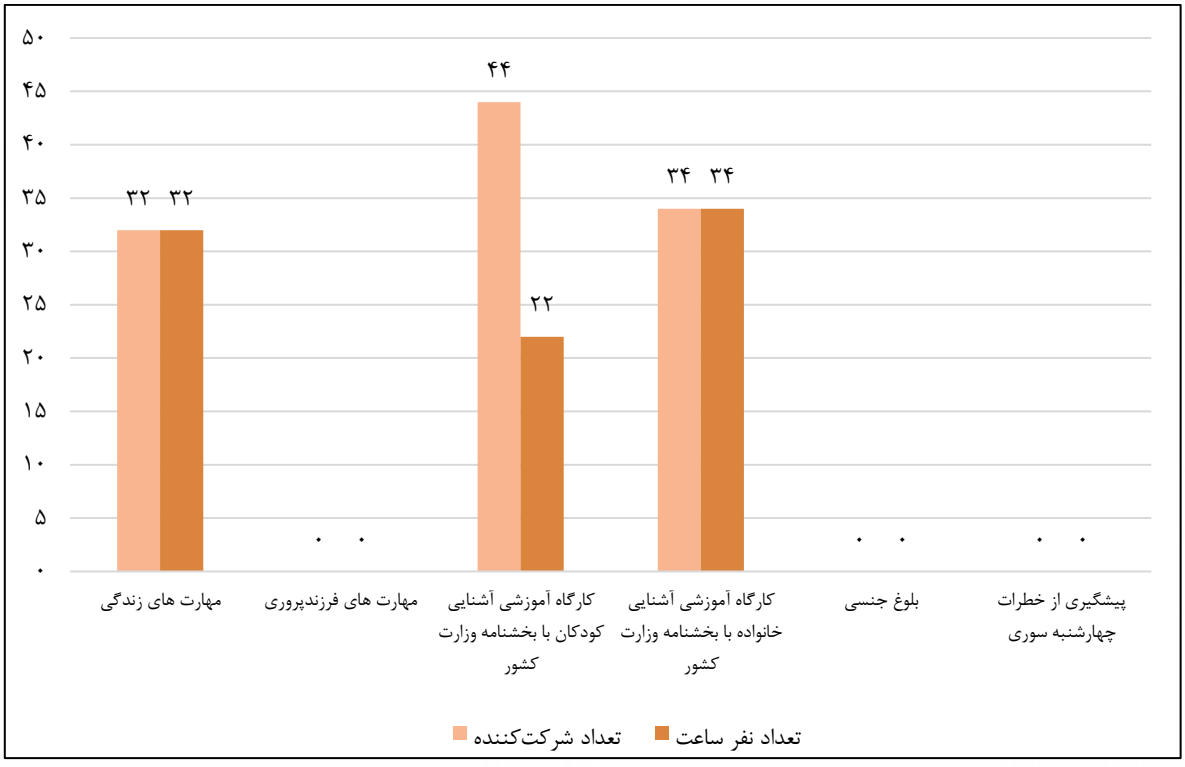
کارگاه‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های گروهی برای مرکز همه‌کودکان

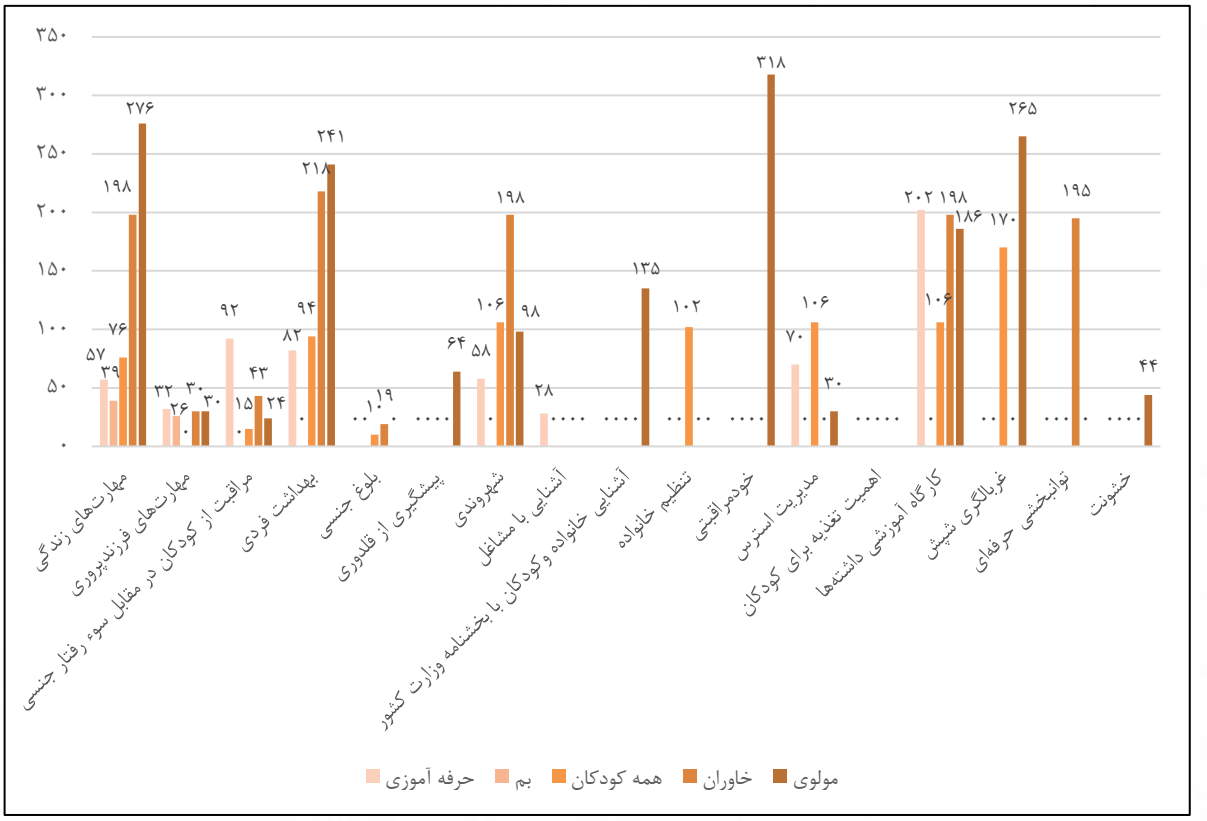
کارگاه‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های گروهی برای مرکز بم

کارگاه‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های گروهی برای مرکز حرفه آموزی

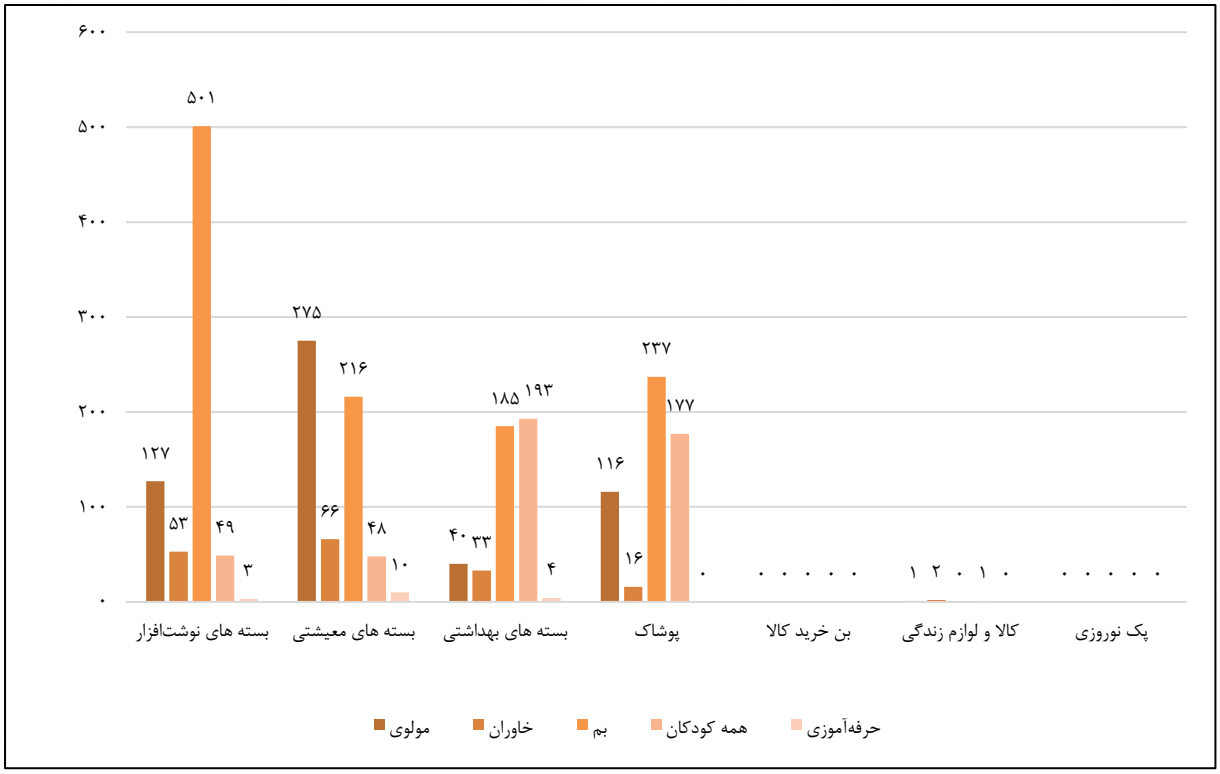

کارگاه‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های گروهی مراکز بر حسب نفر/ساعت

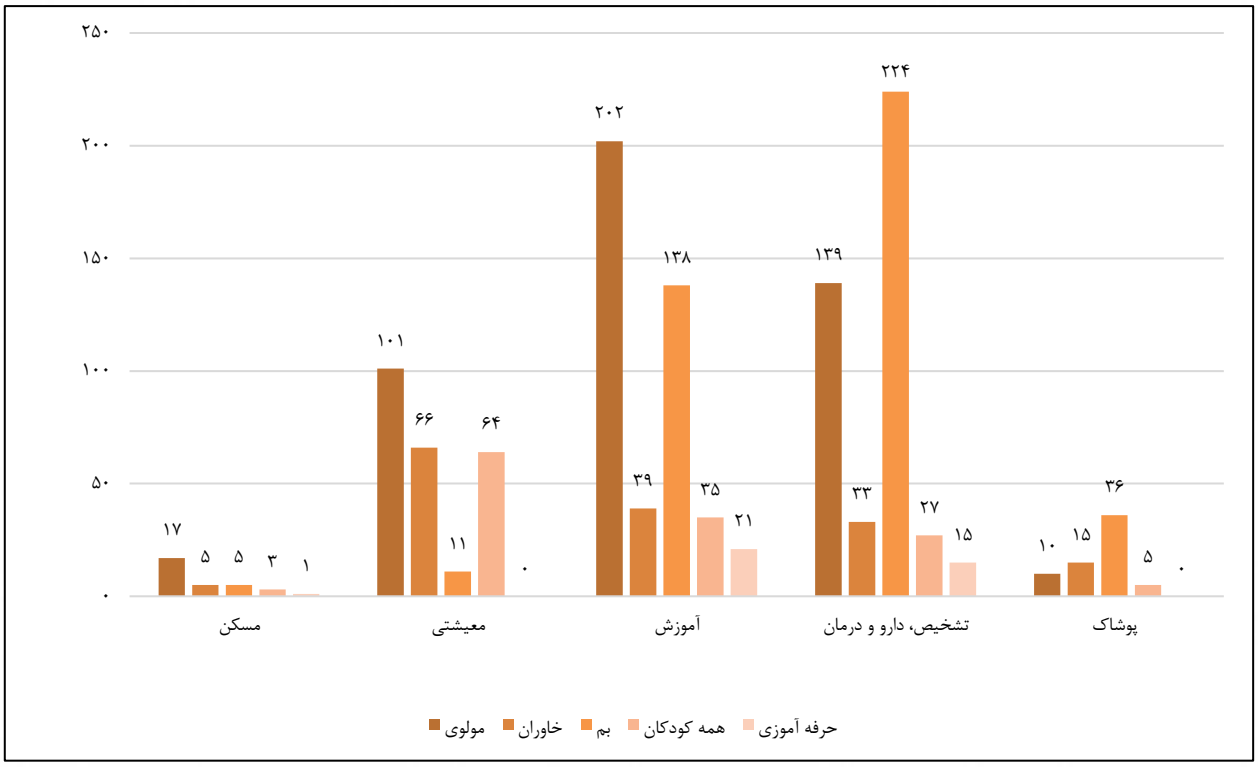
در مجموع، همچنان مرکز بم به دلیل بُعد مسافت منزل کودک و خانواده تا مرکز، کمترین فعالیت در برگزاری کارگاه و مرکز مولوی بیشترین فعالیت‌های آموزشی حوزه مددکاری را به خود اختصاص می‌دهد. آموزش مهارت‌های زندگی، فرزندپروری، بهداشت‌فردی، شهروندی و کارگاه آموزشی داشته‌ها بیشترین ساعات آموزشی را داشته‌اند.

فراوانی کمک‌های غیرنقدی به تفکیک مراکز انجمن

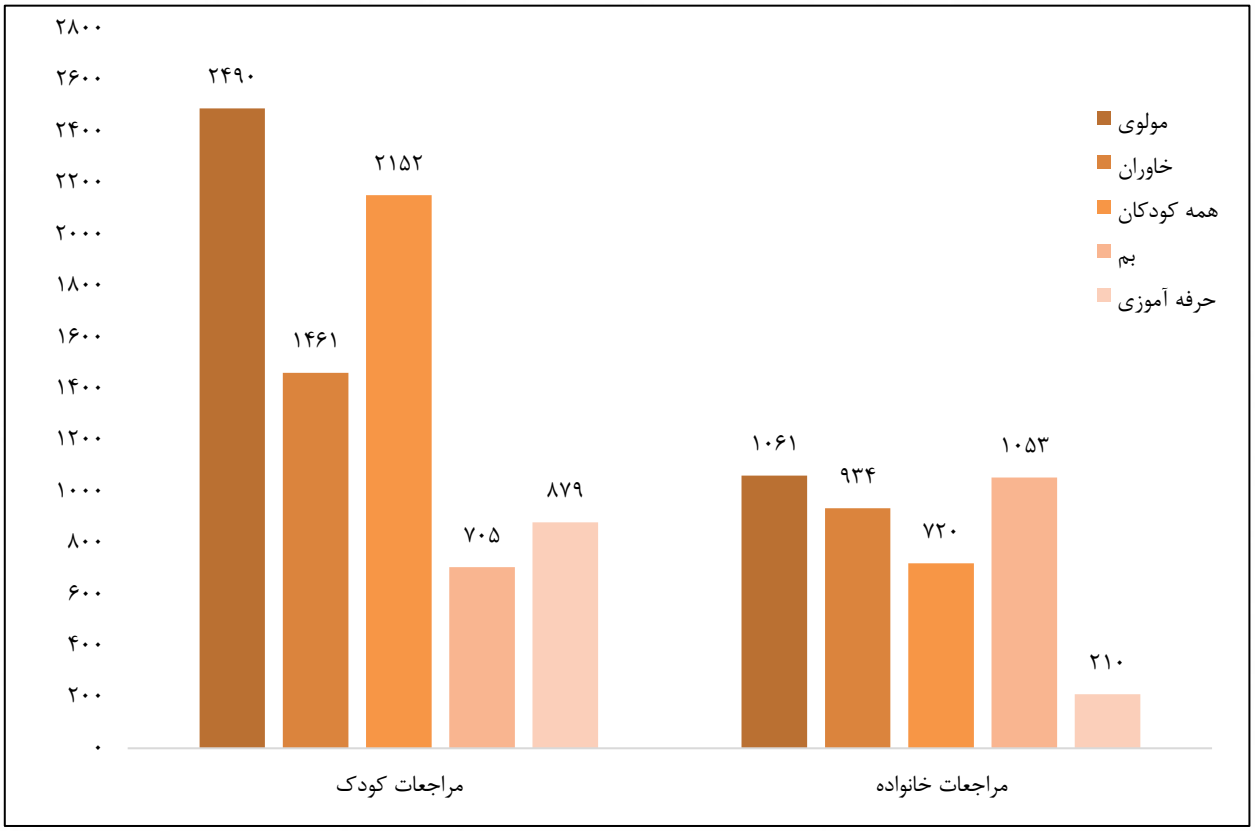
کمک‌های غیرنقدی به عنوان مداخله‌ای غیرقابل اجتناب در شرایط سخت معیشتی بخشی از مداخلات مددکاری است. این کمک‌ها در سه دسته نوشت‌افزار، بسته‌های بهداشتی و معیشتی و پوشاک ارائه می‌شود و محدود به موقعیت‌هایی است که بقا کودک و خانواده در معرض تهدید است. طبق نمودار، فراوانی توزیع بسته‌های معیشتی نسبت به سال گذشته کاهش داشته است که می‌توان آن را تا حدی مربوط به تلاش سالیان اخیر جهت توانمندسازی جمعیت تحت پوشش و تمرکز بیشتر بر مسائل اجتماعی و فعال نمودن والدین در حل مشکلات معیشتی خانواده دانست. فراوانی بالای توزیع بسته‌های بهداشتی در مراکز به خصوص مرکز همه‌کودکان به دلیل توزیع شامپو پرمترین و اسپری دفع حشرات در طرح ریشه کن کردن پدیکلوز دانست. پوشاک و پک‌های نوروزی محدود به فصل سرما و مناسبت عید نوروز است که بسته به تعداد کودکان تحت پوشش در هر مرکز فراوانی متفاوتی دارد.

فراوانی کمک‌های نقدی ارائه شده به تفکیک مراکز

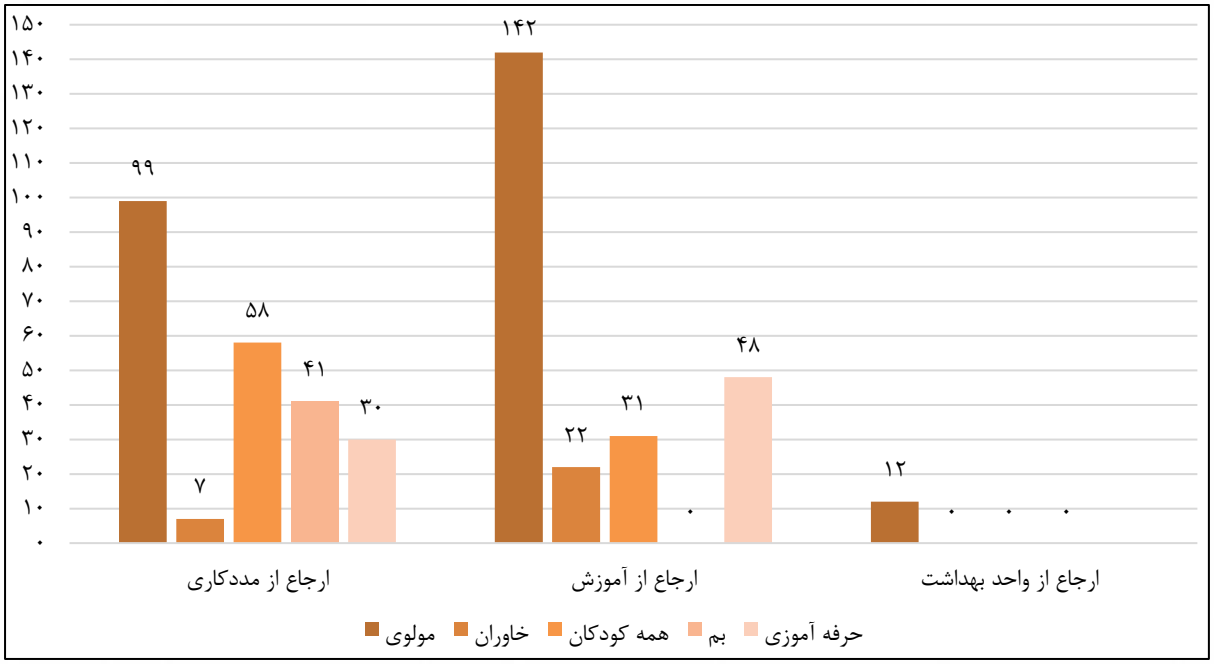
کمک‌های نقدی نیز از خدماتی است که مورد علاقه انجمن نیست و تمام تلاش تیم حمایتی انجمن بر آن بوده است که در راستای توانمندسازی عمل کند اما در مواردی با ارزیابی تیم، گریزی از آن نیست و با خلاء عمیق نظام رفاه و حمایت از کودکان در شرایط دشوار به ناچار باید به آن تن داد. موضوع کمک‌های نقدی عمدتاً مربوط به آموزش، تشخیص و درمان است که بیشتر در قالب کمک مالی مشروط در جهت انفکاک از کار، پیشگیری از سوءتغذیه، کاهش ساعت کار و ادامه تحصیل کودکان ارائه می‌شود. طبق نمودار، بیشترین کمک‌های نقدی در حوزه آموزش و درمان در مراکز مولوی و بم و در حوزه معیشت مربوط به مراکز خاوران و مولوی بوده است.

تعداد مراجعات خانواده و کودک به روانشناسی

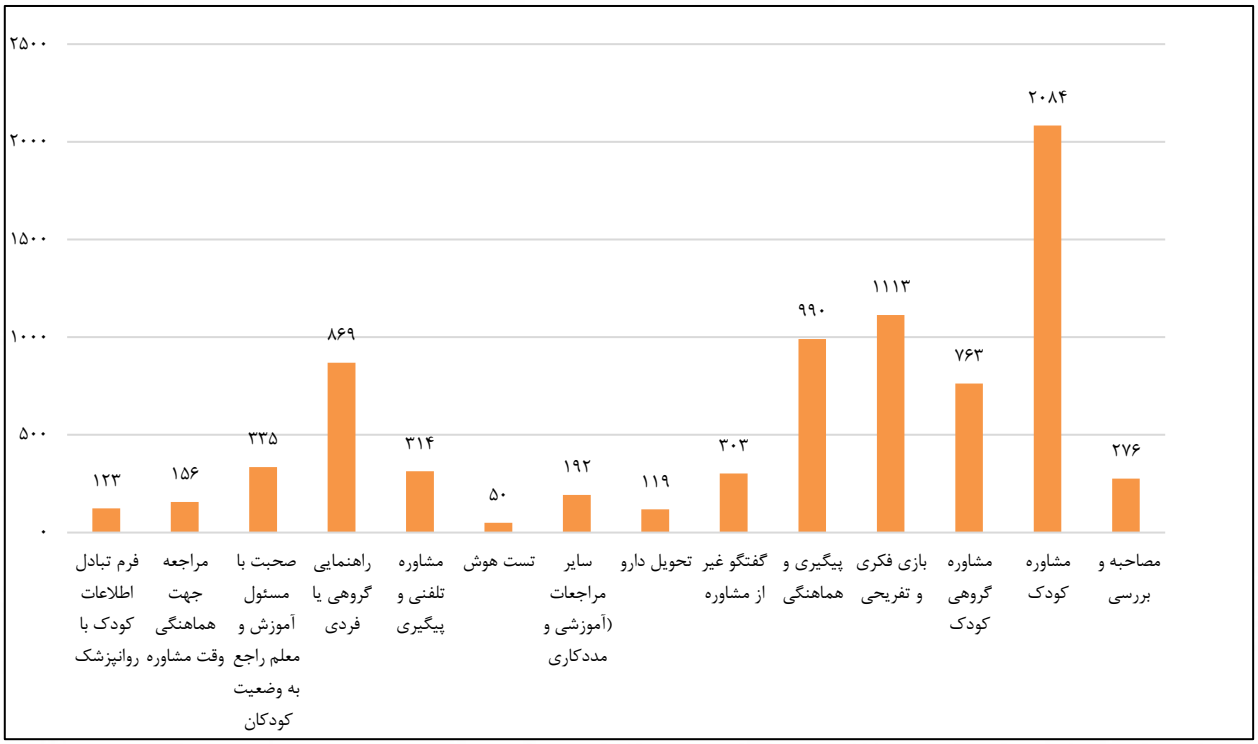
همه کودکان تحت حمایت در انجمن باید یک پرونده روان‌شناسی داشته باشند. هدف از این کار ارزیابی وضعیت سلامت روان کودک، شناسایی ظرفیت‌ها و توانمندی‌ها، تشخیص اختلالات روانی محتمل، برنامه‌ریزی آموزشی، طراحی برنامه درمان و پایش مسیر پیشرفت است. فعالیت این بخش با یک ارزیابی سریع شروع می‌شود و در صورت نیاز ارزیابی‌های تکمیلی و جامع انجام و برنامه‌های مناسب برای هر فرد تنظیم، اجرا و پیگیری می‌شود. در بسیاری از موارد لازم است خانواده نیز از این خدمات بهره‌مند شود. تفاوت در تعداد مراجعه‌کنندگان در مراکز اغلب ناشی از تفاوت در تعداد و ترکیب جمعیتی است به استثنای مراکز حرفه‌آموزی که از نیمه سال تعطیل و کودکان به دیگر مراکز منتقل شدند.

تعداد ارجاعات از واحدهای دیگر به روان‌شناسی

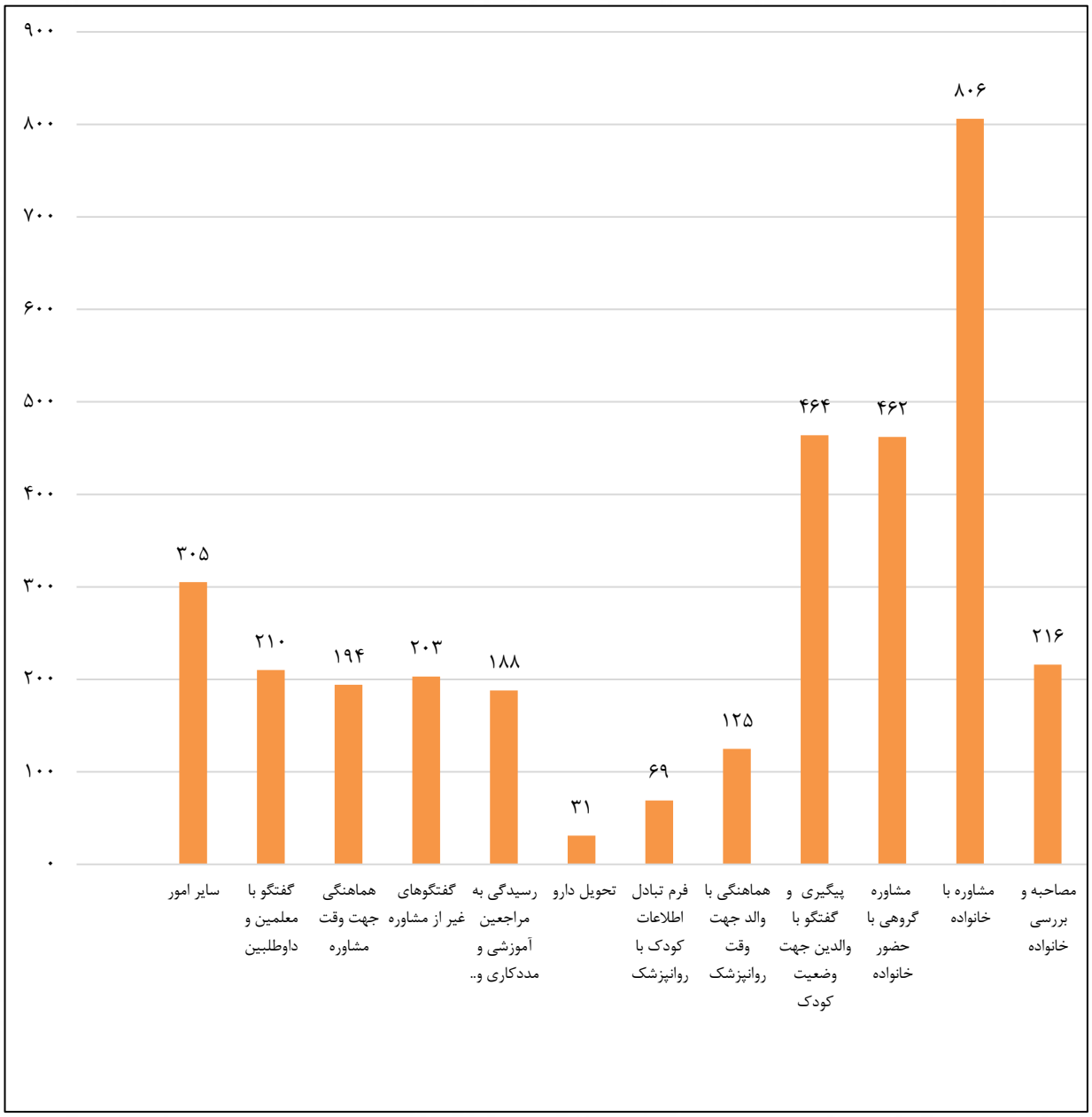
بخشی از مراجعات به واحد روان‌شناسی مربوط به ارجاع از سایر بخش‌ها است. مددکاران اجتماعی و کارشناسان آموزش چنانچه شاهد مشکلات رفتاری، خلقی، یادگیری و امثال آن در کودک یا خانواده باشند مورد را به واحد روان‌شناسی ارجاع می‌دهند تا ارزیابی و مداخلات تخصصی صورت پذیرد. مرکز بم بیشترین ارجاع از واحد مددکاری را داشته است که با توجه به وضعیت کودکان و خانواده ها در بم امری پذیرفته است.

عناوین وتعداد مراجعات کودک به واحد روانشناسی

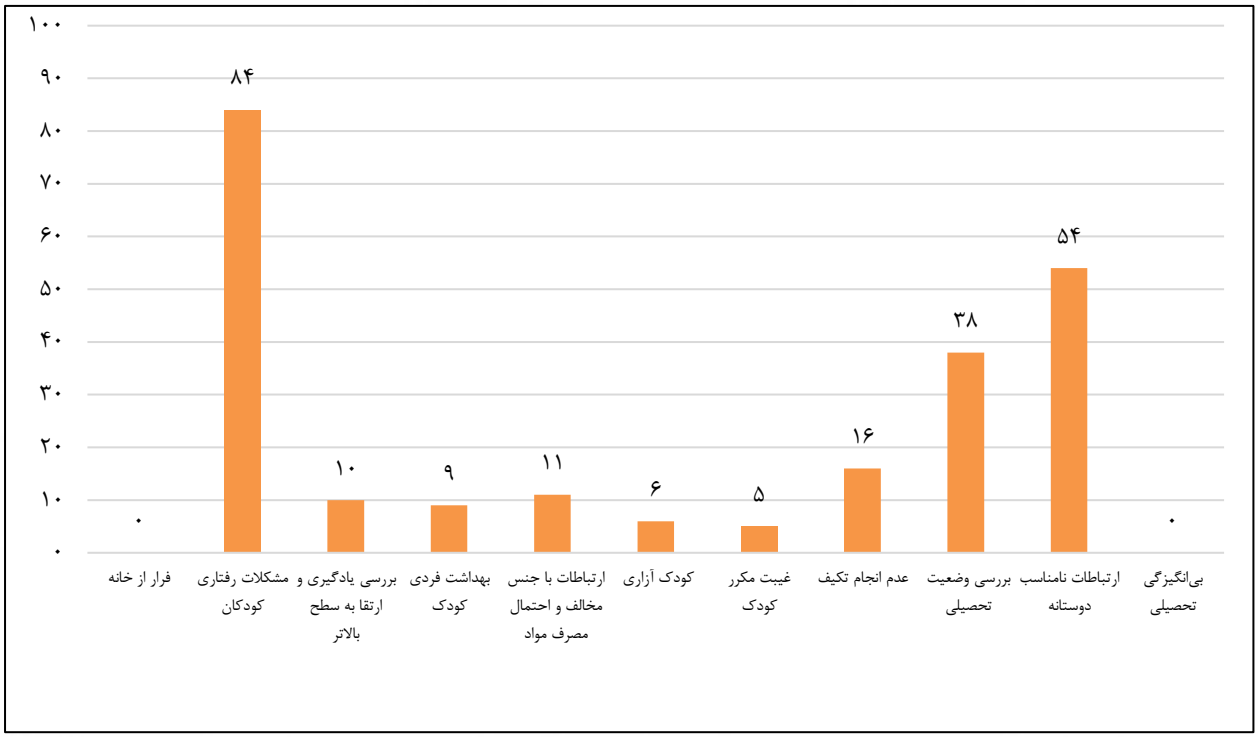
تعداد مصاحبه‌های بالینی و ارزیابی از تعداد کودکان تحت حمایت کمتر است. دلیل آن است که اغلب کودکان در سال‌های قبل مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند و در ادامه این تعداد مربوط به موارد جدید و یا موارد خاص و حادی است که نیاز جدیدی برای‌شان مطرح است. مداخلات بعدی بیشتر شامل مشاوره و بازی با هدف بهبود وضعیت روانی کودک است. از نکات قابل توجه در این نمودار تعداد موارد تحویل دارو است که معمولاً در حوزه خدمات روان‌شناسی نمی‌گنجد اما برای جمعیت هدف ما که برخی خانواده ها مسئولیت‌پذیر یا آگاه نیستند این زحمت را بخش روان‌شناسی بر عهده گرفته است که دارودرمانی کودکان با دقت و به درستی انجام شود. مسئله دیگر در این نمودار مربوط به تعامل روان‌شناسی و آموزش برای رفع مشکلات یادگیری و آموزشی کودکان است. در مواردی که لازم است آموزش با رعایت نکاتی خاص و به دلیل ویژگی‌های روان‌شناختی کودک طراحی شود این تعامل ضروری و کارساز است.

عناوین و تعداد مراجعات خانواده به واحد روانشناسی

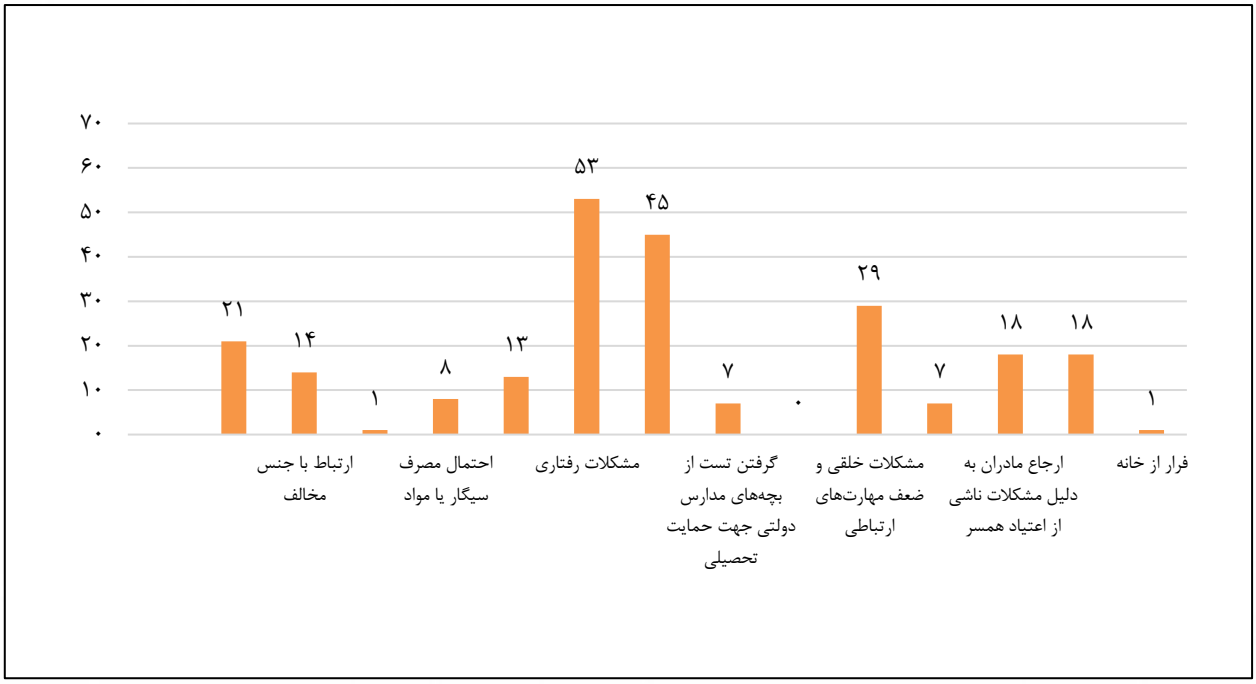
با توجه به وضعیت خانواده و مشکلات جدی ساختاری و فرهنگی خانواده، ارائه خدمات مشاوره و روان‌شناسی به آنان اجتناب ناپذیر است. بیشترین خدمات به خانواده‌ها مربوط به مشاوره فردی و گروهی با اعضا یا کل خانواده است که عموماً متمرکز بر روابط درون خانوادگی و مشکلات مربوط به فرزندپروری است.

عناوین و تعداد ارجاع از واحد آموزش به واحد روان‌شناسی

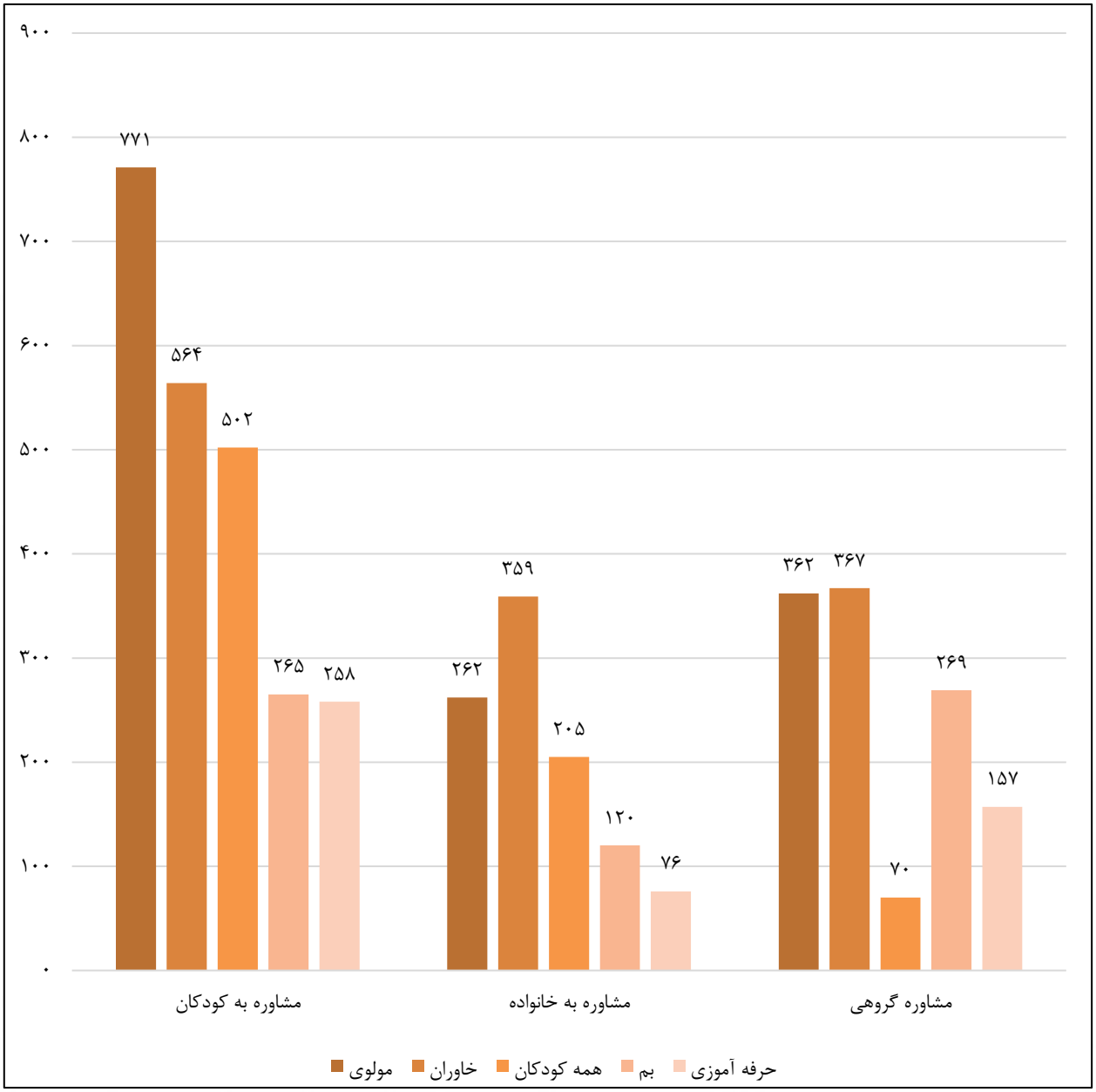
ارجاعاتی که از سمت آموزش وجود دارد، بیشترین به ترتیب مربوط به مشکلات رفتاری کودکان، ارتباطات نامناسب با دوستان و بررسی وضعیت تحصیلی در محیط آموزشی است و کمترین مشکلات مربوط به غیبت مکرر کودک است.

عناوین و تعداد ارجاع از واحد مددکاری به واحد روان‌شناسی

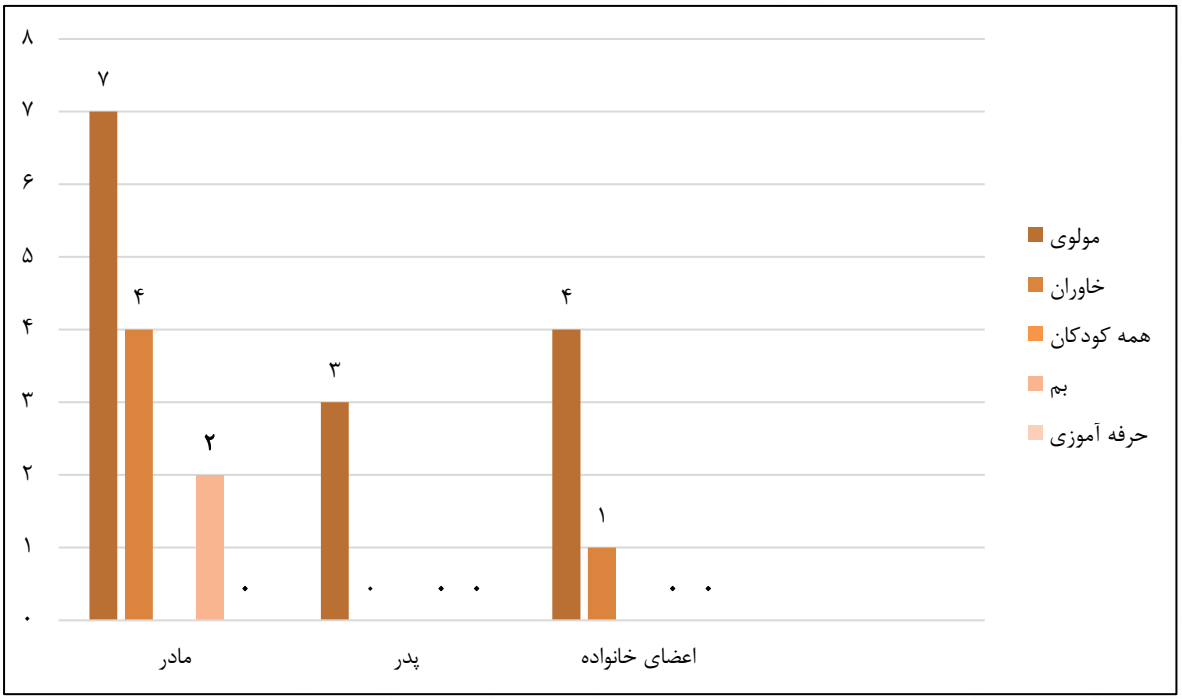
کودکانی که از واحد مددکاری به بخش روان‌شناسی ارجاع شده‌اند بیشتر مورد ارزیابی وضعیت قرار گرفته‌اند. باز هم مشکلات رفتاری و مشکلات خلقی فراوانی بیشتری دارند.

مشاوره تخصصی به تفکیک مراکز

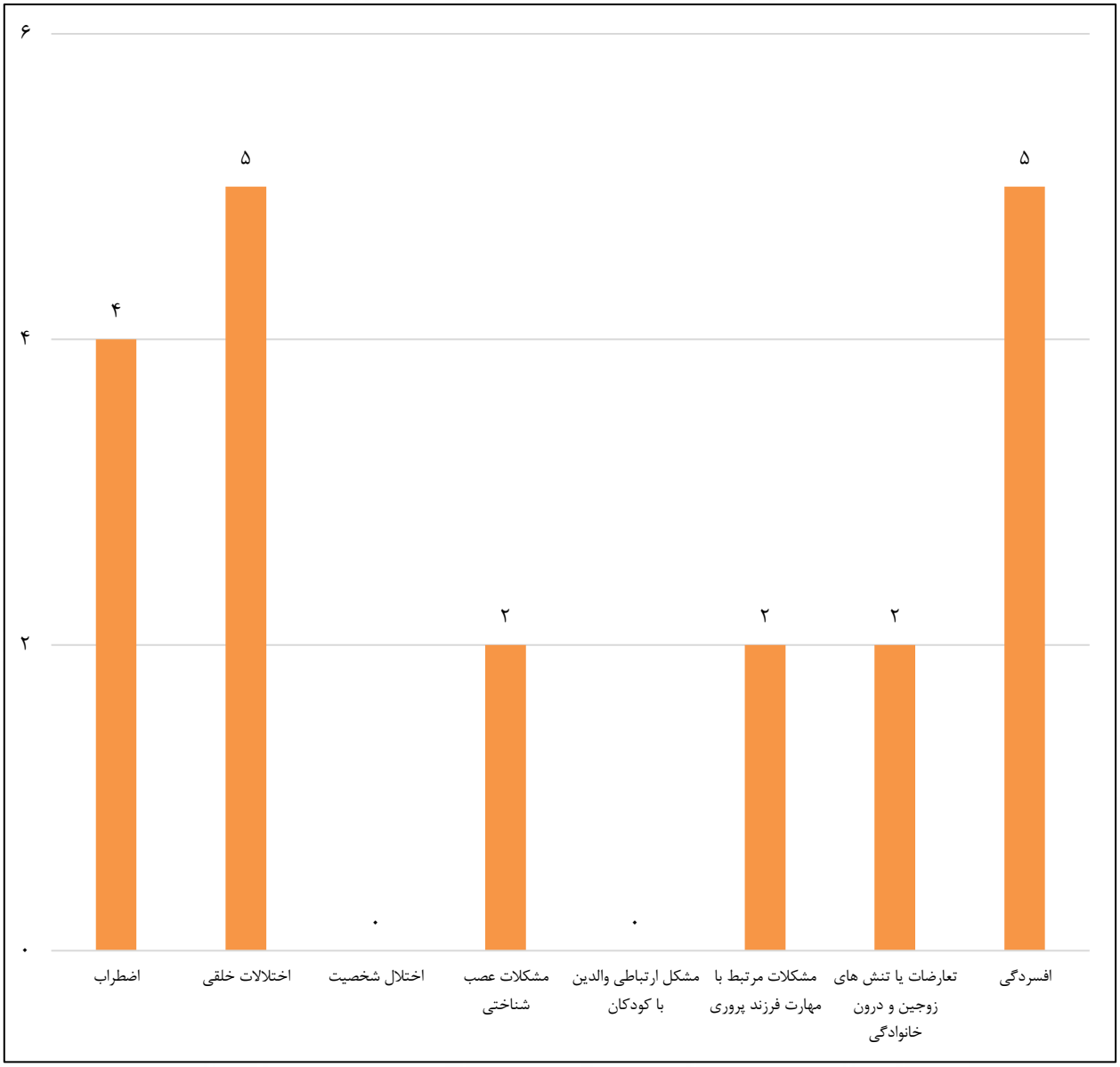
مشاوره فردی و گروهی در مراکز مولوی و خاوران، فراوانی بیشتری داشته و فعالیت مرکز خاوران در مشاوره خانواده بیشتر بوده است.

تشکیل پرونده والدین

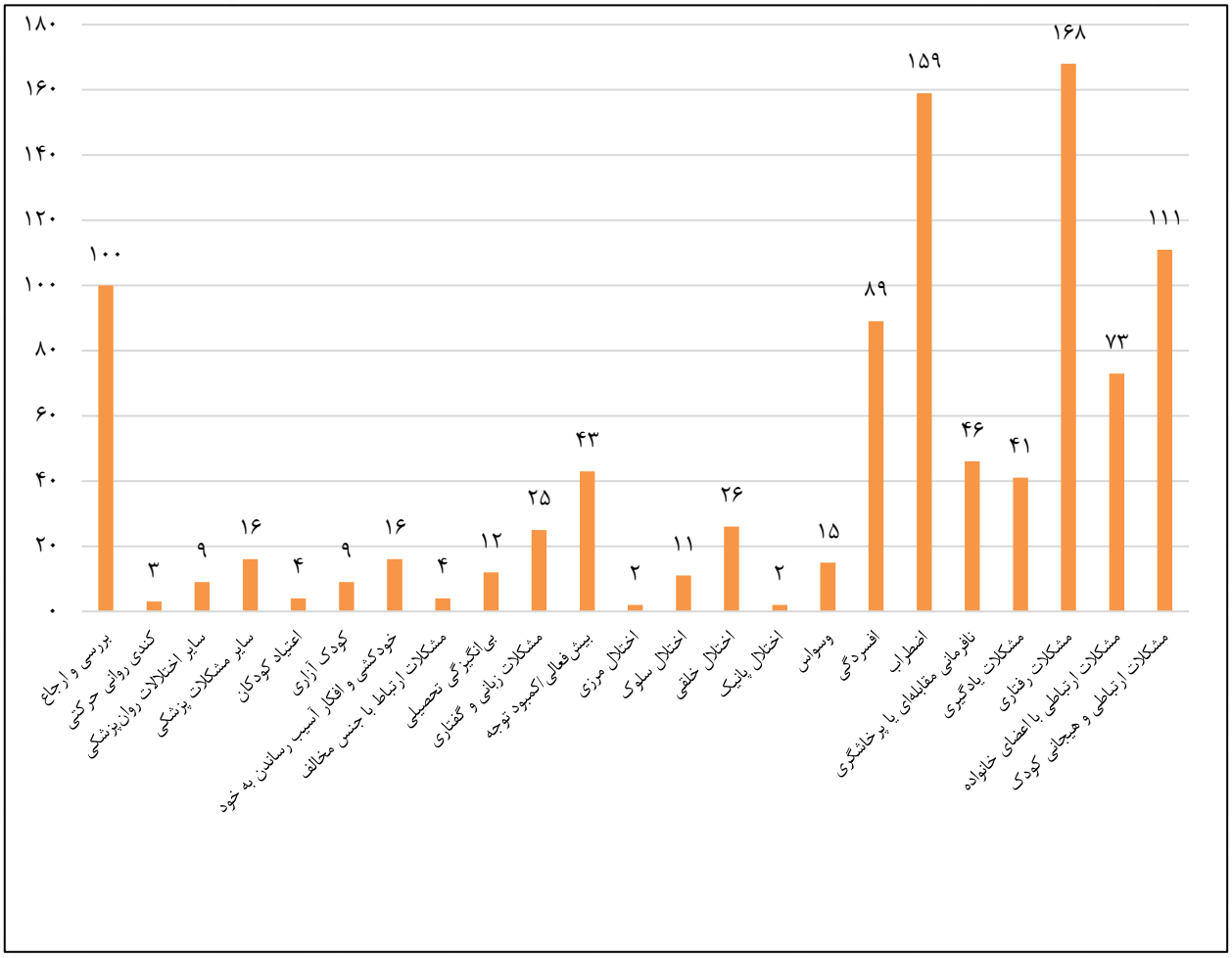
تشکیل پرونده به نام اعضای خانواده صرفاً زمانی انجام می‌شود که مشکلی جدی و مزمن وجود داشته باشد. مراکز مولوی و خاوران در این زمینه فعالیت بیشتری داشته‌اند.

مهم‌ترین مشکلات روانشناختی والدین در پرونده‌ها

این نمودار نشان می‌دهد که خانواده‌هایی که برای‌شان تشکیل پرونده شده است با چه مشکلاتی مواجه هستند. اختلالات خلقی، فراوانی بیشتری دارد و اختلالات اضطرابی و تعارضات خانوادگی در رتبه‌های بعدی هستند.

مهم‌ترین مشکلات روانشناختی کودکان در پرونده‌ها

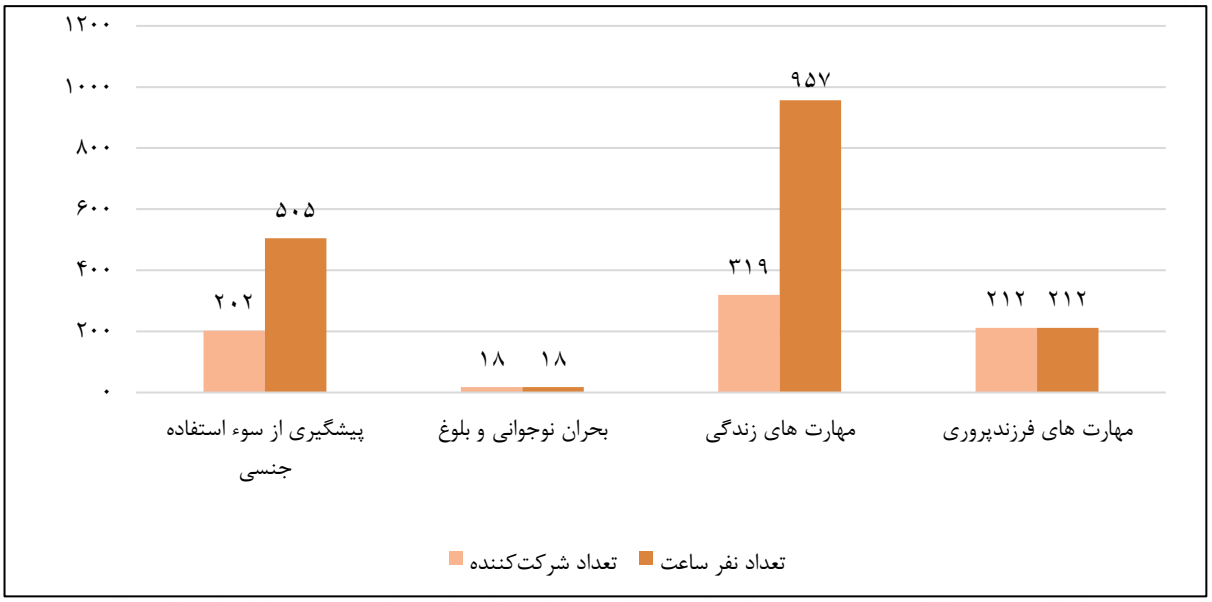
از مهم‌ترین نمودارهای این بخش است که توزیع فراوانی مشکلات حوزه سلامت روان کودکان را ترسیم می‌کند. مشکلات رفتاری، اضطراب، مشکلات ارتباطی کودکان، افسردگی، بیش‌فعالی، مشکلات یادگیری، نافرمانی مقابله‌ای، فراوانی بیشتری دارند. خودکشی، افکارآسیب و اعتیاد گرچه فراوانی کمتری دارند اما نسبت به جمعیتِ نرمال، نرخ بالایی نشان داده می‌شود و از جدی‌ترین مشکلات انجمن تلقی می‌شوند.

کارگاه‌های آموزشی و برنامه‌های گروهی، بخش مهمی از فعالیت‌های واحد روان‌شناسی است که با رویکرد توانمندسازی فردی و پیشگیری انجام می‌شود. روش و محتوای هم‌سان برای همه وجود دارد و تلاش بر توسعه این بخش با توجه به اثربخشی آن است اما با منابع محدود توسعه آن کار مشکلی است. در برخی موارد داوطلبان در این زمینه کمک کننده هستند.

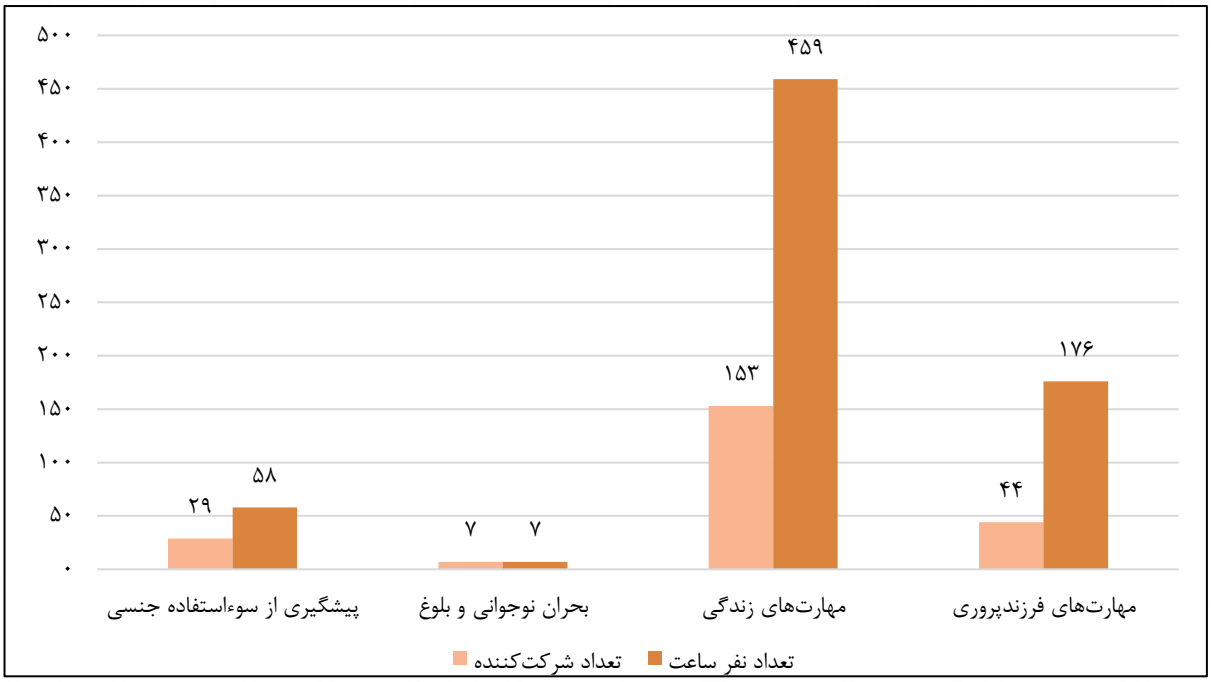
کارگاه‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های گروهی برای مرکز بم

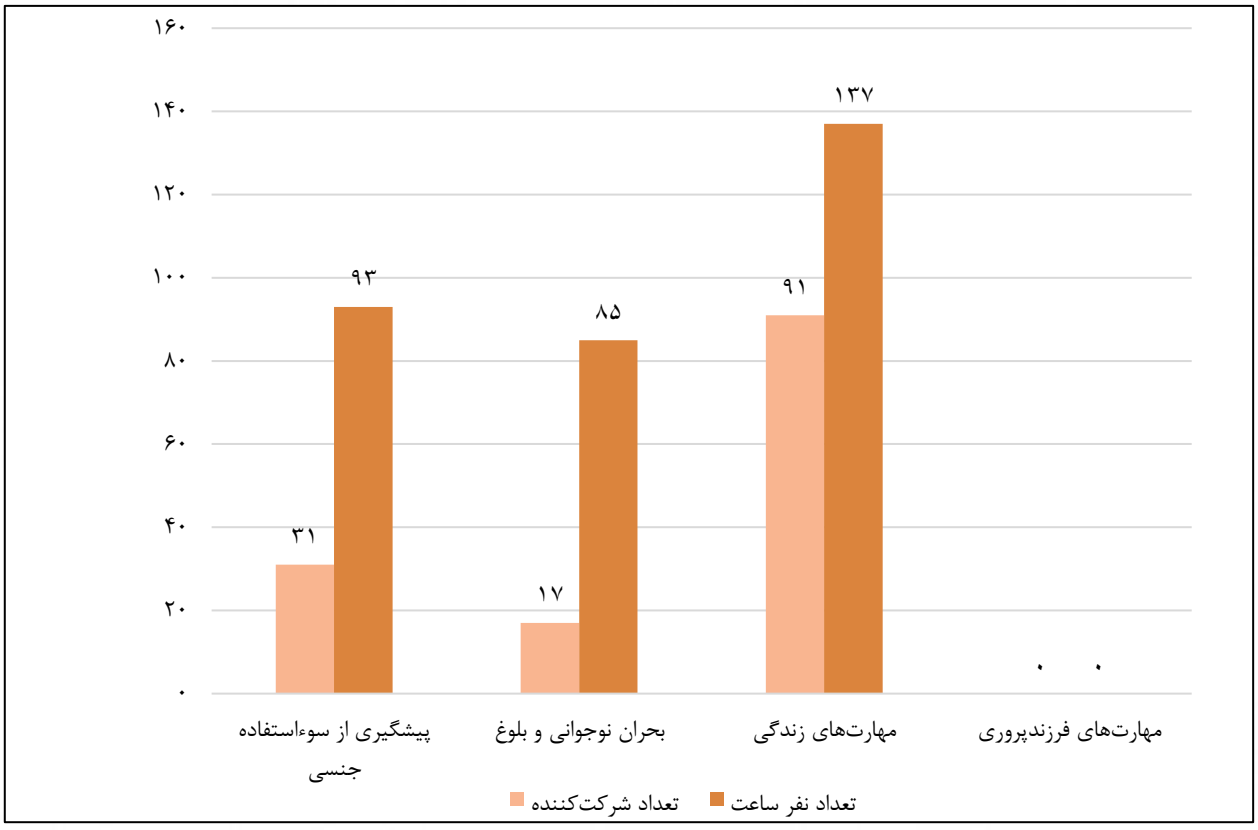
کارگاه‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های گروهی برای مرکز مولوی

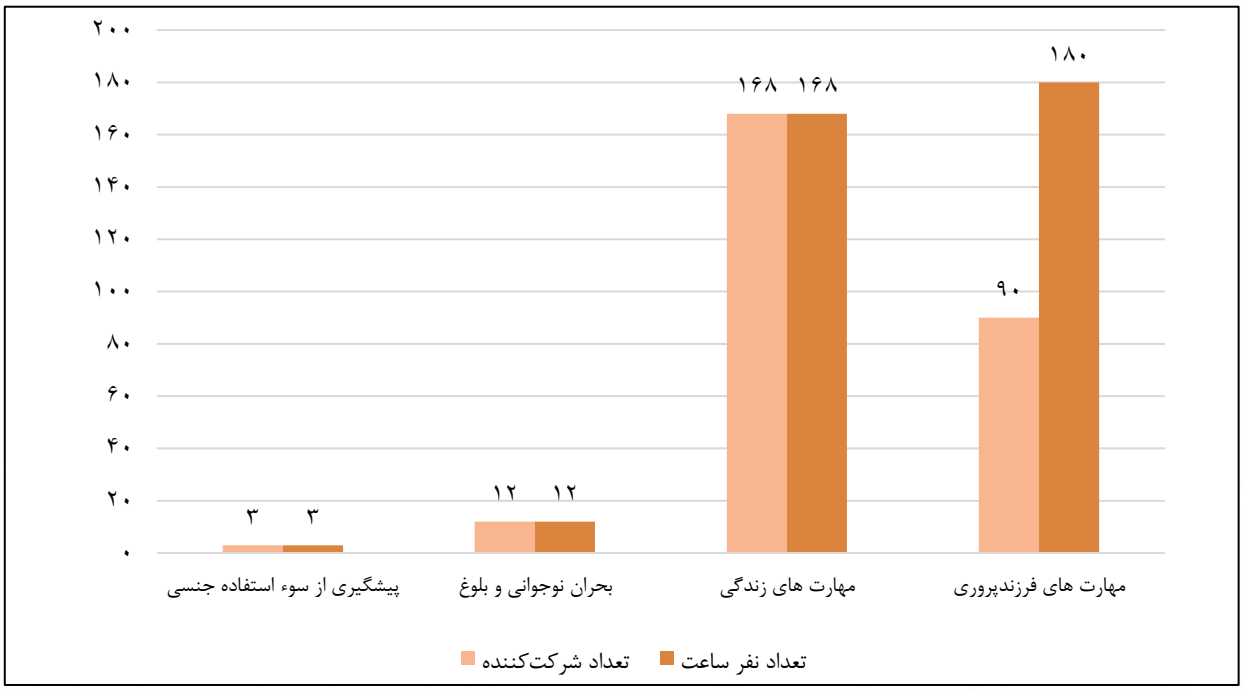
کارگاه‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های گروهی برای مرکز خاوران

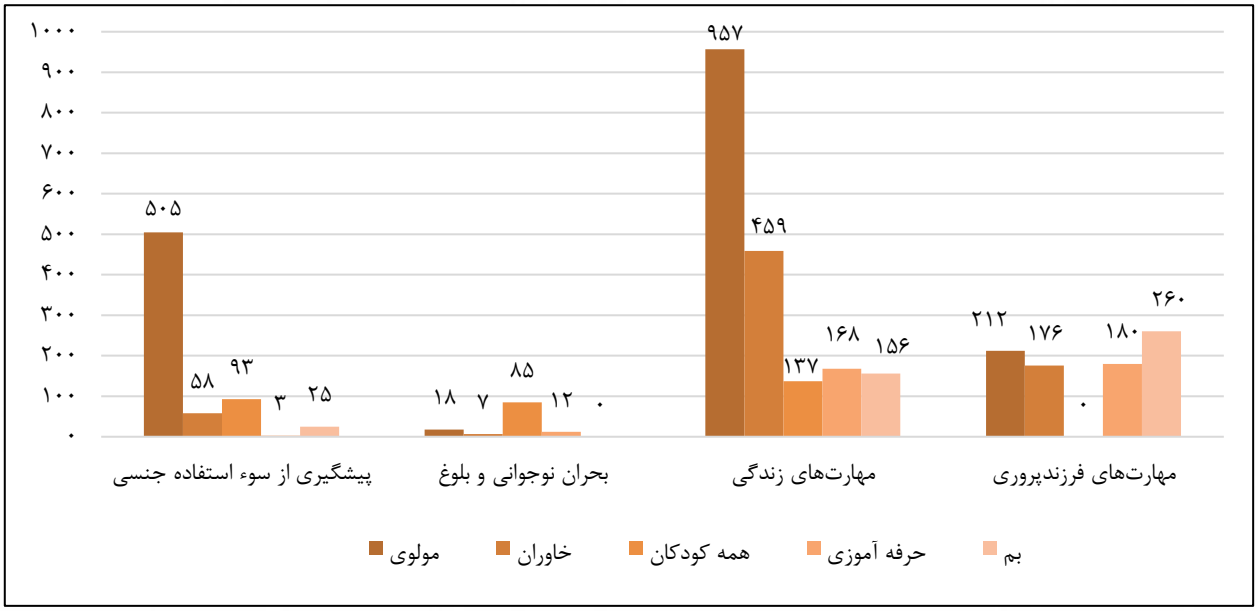
کارگاه‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های گروهی برای مرکز همه‌کودکان

کارگاه‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های گروهی برای مرکز حرفه‌آموزی

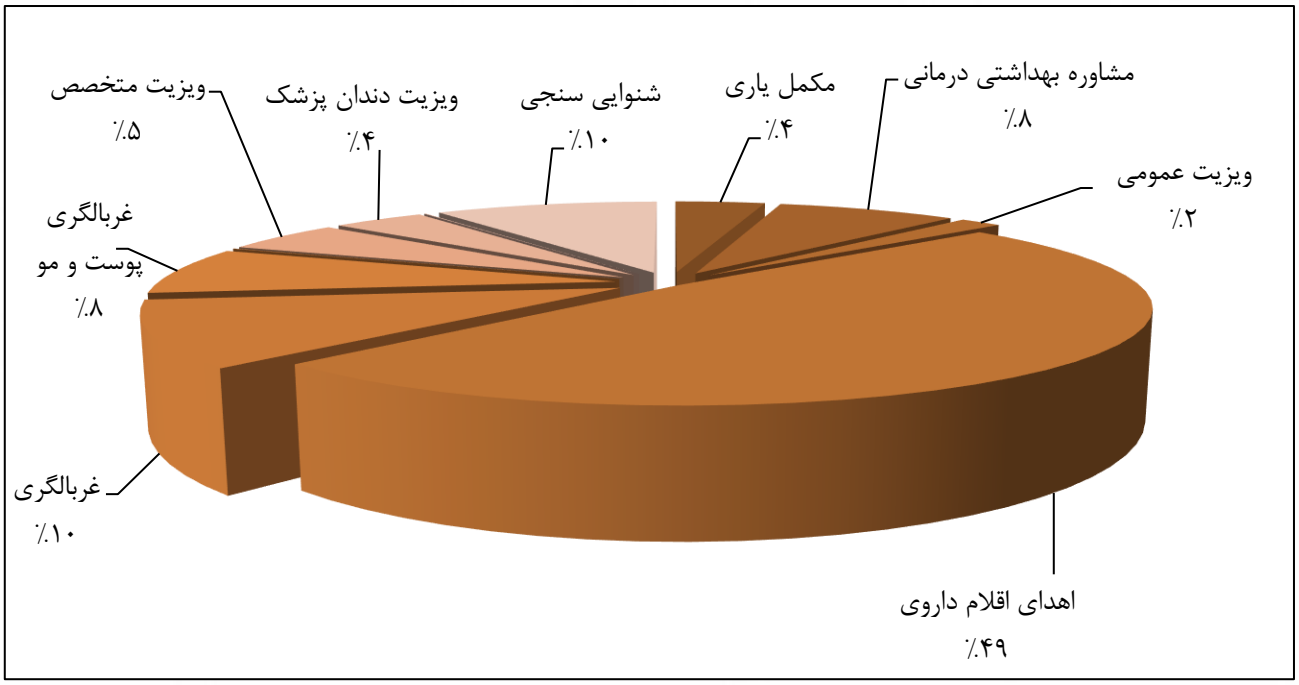
برنامه‌ها و فعالیت‌های گروهی مراکز بر حسب نفر/ساعت

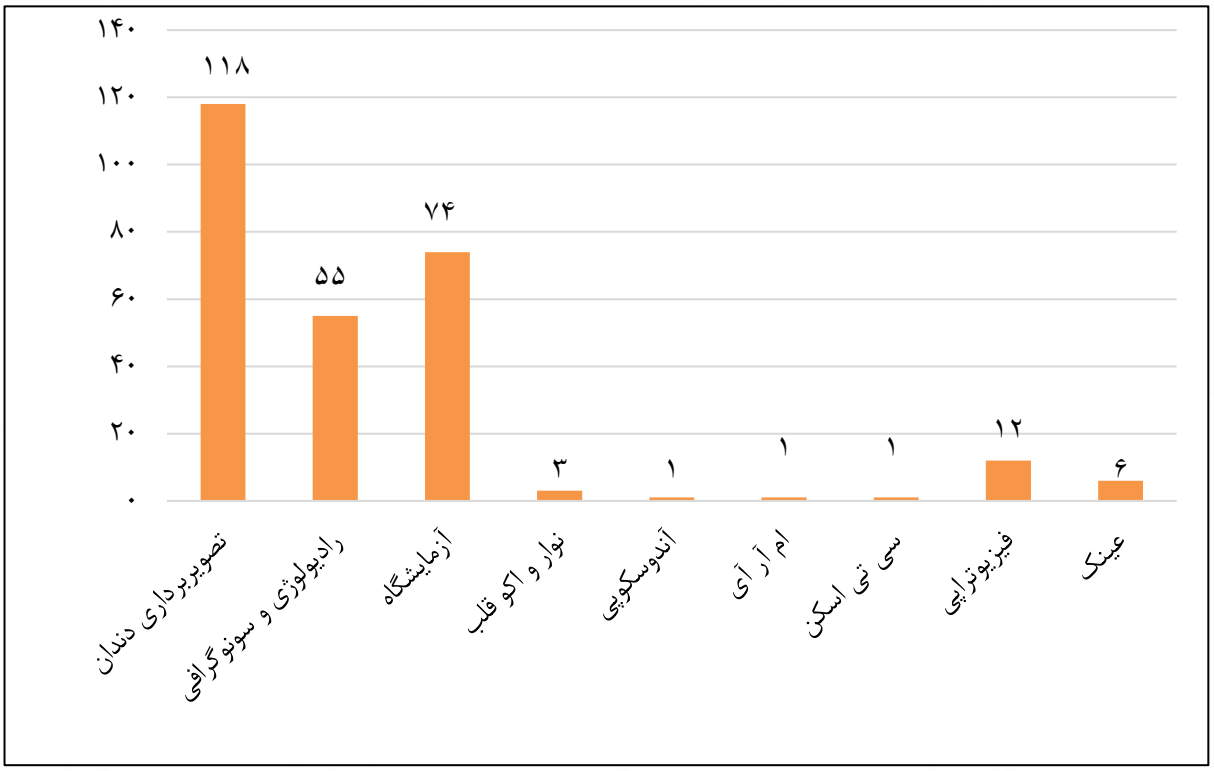
دوره های مهارت های زندگی در مراکز با فراوانی بیشتری برگزار شده است و در مرکز خاوران بیشترین فراوانی را دارد. بلوغ و پیشگیری از سوء استفاده جنسی نیز در خاوران بیشتر بوده است. این تفاوت ناشی از نیازهای ویژه مرکز خاوران است که جمعیت بیشتری از نوجوانان را دارد.

گزارش عملکرد اجرایی بهداشت و تغذیه

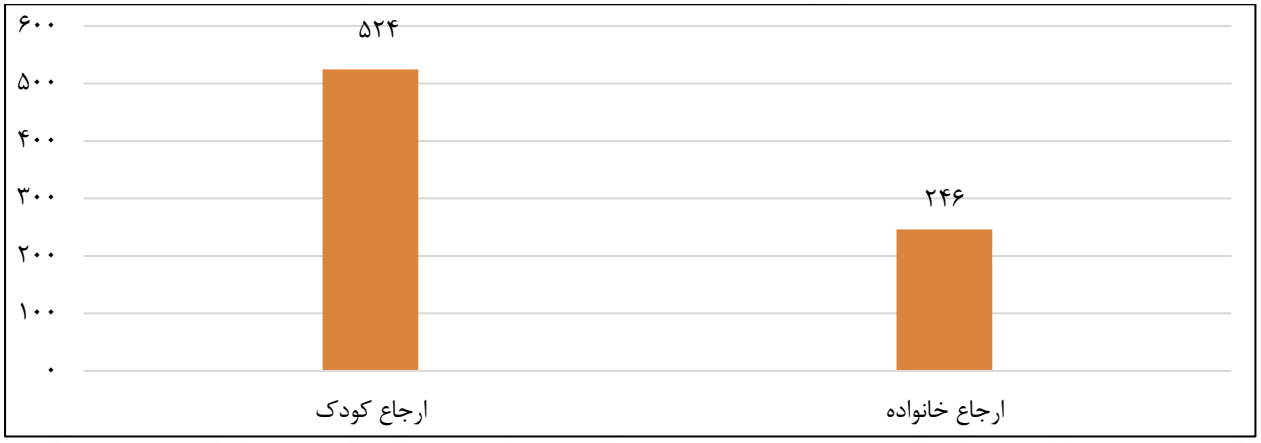
تعداد خدمات درمانی ارائه شده در انجمن

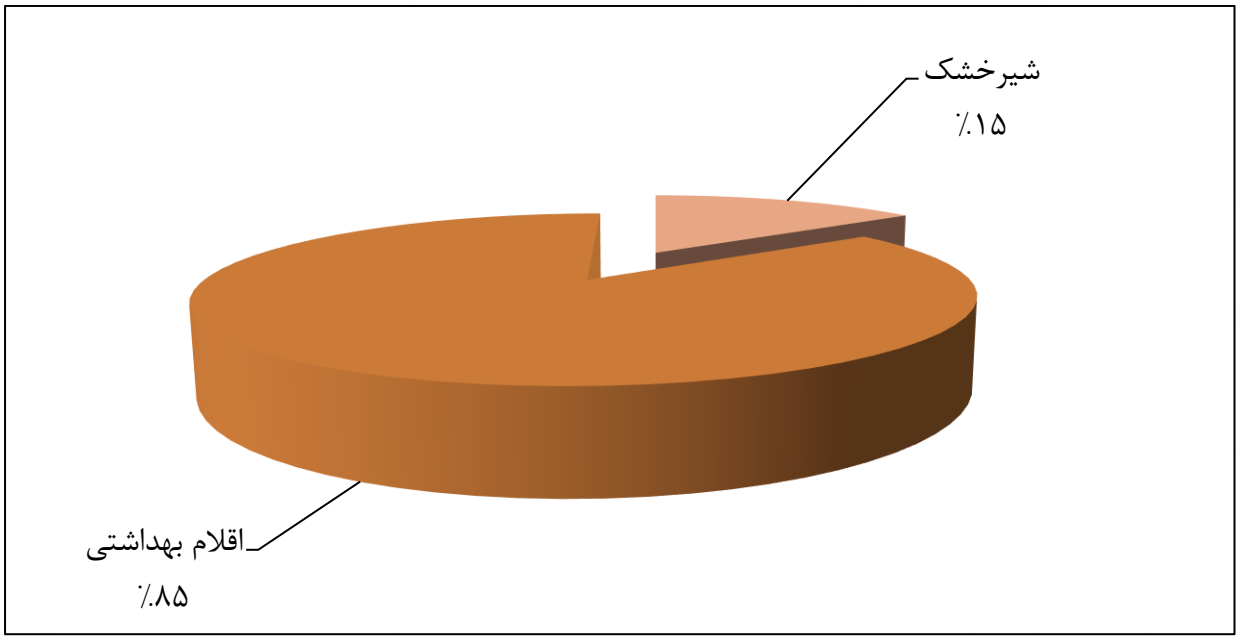
خدمات پاراکلینیک

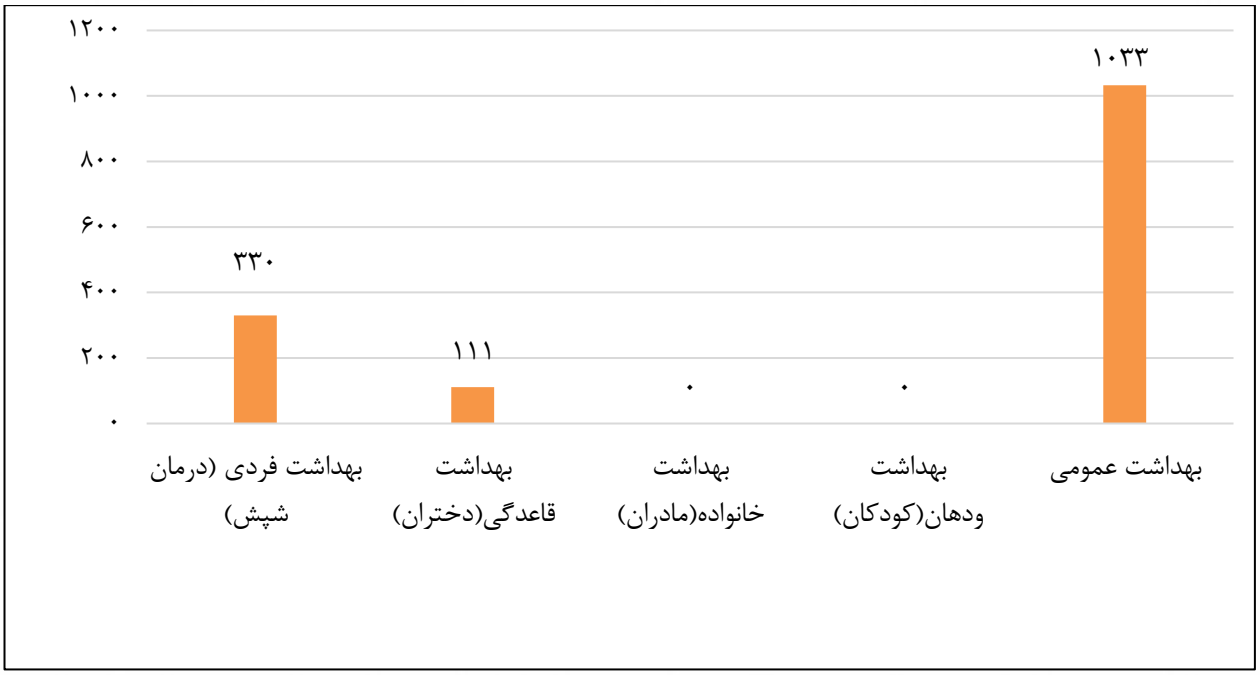
تعداد ارجاعات به مراکز درمانی

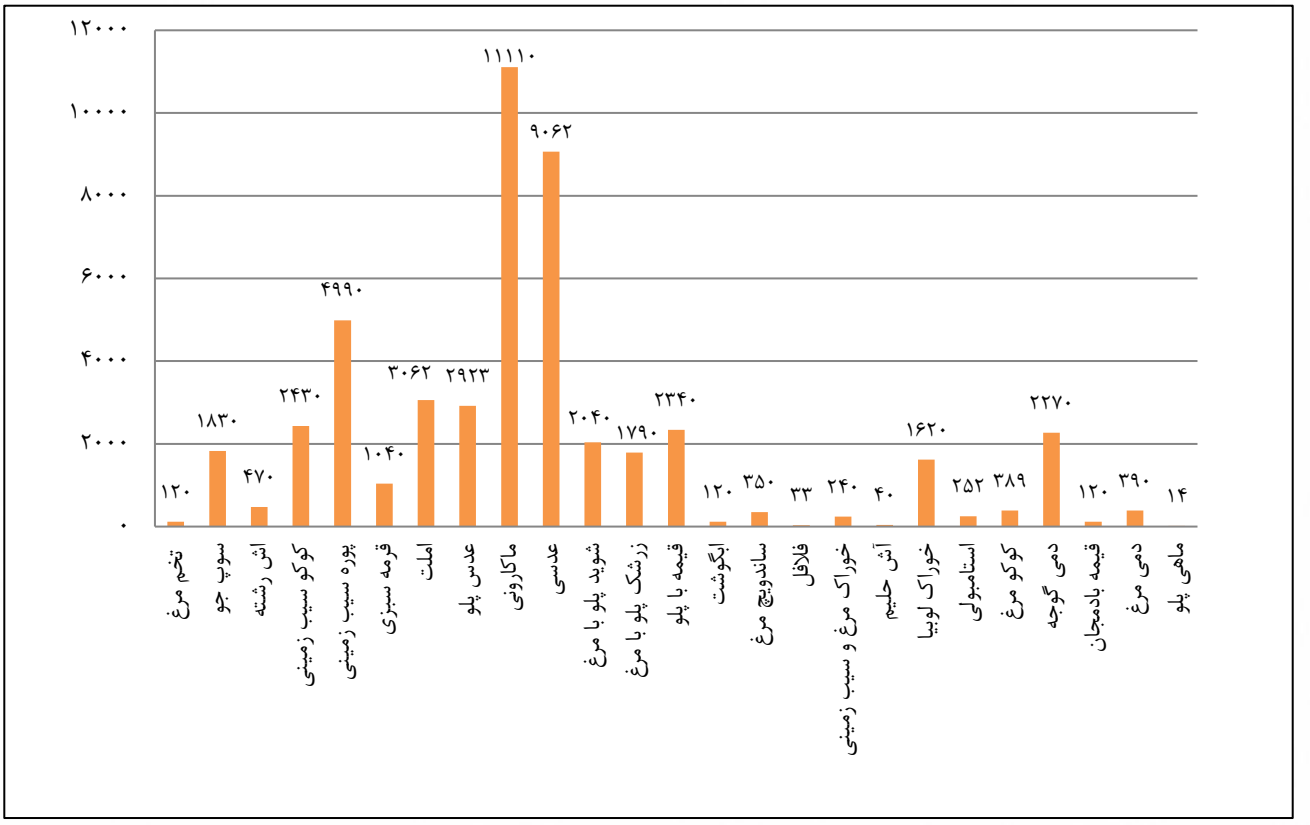
اهداء اقلام از انجمن

کارگاه‌های آموزشی

انواع و تعداد غذاهای سرو شده در مراکز

انواع و تعداد صبحانه های سرو شده در مراکز

